

Raport końcowy

Pomiar wskaźników długoterminowych EFS w obszarze zatrudnienia w ramach PI 8iv oraz edukacji w ramach PI 10i

Zamawiający: Województwo Świętokrzyskie - Urząd Marszałkowski
Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach

Wykonawca: Piotr Fuchs Smart Research

Autorzy raportu: Piotr Fuchs (kierownik badania), Robert Kłobuchowski, Zofia Rutkowska, Elżbieta Stosio-Sielach

Poznań, grudzień 2023 r.

Spis treści

Wykaz skrótów używanych w tekście	5
Streszczenie	6
Summary	10
1. Wprowadzenie	14
1.1. Cele badania	14
1.2. Kryteria ewaluacji	14
1.3. Zakres przedmiotowy badania	14
1.4. Zagadnienia/problemy/pytania badawcze	20
1.5. Zakres badania	20
2. Metodologia badania	21
2.1. Analiza danych zastanych (desk research)	21
2.2. Badanie ankietowe z beneficjentami projektów, z którymi podpisano umowy w ramach RPOWŚ 2014-2020.....	22
2.3. Badanie ankietowe z rodzicami/opiekunami prawnymi dzieci w wieku do lat 3 oraz rodzicami dzieci w wieku przedszkolnym – uczestnikami projektów	23
2.4. Warsztat podsumowujący	23
3. Wyniki badania.....	24
3.1. Wstępna analiza sytuacji w obszarach badania w województwie świętokrzyskim ..	24
3.1.1. Dostęp do usług opieki nad dziećmi do lat 3	24
3.1.2. Dostęp do usług wychowania przedszkolnego	28
3.1.3. Bierność zawodowa mieszkańców z powodu trudności w godzeniu ról rodzinnych i zawodowych.....	30
3.1.4. Zdawalność egzaminów maturalnych	31
3.2. Ocena projektów w obszarze usług opieki nad dziećmi do lat 3.....	32
3.2.1. Charakterystyka zrealizowanej interwencji publicznej	32
3.2.2. Trwałość miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 utworzonych w ramach projektów, w tym ocena stopnia osiągnięcia wskaźnika rezultatu długoterminowego „Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS [szt.]”	34

3.2.3.	Dostosowanie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 utworzonych w ramach projektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.....	45
3.2.4.	Wpływ pandemii COVID-19 na realizację projektów	46
3.2.5.	Problemy w zakresie realizacji projektów	46
3.2.6.	Aktualne potrzeby w zakresie usług opieki nad dziećmi do lat 3.....	47
3.2.7.	Ocena jakości usług opieki nad dziećmi do lat 3 realizowanych w placówkach, które korzystały z wsparcia w ramach projektów	48
3.2.8.	Wpływ usług opieki nad dziećmi do lat 3 wspartych w projektach na aktywność zawodową rodziców/opiekunów	52
3.2.9.	Wsparcie usług opieki nad dziećmi do lat 3 w perspektywie finansowej 2021-2027	56
3.3.	Ocena projektów w obszarze wychowania przedszkolnego	57
3.3.1.	Charakterystyka zrealizowanej interwencji publicznej	57
3.3.2.	Trwałość miejsc wychowania przedszkolnego utworzonych w ramach projektów, w tym ocena stopnia osiągnięcia wskaźnika rezultatu długoterminowego „Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowaniu ze środków EFS [szt.]”	60
3.3.3.	Dostosowanie miejsc wychowania przedszkolnego utworzonych w ramach projektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.....	63
3.3.4.	Rozszerzenie oferty OWP o dodatkowe zajęcia	64
3.3.5.	Wpływ pandemii COVID-19 na realizację projektów	65
3.3.6.	Problemy w zakresie realizacji projektów	66
3.3.7.	Aktualne potrzeby w zakresie usług wychowania przedszkolnego	66
3.3.8.	Ocena jakości usług wychowania przedszkolnego realizowanych w placówkach, które korzystały z wsparcia w ramach projektów	67
3.3.9.	Wpływ usług wychowania przedszkolnego wspartych w projektach na aktywność zawodową rodziców/opiekunów.....	75
3.4.	Ocena projektów w obszarze edukacji ogólnej	78
3.4.1.	Charakterystyka zrealizowanej interwencji publicznej	78
3.4.2.	Wykorzystywanie sprzętu TIK w szkołach/placówkach, w tym ocena stopnia osiągnięcia wskaźników rezultatu bezpośredniego „Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych [szt.]”	82

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

3.4.3. Wykorzystywanie doposażenia pracowni przedmiotowych, w tym ocena stopnia osiągnięcia wskaźników rezultatu bezpośredniego „Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych”	87
3.4.4. Wpływ pandemii COVID-19 na realizację projektów	90
3.4.5. Problemy w zakresie realizacji projektów	91
3.4.6. Aktualne potrzeby w zakresie edukacji ogólnej	91
4. Wnioski i rekomendacje	93

Wykaz skrótów używanych w tekście

CATI	Wywiady telefoniczne wspomagane komputerowo (Computer-Assisted Telephone Interview)
CAWI	Ankiety internetowe (Computer-Assisted Web Interview)
FERS	Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IZ RPOWŚ 2014-2020	Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020
OWP	Ośrodki wychowania przedszkolnego
TIK	Technologie informacyjno-komunikacyjne
RPO	Regionalny Program Operacyjny
RPOWŚ 2014-2020	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Kielcach
RSPO	Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych
SZOOP RPOWŚ 2014-2020	Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

Streszczenie

Badanie ewaluacyjne pn. Pomiar wskaźników długoterminowych EFS w obszarze zatrudnienia w ramach PI 8iv oraz edukacji w ramach PI 10i zostało zrealizowane w okresie od sierpnia do listopada 2023 r.

Koncepcja i metodologia badania

Celem ewaluacji było oszacowanie wpływu realizacji działań podjętych w ramach RPOWŚ 2014-2020 na edukację przedszkolną, kształcenie ogólne i zawodowe, a także na zatrudnienie, w kontekście przede wszystkim zwiększenia miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 i wieku przedszkolnym.

Badaniem objęto projekty realizowane od marca 2020 r. w ramach Działania 8.1 Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego (projekty w obszarze usług opieki nad dziećmi do lat 3) oraz Działania 8.3 Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego (projekty w obszarze wychowania przedszkolnego oraz projekty w zakresie wyposażenia szkół i placówek w sprzęt TIK oraz doposażenia pracowni przedmiotowych).

W ramach ewaluacji przeprowadzono analizę danych zastanych, badanie ankietowe beneficjentów, badanie ankietowe rodziców/opiekunów dzieci w wieku do lat 3 oraz dzieci w wieku przedszkolnym, które korzystały z efektów zrealizowanych projektów w obszarze usług opieki nad dziećmi do lat 3 i wychowania przedszkolnego oraz warsztat podsumowujący.

Ocena projektów w obszarze usług opieki nad dziećmi do lat 3

W obszarze usług opieki nad dziećmi do lat 3 od marca 2020 r. zrealizowano 30 projektów w ramach Działania 8.1 RPOWŚ 2014-2020. 26 spośród 30 zrealizowanych projektów zakładało utworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Łącznie w ramach tych projektów utworzono **665** nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Nowe miejsca opieki nad dziećmi do lat 3 utworzono w większości w miastach. W zdecydowanej większości przypadków nowe miejsca opieki nad dziećmi do lat 3 tworzone były w formie żłobków. Wśród beneficjentów zdecydowanie dominują prywatni przedsiębiorcy, co świadczy o dość małej aktywności świętokrzyskich gmin w zakresie organizacji usług opieki nad dziećmi do lat 3.

Spółród 665 miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 utworzonych w ramach analizowanych projektów RPOWŚ 2014-2020 dwa lata po zakończeniu projektów funkcjonowało co najmniej **477** z nich (**71,7%**). Największą trwałością charakteryzują się miejsca opieki nad dziećmi do lat 3 tworzone przez prywatnych przedsiębiorców oraz gminy. Bardzo niską trwałością mają z kolei miejsca opieki tworzone przez organizacje pozarządowe. Miejsca opieki oferowane w żłobkach prowadzonych przez gminy są zdecydowanie najefektywniej

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

wykorzystane (100% miejsc jest zajętych). W przypadku placówek prowadzonych przez przedsiębiorstwa prywatne wartość tego wskaźnika wynosi 86,9%, a w przypadku organizacji pozarządowych – zaledwie 67,8%.

Badanie wykazało, że występuje **bariera finansowa** w dostępie do istniejących miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, po zakończeniu okresu ich finansowania ze środków projektowych. W tym kontekście należy zaznaczyć, że opłaty ponoszone przez rodziców za pobyt dziecka w placówce prowadzonej przez gminy są zdecydowanie najniższe.

Badani rodzice/opiekunowie dzieci do lat 3, które korzystały z efektów projektów, wysoko lub bardzo wysoko oceniają wszystkie aspekty funkcjonowania żłobka/klubu dziecięcego/dziennego opiekuna. Zdecydowanie najlepiej oceniono godziny otwarcia/funkcjonowania usług opieki nad dziećmi do lat 3. Nieco słabiej oceniono takie aspekty jak wyżywienie oraz liczba dzieci przypadających na jednego opiekuna. Najslabiej oceniono wysokość opłat ponoszonych przez rodziców/opiekunów za usługi opieki nad dziećmi do lat 3.

Wpływ wsparcia w postaci tworzenia nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3/finansowania usług opieki na aktywność zawodową rodziców uznać należy za wysoki. Łącznie w 50,1% analizowanych przypadków brak wsparcia w postaci możliwości skorzystania z miejsca opieki nad dzieckiem do lat 3 (żłobka lub klubu dziecięcego), które zostało utworzone w ramach projektu doprowadziłyby do ograniczenia aktywności zawodowej rodziców lub innych członków rodziny dziecka.

Ocena projektów w obszarze wychowania przedszkolnego

W obszarze wychowania przedszkolnego od marca 2020 r. zrealizowano 73 projekty w ramach Działania 8.3 RPOWŚ 2014-2020. 68 spośród 73 projektów zakładało utworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego. Łącznie utworzono **1918** nowych miejsc wychowania przedszkolnego, z czego około połowy na obszarach wiejskich. Wśród beneficjentów dominują gminy.

Dwa lata po zakończeniu projektów funkcjonowało **1863** utworzonych miejsc wychowania przedszkolnego (97,2%).

Aktualny poziom wypełnienia miejsc wychowania przedszkolnego w OWP, które korzystały z wsparcia w ramach projektów RPOWŚ 2014-2020 jest wysoki i wynosi 94,2%. Jako przyczynę niepełnego wykorzystania miejsc wychowania przedszkolnego beneficjenci wskazują na **sytuację demograficzną** (małą liczbę dzieci w wieku przedszkolnym). W niektórych przypadkach realizacja projektów zapewniła już wystarczającą podaż miejsc wychowania przedszkolnego w społecznościach lokalnych.

Zdaniem większości beneficjentów, nacisk powinien być obecnie położony na wsparcie podnoszenia jakości usług wychowania przedszkolnego w ramach już istniejących miejsc wychowania przedszkolnego, nie zaś na tworzenie kolejnych miejsc wychowania przedszkolnego.

Wszystkie aspekty funkcjonowania ośrodków wychowania przedszkolnego badani rodzice/opiekunowie ocenili wysoko lub bardzo wysoko. Jedynie w aspekcie „Liczba dzieci przypadających na jednego nauczyciela” średnia ocen jest nieznacznie niższa niż 4,00 (dobrze). Najlepiej oceniono godziny otwarcia/funkcjonowania ośrodka wychowania przedszkolnego, a także aspekty takie jak lokalizacja, lokal, podejście nauczycieli do dziecka, kwalifikacje nauczycieli/pracowników przedszkola oraz wyposażenie. Wyniki badania rodziców/opiekunów dzieci uczęszczających do OWP potwierdzają, że pożądane byłoby wzmocnienie jakości wychowania przedszkolnego, w tym poprzez organizację zajęć dodatkowych w OWP i zmniejszenie grup przedszkolnych.

Wpływ wsparcia w obszarze wychowania przedszkolnego na aktywność zawodową rodziców uznać należy za umiarkowany. Łącznie w 21,3% analizowanych przypadków brak wsparcia w postaci możliwości skorzystania z usług wychowania przedszkolnego w OWP, który został wsparty w ramach projektu doprowadziłby do ograniczenia aktywności zawodowej rodziców lub innych członków rodziny dziecka.

Ocena projektów w obszarze edukacji ogólnej

W obszarze edukacji szkolnej ogólnej od marca 2020 r. zrealizowano **95** projektów w ramach Działania 8.3 RPOWŚ 2014-2020, w których wyposażono szkoły w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych i/lub doposażono szkolne pracownie przedmiotowe. 92 projekty zawierały komponent **doposażenia łącznie 152 szkół/placówek w sprzęt TIK** a 34 projekty zawierały komponent **doposażenia szkolnych pracowni przedmiotowych w łącznie 48 szkołach/placówkach**.

Łącznie w **127** szkołach/placówkach, które zostały w ramach analizowanych projektów wyposażone w sprzęt TIK (**83,6%**), spełnione są wszystkie standardy cząstkowe (funkcjonalności niezbędne do wykorzystywania doposażenia do prowadzenia zajęć edukacyjnych), a równocześnie sprzęt TIK był wykorzystywany do prowadzenia zajęć edukacyjnych w okresie 6 miesięcy od dnia zakończenia projektu.

Sprzęt TIK zakupiony w ramach projektów jest aktualnie intensywnie wykorzystywany w większości szkół/placówek wspartych w ramach projektów. Zidentyfikowane problemy w zakresie wykorzystania sprzętu TIK to przede wszystkim brak odpowiednich postaw nauczycieli w stosunku do TIK (brak dostrzeganej potrzeby korzystania z zakupionego sprzętu TIK, brak umiejętności wykorzystania sprzętu), a także zużycie się sprzętu.

Osiągnięta wartość wskaźnika rezultatu bezpośredniego „Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych” to **47 szt.** (47 szkół/placówek spośród 48 szkół/placówek doposażonych w ramach analizowanych projektów, co daje wartość **97,9%**). Wyposażenie pracowni przedmiotowych zakupione w ramach projektów jest aktualnie intensywnie wykorzystywane w większości szkół/placówek wspartych w ramach projektów.

Wyniki badania wskazują, że potrzeby wsparcia sektora edukacji ogólnej nadal są wysokie, zarówno w zakresie infrastrukturalnym/wyposażenia, jak i w zakresie rozwoju kompetencji nauczycieli. Zidentyfikowano także zapotrzebowanie na wsparcie w zakresie organizacji zajęć dodatkowych dla uczniów, w tym m.in. w zakresie technologii ICT (np. grafika komputerowa, programowanie).

Podsumowanie

W poniższej tabeli zamieszczono informacje na temat osiągniętych wartości wskaźników długoterminowych EFS, których pomiaru dokonano w ramach ewaluacji.

Tabela 1 Wartości wskaźników długoterminowych EFS zmierzone w ramach ewaluacji

Wskaźnik	Osiągnięta wartość wskaźnika [szt.]	Osiągnięta wartość wskaźnika [%]
Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS.	477	71,7%
Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS.	1863	97,2%
Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych.	127	83,6%
Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych.	47	97,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych beneficjentów oraz analizy danych zastanych.

Summary

The evaluation study titled Measurement of long-term EFS indicators in the area of employment under PI 8iv and education under PI 10i was carried out between August and November 2023.

Concept and methodology of the study

The goal of the evaluation was to assess the impact of the implementation of actions taken under the RPOWŚ 2014-2020 on pre-school education, general and vocational education, as well as employment, in the context primarily of increasing childcare places for children up to the age of 3 and pre-school age.

The study covered projects implemented from March 2020 under Action 8.1 Equality between men and women in all fields, including access to employment, career development, reconciliation of professional and private life (projects in the area of childcare services for children up to 3 years of age) and Action 8.3 Increasing access to high-quality pre-school education and primary education, lower, secondary and upper secondary education (projects in the area of pre-school education and projects in the area of equipping schools and institutions with ICT equipment and retrofitting of subject laboratories).

As part of the evaluation, an analysis of existing data, a survey of beneficiaries, a survey of parents/guardians of children up to 3 years of age and pre-school children who benefited from the effects of the implemented projects in the area of childcare services for children up to 3 years of age and pre-school education, and a concluding workshop were carried out.

Evaluation of projects in the area of childcare services for children up to 3 years of age

In the area of childcare services for children up to the age of 3, 30 projects have been implemented as of March 2020 under Action 8.1 of the RPOWŚ 2014-2020. 26 of the 30 implemented projects were assumed to create new childcare places for children up to the age of 3. A total of **665** new childcare places for children up to the age of 3 were created under these projects. The new childcare places for children up to the age of 3 were mostly created in cities. In the vast majority of cases, the new childcare places for children under 3 were created in the form of crèches. Private entrepreneurs definitely dominate among the beneficiaries, which proves the rather low activity of Świętokrzyskie municipalities in organising care services for children under 3.

Of the 665 childcare places for children up to 3 years of age created under the analysed projects of the RPOWŚ 2014-2020, at least **477** of them (**71.7%**) were in operation two years after the completion of the projects. On one hand, the highest sustainability is presented by childcare places for children up to the age of 3 created by private entrepreneurs and municipalities. Very low sustainability, on the other hand, is characteristic for care places

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

created by NGOs. The care places offered in crèches run by municipalities are by far the most efficiently used (100% of places are occupied). In the case of facilities run by private companies, the value of this indicator is 86.9% and in the case of NGOs it is only 67.8%.

The survey showed that there is a **financial barrier** to accessing existing childcare places for children up to the age of three, once their project funding has ended. In this context, it should be noted that the fees paid by parents for their child's stay in an institution run by municipalities are by far the lowest.

The surveyed parents/guardians of children up to 3 years of age who benefited from the project outcomes rated all aspects of the operation of a crèche/child club/day-care worker highly or very highly. The functioning/opening hours of childcare services for children up to the age of 3 were rated by far the best. Aspects such as catering and the number of children per carer were rated slightly lower. The lowest rating was given to the fees paid by the parents/guardians for childcare services for children under 3.

The impact of support in the form of creating new childcare places for children up to the age of 3/financing of care services on the economic activity of parents should be considered high. In total, in 50.1% of the analysed cases, the lack of support in the form of the possibility to use a child care place for children up to 3 years of age (crèche or child club), which was created within the project, would lead to the limitation of professional activity of parents or other family members of the child.

Evaluation of projects in the field of pre-school education

In the area of pre-school education, as of March 2020, 73 projects have been implemented under Action 8.3 of the RPOWŚ 2014-2020. 68 out of 73 projects were supposed to create of new pre-school education places. A total of **1918** new pre-school education places were created, of which around half in rural areas. Municipalities dominate among the beneficiaries.

Two years after the end of the projects, **1863** created pre-school education places were in operation (97.2%).

The current level of filling of pre-school education places in OWPs that benefited from support under the RPOWŚ 2014-2020 projects is high and amounts to 94.2%. As a reason for the non-full usage of pre-school education places, beneficiaries point to the **demographic situation** (small number of children of pre-school age). In some cases, the implementation of projects has already ensured a sufficient supply of pre-school education places in local communities.

In the opinion of the majority of beneficiaries, the emphasis should now be on supporting the improvement of the quality of pre-school education services within the already existing pre-school educational institutions, rather than creating more pre-school education places.

All aspects of the functioning of pre-school education centres were rated highly or very highly by the surveyed parents/guardians. Only in the aspect "Number of children per teacher" the average rating is slightly lower than 4.00 (good). The functioning/opening hours of the pre-school centre were rated best, as well as aspects such as location, premises, teachers' approach to the child, qualifications of the pre-school teachers/staff and equipment. The results of the survey of parents/guardians of children attending OWPs confirm that it would be desirable to strengthen the quality of pre-school education, including organising extra-curricular activities at OWPs and reducing the size of pre-school groups.

The impact of support in the area of pre-school education on parents' economic activity should be considered moderate. In total, in 21.3% of the analysed cases, the lack of support in the form of the possibility to use pre-school education services in the OWPs supported by the project would lead to a reduction of the professional activity of parents or other family members of the child.

Evaluation of projects in the area of general education

In the area of general school education, as of March 2020, 95 projects have been implemented under Action 8.3 of the RPOWŚ 2014-2020, in which schools were equipped with ICT equipment for educational activities and/or school subject laboratories were retrofitted. 92 projects included a component of **retrofitting a total of 152 schools/educational institutions with ICT equipment and 34 projects included a component of retrofitting school subject laboratories in a total of 48 schools/educational institutions.**

In total, in **127** schools/educational institutions, which were equipped with ICT equipment under the analysed projects (**83.6%**), all sub-standards (functionalities necessary to use the retrofitting for educational activities) are met and at the same time the ICT equipment was used for educational activities within 6 months from the project completion date.

ICT equipment purchased under the projects is currently being used intensively in the majority of schools/educational institutions supported by the projects. Identified problems in the use of ICT equipment are mainly the lack of appropriate approach of teachers towards ICT (lack of perceived need to use the purchased ICT equipment, lack of skills to use the equipment), as well as wear and tear of the equipment.

The achieved value of the direct result indicator "Number of schools, in which the subject laboratories use the retrofitting for educational activities" is **47 pcs.** (47 schools/educational institutions out of 48 schools/educational institutions retrofitted under the analysed

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

projects, which gives a value of **97.9%**). The equipment for subject laboratories purchased under the projects is currently being used intensively in the majority of schools/educational institutions supported within the projects.

The results of the survey indicate that the needs for support to the general education sector are still high, both in terms of infrastructure/equipment and teacher competence development. A need for support in the organisation of extra-curricular activities for students, including but not limited to ICT (e.g. computer graphics, programming), was also identified.

Summary

The table below provides information on the achieved values of long-term EFS indicators measured by the evaluation.

Table 2 Values of long-term EFS indicators measured by the evaluation

Indicator	Value achieved [pcs]	Indicator value achieved [%]
Number of childcare places for children up to 3 years of age created, which are operational 2 years after receiving EFS funding.	447	71.7%
Number of pre-school education places in operation 2 years after receiving EFS funding.	1863	97.2%
Number of schools and educational institutions using ICT equipment for teaching.	127	83.6%
Number of schools, in which subject laboratories use retrofitting for educational activities.	47	97.9%

Source: own elaboration based on surveys of beneficiaries and analysis of the existing data.

1. Wprowadzenie

1.1. Cele badania

Celem ewaluacji było oszacowanie wpływu realizacji działań podjętych w ramach RPOWŚ 2014-2020 na edukację przedszkolną, kształcenie ogólne i zawodowe, a także na zatrudnienie, w kontekście przede wszystkim zwiększenia miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 i wieku przedszkolnym oraz sformułowanie wniosków i rekomendacji dot. realizacji w przyszłości interwencji publicznych w tych obszarach, w kolejnych perspektywach finansowych wdrażania polityki spójności.

1.2. Kryteria ewaluacji

Badanie miało **funkcję ewaluacyjną** (oceniającą). Niezbędnym elementem ewaluacji jest wyznaczenie kryteriów ewaluacyjnych i ich precyzyjne zdefiniowanie, w tym przede wszystkim określenie wskaźników dla każdego z kryterium ewaluacyjnego w odniesieniu do celu badania oraz zakresu ewaluacji.

W badaniu zastosowane zostały następujące **kryteria ewaluacyjne**:

- Trafność,
- Skuteczność,
- Efektywność,
- Trwałość.

1.3. Zakres przedmiotowy badania

Zakres przedmiotowy ewaluacji objął wskazane poniżej Poddziałania w ramach Priorytetów Inwestycyjnych (PI) 8iv i 10i:

- **8.1.1** Zwiększanie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3 (*projekty konkursowe*)
- **8.1.2** Zwiększanie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3 – ZIT (*projekty konkursowe*)
- **8.3.1** Upowszechnianie i wzrost jakości edukacji przedszkolnej (*projekty konkursowe*)
- **8.3.2** Wsparcie kształcenia podstawowego w zakresie kompetencji kluczowych (*projekty konkursowe*)
- **8.3.3** Rozwój edukacji kształcenia ogólnego w zakresie stosowania TIK (*projekty konkursowe*)
- **8.3.6** Wzrost jakości edukacji ogólnej – ZIT (*projekty konkursowe*)

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

Podstawowe informacje o poszczególnych Poddziałaniach RPOWŚ 2014-2020 wchodzących w zakres przedmiotowy ewaluacji zawarte zostały poniżej.

Tabela 3 Podstawowe informacje o Poddziałaniach wdrażanych w ramach RPOWŚ 2014-2020 wchodzących w zakres przedmiotowy ewaluacji

Numer i nazwa Poddziałania	Cele Poddziałania	Typy projektów możliwe do realizacji w ramach Poddziałania	Beneficjenci	Grupy docelowe
8.1.1 Zwiększanie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3 (projekty konkursowe)	Zwiększenie poziomu aktywności zawodowej i zatrudnienia wśród osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3 Zwiększenie liczby miejsc opieki nad dziećmi do lat 3	Zwiększanie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3 lub w przypadku gdy niemożliwe lub utrudnione jest objęcie dziecka wychowaniem przedszkolnym do 4 roku życia (zgodnie z ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3) poprzez m.in.: Tworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, w tym dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami w istniejących lub nowo tworzonych instytucjonalnych formach opieki przewidzianych ustawą, tj. w żłobkach, klubach dziecięcych oraz w ramach instytucji dziennego opiekuna.	Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), w tym: gminy (gminne jednostki budżetowe), w tym w zakresie zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3 przez dziennych opiekunów, osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, w tym w zakresie zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3 przez dziennych opiekunów, żłobki oraz kluby dziecięce i ich organy prowadzące	osoby bezrobotne lub osoby bierne zawodowo pozostające poza rynkiem pracy ze względu na obowiązek opieki nad dziećmi do lat 3 w tym osoby, które przerwały karierę zawodową ze względu na urodzenie dziecka lub przebywające na urlopie wychowawczym w rozumieniu ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy, osoby pracujące, sprawujące opiekę nad dziećmi do lat 3.
8.1.2 Zwiększanie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3 – ZIT (projekty konkursowe)	Zwiększenie poziomu aktywności zawodowej i zatrudnienia wśród osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3 Zwiększenie liczby miejsc opieki nad dziećmi do lat 3	Zwiększanie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3 lub w przypadku gdy niemożliwe lub utrudnione jest objęcie dziecka wychowaniem przedszkolnym do 4 roku życia (zgodnie z ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3) poprzez: Tworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, w tym dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami w istniejących lub nowo tworzonych instytucjonalnych formach opieki przewidzianych ustawą, tj. w żłobkach, klubach dziecięcych oraz w ramach instytucji dziennego opiekuna. Dostosowanie istniejących miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami w instytucjonalnych formach opieki przewidzianych ustawą.	Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), w tym: gminy (gminne jednostki budżetowe), w tym w zakresie zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3 przez dziennych opiekunów, osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające	osoby bezrobotne lub osoby bierne zawodowo pozostające poza rynkiem pracy ze względu na obowiązek opieki nad dziećmi do lat 3, w tym osoby, które przerwały karierę zawodową ze względu na urodzenie dziecka lub przebywające na urlopie wychowawczym w rozumieniu ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy,

Numer i nazwa Poddziałania	Cele Poddziałania	Typy projektów możliwe do realizacji w ramach Poddziałania	Beneficjenci	Grupy docelowe
		3. Sfinansowanie kosztów usług bieżącej opieki nad dziećmi przez pokrycie kosztów opłat za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna ponoszonych przez opiekunów dzieci lub pokrycie kosztów wynagrodzenia niani ponoszonych przez opiekunów dzieci do lat 3. 4. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych lub osób biernych zawodowo pozostających poza rynkiem pracy ze względu na obowiązek opieki nad dziećmi do lat 3. Typ nr 4 nie może być realizowany jako samodzielne przedsięwzięcie.	osobowości prawnej, w tym w zakresie zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3 przez dziennych opiekunów, żłobki oraz kluby dziecięce i ich organy prowadzące.	osoby pracujące, sprawujące opiekę nad dziećmi do lat 3
8.3.1. Upowszechnianie i wzrost jakości edukacji przedszkolnej (projekty konkursowe)	Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej.	Tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego w nowo utworzonych ośrodkach wychowania przedszkolnego (OWP) (...) Tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego w istniejących OWP (...) Rozszerzenie oferty OWP o dodatkowe zajęcia wyrównujące szanse edukacyjne dzieci (...) Rozszerzenie oferty OWP o dodatkowe zajęcia wyrównujące szanse edukacyjne dzieci (...) Dostosowanie istniejących miejsc wychowania przedszkolnego do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami i/lub realizacja dodatkowej oferty edukacyjnej i specjalistycznej umożliwiającej dziecku z niepełnosprawnością udział w wychowaniu przedszkolnym (...) Doskonalenie umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji zawodowych nauczycieli OWP (...)	Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), w tym m.in.: przedszkola, a także ich organy prowadzące (...), szkoły/placówki realizujące kształcenie ogólne (...) i ich organy prowadzące, JST, NGO, osoby prawne.	Dzieci w wieku przedszkolnym, w tym dzieci z niepełnosprawnościami określone w prawie oświatowym; Przedszkola (...); Nauczyciele OWP, Rodzice dzieci w wieku przedszkolnym (...).
8.3.2. Wsparcie kształcenia podstawowego w zakresie kompetencji kluczowych (projekty konkursowe)	Podniesienie kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych uczniów (w tym uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi) na każdym etapie edukacji ogólnej, w tym podstawowej i	Budowanie i rozwijanie kompetencji kluczowych i/lub umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy poprzez: realizację dla uczniów dodatkowych zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, doradztwa edukacyjno-zawodowego, wsparcia psychologiczno-pedagogicznego, doskonalenie umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli/pracowników pedagogicznych (...) doposażenie bazy dydaktycznej (...)	Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), w tym m.in.: szkoły/placówki realizujące kształcenie ogólne (...) i ich organy prowadzące, NGO,	Nauczyciele kształcenia ogólnego oraz specjalnego, z wyłączeniem nauczycieli szkół prowadzących kształcenie zawodowe, pracownicy pedagogiczni, Szkoły/placówki realizujące kształcenie ogólne (...),

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

Numer i nazwa Poddziałania	Cele Poddziałania	Typy projektów możliwe do realizacji w ramach Poddziałania	Beneficjenci	Grupy docelowe
	ponadpodstawowej, w kontekście potrzeb rynku pracy.	2. Tworzenie warunków dla nauczania opartego na metodzie eksperymentu poprzez: kształtowanie i rozwijanie kompetencji uczniów w zakresie przedmiotów przyrodniczych i/lub matematyki (...), doskonalenie umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji zawodowych nauczycieli/pracowników pedagogicznych, (...), wyposażenie szkolnych pracowni w narzędzia do nauczania przedmiotów przyrodniczych i/lub matematyki (...). 3. Indywidualizacja pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi w tym wsparcie ucznia młodszego poprzez: (...) przygotowanie nauczycieli/pracowników pedagogicznych, do prowadzenia procesu indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym wsparcia ucznia młodszego, rozpoznawania potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów i efektywnego stosowania pomocy dydaktycznych w pracy, doposażenie szkół lub placówek systemu oświaty (...).	osoby prawne, JST.	Uczniowie i wychowankowie (...) szkół/placówek prowadzących kształcenie ogólne oraz specjalne (z wyłączeniem słuchaczy szkół dla dorosłych, szkół policealnych i uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe).
8.3.3. Rozwój edukacji kształcenia ogólnego w zakresie stosowania TIK (projekty konkursowe)	Podniesienie kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych uczniów (w tym uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi) na każdym etapie edukacji ogólnej, w tym podstawowej i ponadpodstawowej, w kontekście potrzeb rynku pracy.	2. Rozwój nowoczesnego nauczania ogólnego (w tym specjalnego) przez kontynuację działań rządowego programu „Cyfrowa szkoła” oraz wykorzystania rozwiązań innych programów w zakresie stosowania TIK: wyposażenie szkół lub placówek systemu oświaty w pomoce dydaktyczne oraz narzędzia TIK (...), podnoszenie kompetencji cyfrowych nauczycieli wszystkich przedmiotów/pracowników pedagogicznych (...); kształtowanie i rozwijanie kompetencji cyfrowych uczniów lub słuchaczy, w tym z uwzględnieniem bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni i wynikających z tego tytułu zagrożeń. (...)	Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), w tym m.in.: szkoły/placówki realizujące kształcenie ogólne (...) i ich organy prowadzące, NGO, osoby prawne, JST.	Nauczyciele kształcenia ogólnego oraz specjalnego, z wyłączeniem nauczycieli szkół prowadzących kształcenie zawodowe, pracownicy pedagogiczni, Szkoły/placówki realizujące kształcenie ogólne (...), Uczniowie i wychowankowie (w tym z niepełnosprawnościami) szkół/placówek prowadzących kształcenie ogólne oraz specjalne (z wyłączeniem słuchaczy szkół dla dorosłych,

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

Numer i nazwa Poddziałania	Cele Poddziałania	Typy projektów możliwe do realizacji w ramach Poddziałania	Beneficjenci	Grupy docelowe
8.3.6. Wzrost jakości edukacji ogólnej – ZIT (projekty konkursowe)	Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej. Podniesienie kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych uczniów (w tym uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi) na każdym etapie edukacji ogólnej, w tym podstawowej i ponadpodstawowej, w kontekście potrzeb rynku pracy.	Jak w Poddziałaniu 8.3.1 , 8.3.2 i 8.3.3.	Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), w tym m.in.: przedszkola, a także ich organy prowadzące (w tym przedszkola z oddziałami integracyjnymi), przedszkola specjalne oraz inne formy wychowania przedszkolnego), szkoły/placówki realizujące kształcenie ogólne (...) i ich organy prowadzące, JST, NGO, osoby prawne.	szkół policealnych i uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe). Dzieci w wieku przedszkolnym (...), Przedszkola (...), Nauczyciele OWP, Rodzice dzieci w wieku przedszkolnym (...). Nauczyciele kształcenia ogólnego oraz specjalnego, z wyłączeniem nauczycieli szkół prowadzących kształcenie zawodowe, pracownicy pedagogiczni, Uczniowie i wychowankowie (...) szkół/placówek prowadzących kształcenie ogólne oraz specjalne, (z wyłączeniem słuchaczy szkół dla dorosłych, szkół policealnych i uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe), Szkoły oraz placówki realizujące kształcenie ogólne (...).

Źródło: Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020, wersja 63, Kielce, maj 2023 r.

1.4. Zagadnienia/problemy/pytania badawcze

Badanie koncentrowało się wokół następujących zagadnień:

1. Pomiar osiągniętych wartości wskaźników rezultatu długoterminowego EFS:
 - Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS,
 - Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS.
2. Pomiar osiągniętych wartości wskaźników rezultatu bezpośredniego EFS:
 - Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych,
 - Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych,
3. Analiza i ocena uzyskanych w poprzednich etapach badań wartości powyższych wskaźników.
4. Zidentyfikowanie ewentualnych problemów i barier związanych z realizacją projektów.
5. Ocena wpływu pandemii Covid-19 na efekty interwencji i wartości analizowanych wskaźników.
6. Analiza i ocena wpływu interwencji publicznej w ramach RPOWŚ 2014-2020 w obszarze usług opieki nad dziećmi do lat 3 i usług wychowania przedszkolnego na aktywność zawodową rodziców/opiekunów prawnych dzieci, które skorzystały z usług.
7. Analiza i ocena dostępności i jakości usług opieki nad dziećmi do lat 3 oraz usług wychowania przedszkolnego realizowanych w ramach RPOWŚ 2014-2020.
8. Analiza i ocena wpływu RPOWŚ 2014-2020 na wyrównywanie dostępu do usług opieki nad dziećmi do lat 3 oraz usług wychowania przedszkolnego w regionie.

1.5. Zakres badania

Zakres przedmiotowy

Zakres przedmiotowy badania został szczegółowo opisany w rozdziale nr 1.3 raportu.

Zakres czasowy

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

Badanie ewaluacyjne objęło swoim zakresem okres od marca 2020 roku do dnia rozpoczęcia badania.

Zakres terytorialny

Badanie objęło obszar województwa świętokrzyskiego.

2. Metodologia badania

Badanie zrealizowane zostało z wykorzystaniem technik ilościowych i jakościowych oraz desk research. Zastosowanie różnego rodzaju metod, technik i narzędzi badawczych zapewniło triangulację metodologiczną.

W ramach badania zastosowane zostały następujące metody i techniki badawcze:

1. Analiza danych zastanych (desk research),
2. Badanie ankietowe z beneficjentami analizowanych Działań/Poddziałań RPOWŚ 2014-2020,
3. Badanie ankietowe z rodzicami/opiekunami prawnymi dzieci, które skorzystały z miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 oraz miejsc wychowania przedszkolnego – uczestnikami projektów,
4. Spotkanie robocze z adresatami rekomendacji – warsztat podsumowujący.

Poniżej przedstawiono krótki opis każdej z metod i technik badawczych.

2.1. Analiza danych zastanych (desk research)

Analiza danych zastanych przeprowadzona została w pierwszej fazie badania.

Przeanalizowano następujące dane i dokumenty:

- a) Dokumenty regionalne RPOWŚ 2014-2020,
- b) Dane na temat beneficjentów i realizowanych przez nich projektów pochodzące z SL 2014,
- c) Dane uczestników projektów pochodzące z SL 2014,
- d) Dane pochodzące ze statystyki publicznej (dane Głównego Urzędu Statystycznego),
- e) Obowiązujące ustawy, rozporządzenia, wytyczne oraz dokumenty dotyczące przedmiotu badania;

- f) Dane dotyczące żłobków, klubów dziecięcych i dziennych opiekunów z systemu Empatia,
- g) Dane dotyczące ośrodków wychowania przedszkolnego oraz szkół z Rejestru Szkół i Placówek Oświatowych.

2.2. Badanie ankietowe z beneficjentami projektów, z którymi podpisano umowy w ramach RPOWŚ 2014-2020

Badanie ilościowe z beneficjentami przeprowadzone zostało techniką CAWI. Kontakty telefoniczne z beneficjentami służyły tylko do monitorowania tych respondentów, którzy jeszcze nie wypełnili ankiety.

Planowano przeprowadzenie badania na pełnej populacji beneficjentów. Ze względu na odmowę udziału w badaniu i inne sytuacje cel ten nie został w pełni osiągnięty. Tym niemniej poziom realizacji próby badawczej (tzw. response rate) był bardzo wysoki, co zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 4 Struktura założonej i zrealizowanej próby badawczej w badaniu beneficjentów

Grupa beneficjentów	Liczba projektów	Liczba ankiet uzyskanych	Response rate
Beneficjenci projektów w obszarze wychowania przedszkolnego	73	72	98,6%
Beneficjenci projektów w obszarze usług opieki nad dziećmi do lat 3	30	24	80,0%
Beneficjenci projektów w obszarze usług edukacji ogólnej (projekty z komponentem wyposażenia w sprzęt TIK i/lub doposażenia pracowni przedmiotowych)	95	92	96,8%
Razem	198	188	94,9%

Źródło: opracowanie własne.

2.3. Badanie ankietowe z rodzicami/opiekunami prawnymi dzieci w wieku do lat 3 oraz rodzicami dzieci w wieku przedszkolnym – uczestnikami projektów

Badanie ilościowe z rodzicami/opiekunami prawnymi dzieci w wieku do lat 3 oraz rodzicami/opiekunami prawnymi dzieci w wieku przedszkolnym – uczestnikami projektów przeprowadzone zostało techniką ankiety internetowej (CAWI). Zaproszenia do wypełnienia ankiety kierowane były drogą mailową oraz SMS.

Sporządzone zostały dwa osobne narzędzia badawcze – jedno dla rodziców dzieci w wieku do lat 3 (uczestnicy projektów realizowanych w ramach Poddziałania 8.1.1 oraz 8.1.2) oraz jedno dla rodziców dzieci w wieku przedszkolnym (uczestnicy projektów realizowanych w ramach Poddziałania 8.3.1 oraz 8.3.6 w zakresie upowszechniania i wzrostu jakości edukacji przedszkolnej). Część pytań kwestionariuszowych była wspólna dla obydwu badań, a część – specyficzna dla poszczególnych grup.

Realizacja badania ilościowego z tymi grupami uczestników projektów była niezbędna do pomiaru efektów projektów w zakresie zwiększenia dostępu do usług opieki nad dziećmi do lat 3 i usług wychowania przedszkolnego. Ta technika badawcza była również niezbędna do analizy i oceny wpływu interwencji publicznej na aktywność zawodową rodziców/opiekunów prawnych dzieci w wieku do lat 3 i dzieci w wieku przedszkolnym.

Uzyskano ankiety od **297** rodziców/opiekunów dzieci w wieku do lat 3 oraz **700** ankiet od rodziców/opiekunów dzieci w wieku przedszkolnym (wiek dzieci w momencie ich udziału w projektach).

2.4. Warsztat podsumowujący

Warsztat podsumowujący przeprowadzony został w formie wywiadu grupowego z przedstawicielami Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach. Na warsztacie omówiono rekomendacje z badania proponowane przez Wykonawcę. Przeanalizowano ich trafność oraz możliwość wdrożenia. W wyniku warsztatu podsumowującego skorygowano rekomendacje. Ostateczna wersja rekomendacji znajduje się w tabeli wniosków i rekomendacji zamieszczonej w rozdziale nr 4 niniejszego raportu.

3. Wyniki badania

3.1. Wstępna analiza sytuacji w obszarach badania w województwie świętokrzyskim

W niniejszym rozdziale zaprezentowano wstępną analizę sytuacji w obszarach badania w województwie świętokrzyskim, zarówno w momencie projektowania interwencji publicznej i rozpoczynania wdrażania RPOWŚ 2014-2020 (przyjęto rok 2014 lub 2015, w zależności od dostępnych danych), jak i w okresie poprzedzającym zakres czasowy badania (przyjęto rok 2019) oraz w chwili obecnej (w zależności od dostępności danych uwzględniono rok 2022 lub 2021). Zaprezentowano dane dotyczące dostępu do usług opieki nad dziećmi do 3 roku życia i usług wychowania przedszkolnego.

W kontekście zidentyfikowanych (potencjalnych) efektów Programu, które poddane zostaną analizie w toku badania przedstawiono także wnioski na temat bierności zawodowej mieszkańców regionu z powodu konieczności pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczej wobec dzieci. Celem badania jest bowiem m.in. oszacowanie wpływu realizacji działań podjętych w ramach RPOWŚ 2014-2020 na zatrudnienie, w kontekście zwiększenia miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 i wieku przedszkolnym. Zgodnie z przyjętą teorią interwencji publicznej, zwiększenie dostępu do usług opieki nad dziećmi do lat 3 i usług wychowania przedszkolnego może zwiększyć aktywność zawodową rodziców/opiekunów dzieci korzystających z tych usług, w tym w szczególności kobiet. Poprzez zapewnienie opieki nad dziećmi ich rodzice/opiekunowie zyskują pulę czasu, która może być przeznaczona na aktywność zawodową (świadczenie i/lub poszukiwanie pracy zarobkowej).

3.1.1. Dostęp do usług opieki nad dziećmi do lat 3

Zgodnie z publikacją pn. „Opieka nad dziećmi do lat 3 w województwie świętokrzyskim” opracowaną na potrzeby realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020¹, **region świętokrzyski charakteryzował się w 2020 r. najbardziej niekorzystaną sytuacją w Polsce pod kątem dostępu do usług opieki nad dziećmi do lat 3.** W dokumencie tym zwrócono także uwagę na **zróżnicowanie wewnętrzne regionu** w tym zakresie, w tym istnienie tzw. „białych plam” w zakresie dostępu do usług opieki nad dziećmi do lat 3.

¹ OPIEKA NAD DZIEĆMI DO LAT 3 W WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM. AKTUALIZACJA ANALIZY UWARUNKOWAŃ, PRZEPROWADZONA NA PODSTAWIE M.IN.: ODSETKA DZIECI OBJĘTYCH OPIEKĄ W ŻŁOBKACH, LICZBY DZIECI W ŻŁOBKACH I KLUBACH DZIECIĘCYCH W WIEKU DO LAT 3, ZRÓŻNICOWAŃ PRZESTRZENNYCH W DOSTĘPIE DO MIEJSC OPIEKI ORAZ POTENCJAŁU I PROGNOZ DEMOGRAFICZNYCH W PODZIALE NA GMINY WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO Dokument opracowany na potrzeby realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020, Listopad 2021 r.

W publikacji tej zwrócono także uwagę na **bardzo niekorzystną sytuację demograficzną województwa świętokrzyskiego** i wskazano na konieczność rozwoju usług opieki nad dziećmi do lat 3 jako jednego z istotnych czynników zwiększających dzietność.

Zgodnie z danymi GUS, w 2014 r., na początku okresu wdrażania RPOWŚ 2014-2020, w województwie świętokrzyskim sytuacja w zakresie dostępu mieszkańców do usług opieki nad dziećmi do lat 3 (żłobków i klubów dziecięcych) była znacznie gorsza niż w całym kraju natomiast w okresie wdrażania Programu ulegała znaczącej poprawie. Poprawa dostępu do usług w zakresie opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 nastąpiła jednak nie tylko w województwie świętokrzyskim, ale i w całym kraju. Tym niemniej **dystans pomiędzy województwem świętokrzyskim, a całym krajem w tym obszarze zmniejszył się** (nastąpiło zjawisko konwergencji). W województwie świętokrzyskim w 2014 r. do żłobków i klubów dziecięcych uczęszczało 39 dzieci na 1000 dzieci w wieku do lat 3, w 2019 r. – 85, zaś w 2022 r. – już 137. W przypadku całego kraju wartości tego wskaźnika wyniosły odpowiednio 59, 124 i 180. Podobne tendencje (i dystans pomiędzy województwem świętokrzyskim, a całą Polską) zaobserwować można w zakresie liczby miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych.

Tabela 5 Dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych oraz miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w Polsce i w województwie świętokrzyskim

	dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3			miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3		
	2014 r.	2019 r.	2022 r.	2014 r.	2019 r.	2022 r.
POLSKA	59	124	180	64	138	209
ŚWIĘTOKRZYSKIE	39	85	137	40	92	151

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

W województwie świętokrzyskim, podobnie jak w całym kraju, zaobserwować można bardzo istotne różnicowanie w zakresie dostępu do usług instytucjonalnej opieki nad dziećmi do lat 3 (opieki realizowanej w żłobkach, oddziałach żłobkowych oraz klubach dziecięcych) pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi. Co więcej, choć dostęp do tych usług poprawiał się w analizowanym okresie także na terenach wiejskich, to jednak na obszarach miejskich wzrost dostępu do tych usług był jeszcze silniejszy. Wpływ na to miało zarówno tworzenie nowych miejsc w żłobkach/oddziałach żłobkowych/klubach dziecięcych, jak i tendencje demograficzne – zmniejszanie się liczby dzieci w wieku do lat 3 (w większym stopniu w miastach niż na terenach wiejskich). Tym samym **zróżnicowanie w sytuacji obszarów miejskich i wiejskich w zakresie dostępu do usług opieki nad dziećmi do lat 3**

zwiększyło się w analizowanym okresie. Proces ten wystąpił zarówno województwie świętokrzyskim, jak i w całym kraju.

Tabela 6 Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach, oddziałach żłobkowych i klubach dziecięcych w Polsce i w województwie świętokrzyskim [w %]

	ogółem			w miastach			na wsi		
	2014 r.	2019 r.	2022 r.	2014 r.	2019 r.	2022 r.	2014 r.	2019 r.	2022 r.
POLSKA	5,9	12,4	18,0	9,5	18,4	26,6	0,9	3,7	6,6
ŚWIĘTOKRZYSKIE	3,9	8,5	13,7	8,5	16,6	25,6	0,5	2,5	5,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Zauważyć można także, że o ile dostęp do usług instytucjonalnej opieki nad dziećmi do lat 3 w miastach z województwa świętokrzyskiego nie różnił się istotnie od sytuacji miast w całym kraju (zarówno w 2014 r., 2019 r., jak i w 2022 r., o tyle w przypadku obszarów wiejskich dystans pomiędzy województwem świętokrzyskim, a resztą kraju był nieco większy. Na podstawie danych GUS można stwierdzić, że **wpływ na ogólnie niekorzystną sytuację województwa świętokrzyskiego w zakresie dostępu do usług opieki nad dziećmi do lat 3 na tle całego kraju ma przede wszystkim wysoki udział ludności wiejskiej w populacji regionu** (w województwie świętokrzyskim ludność wiejska stanowi ok. 55% całości, zaś w całym kraju – tylko ok. 40%). Wydaje się, że zapewnienie dostępu do tych usług jest szczególnie trudne na terenach wiejskich. Trudniejsza niż w miastach jest ich organizacja, realizacja i finansowanie m.in. ze względu na rozproszenie ludności, mniejsze zasoby gmin wiejskich niż miejskich, słabszy dostęp do pracowników, którzy mogliby pracować w żłobkach itd. Z drugiej strony wpływ na mniejszy odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką instytucjonalną może mieć rozpowszechnione silniej na obszarach wiejskich przekonanie, że lepszą dla dziecka w tym wieku formą opieki jest ta realizowana wyłącznie przez rodzinę (rodziców, ewentualnie dziadków i in.). Dodatkowo, na terenach wiejskich mogą być większe możliwości zapewnienia opieki pozainstytucjonalnej (np. realizowanej przez dziadków dziecka lub innych nieaktywnych zawodowo członków rodziny dziecka), nawet w sytuacji, w której rodzice dziecka do lat 3 są aktywni zawodowo.

W 2014 r. w aż 88 gminach województwa świętokrzyskiego (86% wszystkich) nie było żadnego miejsca w żłobkach/klubach dziecięcych. W 2019 r. liczba tych gmin zmniejszyła się do 72, zaś w 2022 r. do 55 gmin. Wśród tych 55 gmin znajdują się wyłącznie gminy wiejskie (37) albo miejsko-wiejskie (18). We wszystkich gminach miejskich są aktualnie żłobki/kluby dziecięce, choć bezpośrednio przed wdrożeniem RPOWŚ 2014-2020 (w 2014 r.) usługi tego typu były niedostępne w Sandomierzu, zaś bardzo słabo dostępne w Starachowicach.

Najwyższą wartością wskaźnika „odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach, oddziałach żłobkowych i klubach dziecięcych” charakteryzują się aktualnie przede wszystkim gminy miejskie (Kielce, Starachowice, Sandomierz) oraz miejsko-wiejskie (Połaniec, Jędrzejów, Kazimierza Wielka). Wśród siedmiu gmin, w których wartość tego wskaźnika przekroczyła w 2022 r. 25% jest tylko jedna gmina wiejska (Miedziana Góra). Warto też zwrócić uwagę na znaczące różnice w wartości tego wskaźnika dla obszarów miejskich i wiejskich w niektórych gminach miejsko-wiejskich. Skrajnym przypadkiem jest gmina Wiślica (dla obszaru miejskiego tej gminy wartość wskaźnika przekracza 100%, co oznacza, że więcej jest miejsc w żłobkach/klubach dziecięcych w mieście Wiślica niż mieszkańców tego miasta w wieku do lat 3). **Powyższe dane potwierdzają wniosek o znaczącym zróżnicowaniu obszarów wiejskich i miejskich w zakresie dostępu do usług opieki nad dziećmi do lat 3.**

Analiza danych GUS pozwala stwierdzić, iż **obecnie zróżnicowanie wewnątrzregionalne w zakresie dostępu do usług opieki nad dziećmi do lat 3 jest istotnie mniejsze niż w 2014 r. i 2019 r.** Przede wszystkim warto zwrócić uwagę na fakt, iż w 2022 r. w stosunku do 2014 r. i 2019 r. istotnie zmniejszyła się liczba gmin, w których nie było żadnego miejsca opieki nad dziećmi do lat 3 w żłobku lub klubie dziecięcym.

Szczegółowe dane na temat odsetka dzieci objętych opieką w żłobkach, oddziałach żłobkowych i klubach dziecięcych w poszczególnych gminach i powiatach województwa świętokrzyskiego w latach 2014, 2019 i 2022 znajdują się w tabeli nr 1 zamieszczonej w aneksie do raportu.

Oprócz instytucjonalnych form opieki nad dziećmi do lat 3 (żłobków i klubów dziecięcych) usługi opieki nad dziećmi do lat 3 mogą być świadczone także w formie pozainstytucjonalnej, a więc w formie **usług dziennego opiekuna**². Usługi tego typu również mogły być rozwijane w ramach Działania 8.1 RPOWŚ 2014-2020. Zgodnie z danymi GUS, w 2015 r. w regionie nie było żadnego opiekuna dziennego. W 2019 r. ta forma świadczenia usług opieki nad dziećmi

² Usługi opieki nad dziećmi do lat 3, podobnie jak inne usługi społeczne świadczone w sposób zdeinstytucjonalizowany oceniane są w koncepcji deinstytucjonalizacji usług społecznych jako lepiej dopasowane do indywidualnych potrzeb odbiorców, a więc co do zasady jako usługi lepszej jakości niż te świadczone w instytucjach (zob. Strategia Rozwoju Usług Społecznych, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20220000767/O/M20220767.pdf>). Podobnie uważa część psychologów, pedagogów oraz rodziców/opiekunów dzieci do lat 3 (zob. <https://parenting.pl/zlobek-plusyi-minusy-pytamy-rodzicow-pedagogow-i-psychologa-o-zdanie>). Warto zwrócić uwagę także na z reguły wyższą efektywność kosztową usług opieki nad dziećmi do lat 3 świadczonych przez dziennych opiekunów w porównaniu do usług świadczonych przez żłobki i kluby dziecięce (zob. Badanie dostępności 3 i jakości instytucjonalnej opieki nad dziećmi do lat 3 oraz stopnia upowszechnienia wychowania przedszkolnego dzieci w województwie małopolskim, zrealizowane pod kierownictwem Piotra Fuchsa <https://www.obserwatorium.malopolska.pl/raporty/badanie-dostepnosci-jakosci-instytucjonalnej-opieki-nad-dziecmi-3-ora-z-stopnia-upowszechnienia-wychowania-przedszkolnego-dzieci-województwie-malopolskim/>).

do lat 3 nieznacznie rozwinęła się – dziennych opiekunów było w regionie 16 i świadczyli oni usługi dla łącznie 52 dzieci. W latach 2020-2021 nastąpił chwilowy regres tej formy opieki nad dziećmi do lat 3 – w regionie pozostało zaledwie odpowiednio 9 (2020 r.) i 7 (2021 r.) opiekunów, którzy świadczyli usługi dla 28 (2020 r.) i 32 (2021 r.) dzieci. W 2022 r. liczba opiekunów natomiast zwiększyła się do 17 i objęli oni opieką 90 dzieci. **Ta forma świadczenia usług opieki nad dziećmi do lat 3 jest zatem obecnie bardzo słabo upowszechniona na tle kraju** – w całej Polsce taką formą opieki objętych było w 2021 r. 8167 dzieci, zaś usługi świadczone były przez 1637 opiekunów dziennych.

Wsparcie państwa w zakresie zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3 świadczone jest także w postaci dofinansowania składek ZUS dla nian zatrudnionych przez rodziców/opiekunów dziecka. Wsparcie to ma jednak charakter de facto finansowy a nie – jak w przypadku żłobka, klubu dziecięcego i dziennego opiekuna – charakter usługi społecznej. Nianie zatrudniane są na zasadach wolnorynkowych na podstawie umowy uaktywniającej w rozumieniu Ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3. Państwo finansuje jedynie składki ZUS naliczane od ich wynagrodzeń. Ta forma wspierania rodziców/opiekunów w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczej wobec dzieci do lat 3 nie była rozwijana w ramach RPOWŚ 2014-2020, jednakże wnioski na temat stanu rozwoju tej formy wsparcia w regionie stanowić mogą istotne tło do oceny zrealizowanej interwencji publicznej. Zgodnie z danymi z Banku Danych Lokalnych GUS, liczba nian zatrudnionych na podstawie umowy uaktywniającej w województwie świętokrzyskim w 2015 r. wyniosła 130 osób, w 2019 r. – 66 osób, zaś w 2021 r. – 51 osób, a więc znacznie zmniejszyła się, podobnie jak w całym kraju (z 8248 osób w 2015 r. do 4878 osób w 2021 r.).

Warto także zaznaczyć, iż w analizowanym okresie (2014-2022) liczba dzieci w wieku 0-2 lata w regionie istotnie zmniejszyła się. W 2014 r. w województwie świętokrzyskim było 32,6 tys. dzieci w wieku 0-2 lata, w 2019 r. – 31,5 tys., zaś w 2022 r. – zaledwie 26,3 tys. Spadek liczby dzieci w tym wieku wyniósł zatem aż 19,3% i był znacznie większy niż w całym kraju (12,6%). **Przyczyny opisanych powyżej zmian w postaci poprawy dostępu do usług opieki nad dziećmi do lat 3 leżą zatem zarówno po stronie podażowej (wzrost liczby miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, w tym także tych tworzonych w ramach RPOWŚ 2014-2020), jak i popytowej (spadek liczby dzieci do lat 3 zamieszkujących region – odbiorców takich usług).**

3.1.2. Dostęp do usług wychowania przedszkolnego

Zgodnie z danymi GUS, w 2014 r., na początku okresu wdrażania RPOWŚ 2014-2020, w województwie świętokrzyskim **sytuacja w zakresie dostępu mieszkańców do usług wychowania przedszkolnego była nieco gorsza niż w całym kraju, natomiast w okresie**

wdrażania RPOWŚ 2014-2020 ulegała istotnej poprawie. Choć dostęp do usług wychowania przedszkolnego w 2021 r. nadal był nieco słabszy niż w całym kraju, to jednak dystans dzielący województwo świętokrzyskie od reszty kraju nieznacznie się zmniejszył. W województwie świętokrzyskim odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym 2014 r. wyniósł 79%, w 2019 r. – 87,4%, zaś w 2021 r. – już 88,0%. W odniesieniu do całego kraju wartość tego wskaźnika wyniosła odpowiednio 82,3%, 90,4% oraz 90,4%.

Tabela 7 Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w Polsce i w województwie świętokrzyskim w latach 2014, 2019 i 2021 [w %]

	ogółem			w miastach			na wsi		
	2014 r.	2019 r.	2021 r.	2014 r.	2019 r.	2021 r.	2014 r.	2019 r.	2021 r.
POLSKA	82,3	90,4	90,4	95,7	104,0	108,0	64,0	71,5	68,5
ŚWIĘTOKRZYSKIE	79,0	87,4	88,0	97,9	114,9	121,7	65,2	67,2	65,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Specyficzne dla województwa świętokrzyskiego w momencie rozpoczynania wdrażania RPOWŚ 2014-2020 było m.in. silne zróżnicowanie wewnątrzregionalne w zakresie dostępu do edukacji przedszkolnej. Silne było również (podobnie jak w całym kraju) zróżnicowanie w zakresie dostępu do edukacji przedszkolnej dzieci zamieszkujących w miastach i na terenach wiejskich³.

Analiza surowych danych statystycznych GUS potwierdza, że w 2014 r., **w momencie rozpoczynania wdrażania RPOWŚ 2014-2020, zauważyć można było bardzo znaczące zróżnicowanie wewnątrzregionalne w zakresie dostępu do usług wychowania przedszkolnego.** Przede wszystkim, **znacznie gorszy dostęp do usług wychowania przedszkolnego mieli mieszkańcy gmin wiejskich** – wśród pierwszych 20 gmin o najniższej (poniżej 600) wartości wskaźnika „dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat” w 2014 r. było 13 gmin wiejskich i 7 gmin miejsko-wiejskich. Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w miastach w województwie świętokrzyskim w 2014 r. wynosił prawie 100%, zaś w 2019 r. i 2021 r. znacząco przekroczył 100%. Oznacza to, że **do ośrodków wychowania przedszkolnego w miastach uczęszczają dość licznie także dzieci nie zamieszkujące tych miast, z obszarów wiejskich** (w większości przypadków są to zapewne wsie przylegające do tych miast). Wartość tego wskaźnika dla

³ Urząd Statystyczny w Kielcach, Edukacja i wychowanie w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2014/2015, Kielce, listopad 2015

obszarów wiejskich była znacznie niższa i w analizowanym okresie praktycznie nie zmieniała się istotnie (ok. 65% w 2014 r., 2019 r. i 2021 r.).

Choć usługi wychowania przedszkolnego organizowane są na poziomie gmin, to jednak warto zwrócić uwagę także na zróżnicowanie w dostępie do tych usług w układzie powiatowym. **W 2014 r. powiatem o najłabszym dostępie do usług wychowania przedszkolnego był powiat opatowski, zaś powiatem o najlepszym dostępie do tych usług – miasto Kielce.** Choć ranking powiatów w zakresie dostępu do usług wychowania przedszkolnego w 2019 r. i 2021 r. nie uległ znaczącym zmianom, to jednak analiza danych GUS pozwala stwierdzić, iż **obecnie zróżnicowanie wewnątrzregionalne w zakresie dostępu do usług wychowania przedszkolnego jest istotnie mniejsze niż w 2014 r., a więc na początku wdrażania RPOWŚ 2014-2020.**

Szczegółowe dane na temat odsetka dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w gminach i powiatach województwa świętokrzyskiego w latach 2014, 2019 i 2022 znajdują się w tabeli nr 2 zamieszczonej w aneksie do raportu.

Warto zaznaczyć, że **poprawa w zakresie dostępu do usług wychowania przedszkolnego nie wynika ze zmniejszania się liczby dzieci w wieku przedszkolnym w regionie.** Liczba ta w całym analizowanym okresie była względnie stała: **43,4 tys. w 2014 r.; 42,4 tys. w 2019 r. i 43,4 tys. w 2022 r.** Wpływ na przedstawione powyżej zmiany miało zatem **zwiększenie podaży usług wychowania przedszkolnego w regionie.**

3.1.3. Bierność zawodowa mieszkańców z powodu trudności w godzeniu ról rodzinnych i zawodowych

Zgodnie z wynikami Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) prowadzonymi przez Główny Urząd Statystyczny (GUS), w 2014 r., bezpośrednio przed rozpoczęciem wdrażania RPOWŚ 2014- 2020, w województwie świętokrzyskim biernych zawodowo z powodu „obowiązków rodzinnych i związanych z prowadzeniem domu” (w tej kategorii mieszczą się m.in. osoby bierne zawodowo z powodu sprawowania opieki nad dziećmi do lat 3 i/lub dziećmi w wieku przedszkolnym tzn. 3-6 lat) było 56 tys. osób (dotyczy osób w wieku 15 lat i więcej), zaś biernych zawodowo ogółem – 559 tys. osób (dotyczy osób w wieku 15-89 lat). Ta przyczyna bierności zawodowej była zatem wskazywana jako główna przez ok. 10,0% biernych zawodowo mieszkańców regionu i była nieco mniej istotna niż w całej Polsce (11,3%). Można zatem przypuszczać, iż **w momencie rozpoczęcia wdrażania RPOWŚ 2014-2020 problem bierności zawodowej spowodowany głównie brakiem wystarczającego dostępu do usług opieki nad dziećmi do lat 3 oraz usług wychowania przedszkolnego był nieco mniej nasilony w regionie niż w całej Polsce.**

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

W 2019 r. sytuacja w tym zakresie była już odmienna. Biernych zawodowo z powodu obowiązków rodzinnych i związanych z prowadzeniem domu było szacunkowo 72 tys. mieszkańców województwa świętokrzyskiego (wzrost o 16 tys. w porównaniu do 2014 r.), co stanowiło 15,1% spośród wszystkich biernych zawodowo mieszkańców regionu. W skali całego kraju biernych zawodowo z tego powodu było zaś 13,6% spośród wszystkich biernych zawodowo, a więc relatywnie mniej niż w regionie.

W 2021 r. i 2022 r. w stosunku do lat wcześniejszych liczba osób biernych zawodowo z powodu obowiązków rodzinnych i związanych z prowadzeniem domu znacząco obniżyła się w stosunku do lat wcześniejszych, zarówno w województwie świętokrzyskim, jak i w całym kraju. W 2022 r. biernych zawodowo z tego powodu było szacunkowo tylko 23 tys. mieszkańców województwa świętokrzyskiego (spadek o 33 tys. w porównaniu do 2014 r.), co stanowiło 5,5% spośród wszystkich biernych zawodowo mieszkańców regionu. W skali całego kraju biernych zawodowo z tego powodu było zaś 6,7% spośród wszystkich biernych zawodowo, a więc relatywnie więcej niż w regionie.

3.1.4. Zdawalność egzaminów maturalnych

W zakres przedmiotowy badania wchodzi także Poddziałania 8.3.2, 8.3.3 oraz 8.3.6, w ramach których realizowane są projekty dedykowane uczniom szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Celem tych projektów jest podniesienie kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych uczniów (w tym uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi) na każdym etapie edukacji ogólnej, w tym podstawowej i ponadpodstawowej, w kontekście potrzeb rynku pracy. Choć wyniki egzaminów zewnętrznych realizowanych w polskim systemie edukacji nie do końca trafnie odzwierciedlają rzeczywisty poziom tych kompetencji wśród uczniów/absolwentów szkół, to jednak warto je przytoczyć w celu wstępnej analizy sytuacji regionu.

Jak wynika z danych GUS (pozyskanych z Centralnej Komisji Egzaminacyjnej), poziom zdawalności egzaminów maturalnych w województwie świętokrzyskim w 2014 r. wyniósł 71%, dokładnie tyle samo, co w całej Polsce. W 2019 r. i w 2021 r. zdawalność egzaminu maturalnego w regionie była nieznacznie niższa niż w całej Polsce. Szczegółowe dane zaprezentowano poniżej.

Tabela 8 Zdawalność egzaminu maturalnego w Polsce i w województwie świętokrzyskim w latach 2014, 2019 i 2021

	ogółem			w stosunku do średniej krajowej		
	2014 r.	2019 r.	2021 r.	2014 r.	2019 r.	2021 r.
	[%]	[%]	[%]	[-]	[-]	[-]
POLSKA	71	80,5	78,2	100,00	100,00	100,00
ŚWIĘTOKRZYSKIE	71	79,9	77,9	100,00	99,25	99,62

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

3.2. Ocena projektów w obszarze usług opieki nad dziećmi do lat 3

3.2.1. Charakterystyka zrealizowanej interwencji publicznej

Liczba projektów

Zgodnie z danymi z systemu SL2014, w obszarze usług opieki nad dziećmi do lat 3 od marca 2020 r. zrealizowano **30** projektów w ramach Działania 8.1 RPOWŚ 2014-2020, w tym 28 projektów w ramach Poddziałania 8.1.1 Zwiększanie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3 (projekty konkursowe) oraz 2 projekty w ramach Poddziałania 8.1.2 Zwiększanie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3 – ZIT (projekty konkursowe). Jeden beneficjent (prywatny przedsiębiorca) zrealizował trzy projekty, trzech beneficjentów (w tym dwóch prywatnych przedsiębiorców oraz jedna organizacja pozarządowa) – dwa projekty, a pozostali beneficjenci realizowali po jednym projekcie.

Charakterystyka projektów

Zgodnie z danymi z SL2014, **26 spośród 30 zrealizowanych projektów zakładało utworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3** (w projektach tych założono niezerową wartość wskaźnika „Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3”). W pozostałych projektach przewidziano jedynie wsparcie aktywności zawodowej rodziców/opiekunów dzieci do lat 3 poprzez pokrycie kosztów opłat za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna lub pokrycie kosztów wynagrodzenia niani (w projektach finansowano zatem już funkcjonujące miejsca opieki nad dziećmi do lat 3, nie tworzono zaś nowych). Żaden z badanych beneficjentów nie realizował projektu typu „Dostosowanie istniejących miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami w instytucjonalnych formach opieki przewidzianych ustawą”. Jak wynika z opisu projektów, w projektach nie realizowano również dodatkowego (poza zapewnieniem opieki nad

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

dzieckiem) wsparcia w zakresie aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych lub osób biernych zawodowo pozostających poza rynkiem pracy ze względu na obowiązek opieki nad dziećmi do lat 3 takich jak kursy i szkolenia zawodowe, pośrednictwo pracy itd.

W projektach planowano łącznie utworzyć 635 nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, a więc średnio 24,42 miejsc/projekt. Realizowano zarówno małe projekty zakładające utworzenie zaledwie 5 nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, jak i projekt zakładający utworzenie aż 84 miejsc.

Zgodnie z danymi z SL2014, faktycznie osiągnięte do końca okresu realizacji projektów wartości wskaźnika „Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3” nieznacznie przekraczają wartości pierwotnie założone w projektach. Faktycznie utworzono łącznie **665 nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, a więc średnio 25,58 miejsc/projekt.**

Spośród 26 projektów zakładających tworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, w 14 (53,8%) miejsca te powstały w gminach miejskich, 5 (19,2%) – w miejsko-wiejskich, zaś w 6 (23,1%) – w gminach wiejskich. W jednym projekcie tworzone miejsca opieki w formie dziennego opiekuna w całym powiecie obejmującym gminy różnego typu. **W gminach miejskich utworzono łącznie 296 nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, w gminach miejsko-wiejskich – 201, zaś w gminach wiejskich – 101.** W projekcie, w którym nie przypisano jednoznacznie typu gminy – 67 miejsc. **Na podstawie powyższych danych można wyciągnąć wniosek, że interwencja nie przyczyniła się do zniwelowania nierówności w zakresie dostępu do usług opieki nad dziećmi do lat 3 pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi,** a wręcz pogłębiła je. Z drugiej strony należy pamiętać o tym, że wielu mieszkańców wsi dojeżdża do pracy w mieście, a tym samym lokalizacja miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w miastach może być adekwatna do ich potrzeb. W tym kontekście zaobserwowanego zjawiska nie należy oceniać negatywnie.

W zdecydowanej większości projektów (23; 88,5%) nowe miejsca opieki nad dziećmi do lat 3 tworzone były w formie żłobków (w jednym z tych projektów uzupełniająco tworzone także miejsca opieki w formie dziennego opiekuna). W żłobkach w ramach analizowanych projektów utworzono **561** nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. W dwóch przypadkach utworzono miejsca opieki w formie dziennego opiekuna (łącznie **95** miejsc), a w jednym – w formie klubu dziecięcego (**9** miejsc).

Charakterystyka beneficjentów

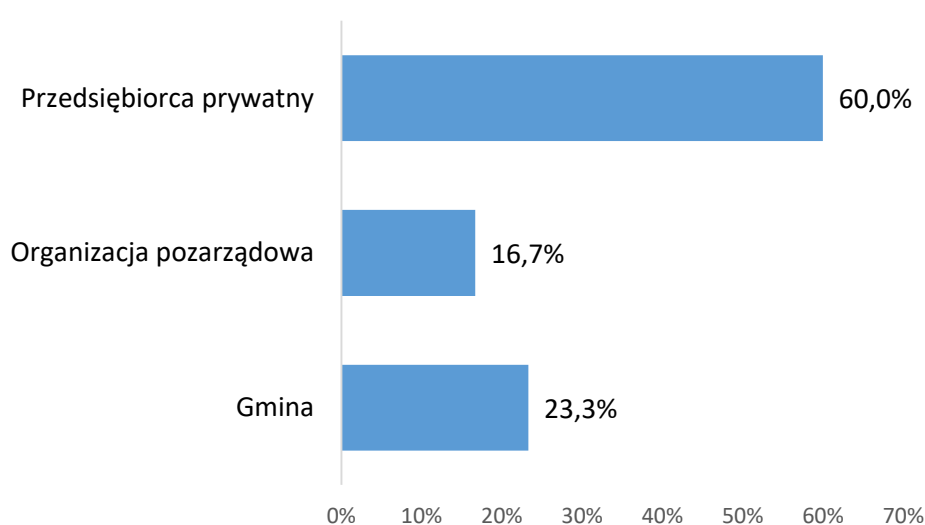
Wśród beneficjentów zdecydowanie dominują prywatni przedsiębiorcy (w tym przede wszystkim osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą), którzy zrealizowali łącznie

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

18 projektów (60,0%). Gminy zrealizowały 7 projektów (23,3%), zaś organizacje pozarządowe 5 projektów (16,7%). Dane te potwierdzają wniosek płynący z analizy danych zastanych o dość **małej aktywności świętokrzyskich gmin w zakresie organizacji usług opieki nad dziećmi do lat 3** - co do zasady nie wykorzystują one możliwości rozwoju tego typu usług przy wsparciu środków EFS. Lukę tę wypełniają przedsiębiorstwa komercyjne, a w niewielkim zakresie także organizacje pozarządowe.

Wykres 1 Forma prawna beneficjentów projektów w obszarze usług opieki nad dziećmi do lat 3 (Działanie 8.1 RPOWŚ)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SL2014

3.2.2. Trwałość miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 utworzonych w ramach projektów, w tym ocena stopnia osiągnięcia wskaźnika rezultatu długoterminowego „Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS [szt.]”

Podejście metodologiczne do pomiaru wartości wskaźnika

Zgodnie z Wytycznymi w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020, Załącznik nr 2 Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych 2014-2020 EFS, trwałość funkcjonowania nowych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 utworzonych dzięki EFS należy rozumieć jako gotowość do świadczenia opieki nad dziećmi w

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

ramach utworzonych miejsc. Trwałość należy zweryfikować po 2 latach od daty zakończenia realizacji projektu.

Pomiaru osiągniętej wartości wskaźnika planowano dokonać wyłącznie poprzez zadanie stosowanego pytania kwestionariuszowego w ankiecie skierowanej do beneficjentów Działania 8.1 RPOWŚ 2014-2020. Pytanie kwestionariuszowe o liczbę miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 odnosiło się do konkretnego punktu czasowego – 2 lat od zakończenia finansowania w ramach projektu. Tym niemniej, do oszacowania osiągniętej wartości wskaźnika wykorzystano także dane z rejestru żłobków i klubów dziecięcych oraz wykazu dziennych opiekunów prowadzonych w systemie informatycznym Empatia przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej⁴. Rejestry te zawierają aktualne informacje m.in. o żłobkach, klubach dziecięcych i dziennych opiekunach, liczbie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 oferowanych przez te podmioty, liczbie dzieci aktualnie korzystających z usług opieki, opłatach ponoszonych przez rodziców i godzinach funkcjonowania placówek. Zdecydowano się na rozszerzenie źródeł danych wykorzystanych do oszacowania osiągniętej wartości wskaźnika rezultatu z uwagi na fakt, że w badaniu ankietowym beneficjentów udział wzięli beneficjenci zaledwie 24 spośród 30 projektów. Co szczególnie istotne, odmowy udziału w badaniu miały charakter nielosowy – udziału w badaniu odmawiali przede wszystkim ci beneficjenci, którzy nie utrzymali trwałości utworzonych w ramach projektów miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Wnioskowanie o pełnej populacji miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 utworzonych w ramach projektów na podstawie danych z ankiet otrzymanych wyłącznie od tych beneficjentów, którzy odnieśli sukces rozumiany jako utrzymanie trwałości utworzonych miejsc byłoby zatem niewłaściwe. Dodatkowo, szczegółowa analiza wyników z badań ankietowych wykazała, że niektórzy beneficjenci nie wypełniali ankiet w pełni rzetelnie. Przede wszystkim kilku beneficjentów nie wskazało w ankiecie, że w ramach projektu tworzyli nowe miejsca opieki nad dziećmi do lat 3, choć w rzeczywistości, jak wynika z analizy danych zastanych, tworzyli je. Dane pozyskane z ankiet zostały zatem szczegółowo zweryfikowane i zestawione z danymi z systemu Empatia dotyczącymi tych miejsc/instytucji opieki nad dziećmi do lat 3, które zostały utworzone dzięki wsparciu w ramach RPOWŚ 2014-2020. W ten sposób udało się możliwie najrzetelniej oszacować osiągniętą wartość wskaźnika rezultatu.

⁴ <https://empatia.mpips.gov.pl/web/piu/dla-swiadczeniobiorcow/rodzina/d3/rejestr-zlobkow-i-klubow> (dostęp 10.11.2023 r.)

Osiągnięta wartość wskaźnika

W poniższej tabeli zaprezentowano w odniesieniu do każdego z analizowanych projektów kluczowe dane dotyczące miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 utworzonych w ramach projektów RPOWŚ 2014-2020. Dane te zostały pozyskane z trzech źródeł: SL2014, ankiet pozyskanych od części beneficjentów, danych z systemu Empatia. Zestawienie danych pozwala na oszacowanie stopnia osiągnięcia wskaźnika rezultatu długoterminowego EFS „Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS [szt.]”.

Tabela 9 Szacowana liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS w odniesieniu do każdego z analizowanych projektów

LP	Nowe miejsca opieki tworzone w ramach projektu	Forma miejsc opieki	Nowa placówka tworzona w ramach projektu	Liczba miejsc opieki nad dziećmi do lat 3:								Szacowana liczba miejsc, które funkcjonują 2 lata po zakończeniu projektu
				założona w projekcie	osiągnięta w projekcie	funkcjonujących przed realizacją projektu (dane ankietowe)	funkcjonujących 2 lata po zakończeniu projektu (dane ankietowe)	aktualna (dane ankietowe)	aktualnie zajętych (dane ankietowe)	aktualna (dane Empatia)	aktualnie zajętych (dane Empatia)	
1	Tak	KD	?	9	9	-	9	10	10	10	10	9
2	Tak	Ż	Tak	15	15	-	90	90 ⁵	90	50	40	15
3	Tak	DO	Tak	20	28	-	-	-	-	0	0	0
4	Tak	Ż	Nie	16	16	-	-	-	-	78	76	16
5	Tak	Ż	Tak	30	30	-	30	30	25	35	32	30
6	Tak	Ż	Nie	16	16	-	-	-	-	36	36	16
7	Tak	Ż	Nie	5	5	16	29	29	14	28	28	5
8	Tak	DO	Tak	52	67	-	-	-	-	0	0	0
9	Tak	Ż	Nie	20	20	-	80	80	66	80	75	20
10	Tak	Ż	Nie	15	15	-	-	-	-	15	16	15
11	Tak	Ż	Nie	14	14	25	39	39	39	39	39	14
12	Tak	Ż	Tak	24	24	-	24	24	11	24	8	24

⁵ W ankiecie Beneficjent zsumował liczbę aktualnie dostępnych miejsc/aktualnie zajętych miejsc z obydwu prowadzonych przez siebie placówek.

LP	Nowe miejsca opieki tworzone w ramach projektu	Forma miejsc opieki	Nowa placówka stworzona w ramach projektu	Liczba miejsc opieki nad dziećmi do lat 3:								Szacowana liczba miejsc, które funkcjonują 2 lata po zakończeniu projektu	
				założona w projekcie	osiągnięta w projekcie	funkcjonujących przed realizacją projektu (dane ankietowe)	funkcjonujących 2 lata po zakończeniu projektu (dane ankietowe)	aktualna (dane ankietowe)	aktualnie zajętych (dane ankietowe)	aktualna (dane Empatia)	aktualnie zajętych (dane Empatia)		
13	Tak	Ż	Tak	16	20	-	20	20	20	20	20	20	20
14	Nie	Ż	Nie	0	0	-	-	-	-	40	12	-	-
15	Tak	Ż	Tak	15	15	-	-	-	-	16	16	15	15
16	Tak	Ż	Tak	40	40	-	50	50	50	57	32	40	40
17	Tak	Ż	Nie	20	20	20	45	60	60	60	60	20	20
18	Tak	Ż	Nie	14	14	18	36	36	17	36	25	14	14
19	Tak	Ż	Nie	15	16	-	-	-	-	19	16	16	16
20	Tak	Ż	Nie	16	16	-	-	-	-	64	64	16	16
21	Tak	Ż, DO	Tak	84	84	-	-	-	-	0	0	0	0
22	Tak	Ż	Nie	9	9	47	47	26	26	26	26	0	0
23	Tak	Ż	Tak	20	20	-	20	20	12	20	16	20	20
24	Tak	Ż	Tak	30	30	-	30	30	30	30	30	30	30
25	Tak	Ż	Tak	40	40	-	40	40	40	40	20	40	40
26	Nie	Ż	Nie	0	0	-	-	-	-	64	64	-	-
27	Nie	Ż	Nie	0	0	-	-	-	-	30	30	-	-
28	Tak	Ż	Tak	30	32	-	45	48	48	48	48	32	32

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

LP	Nowe miejsca opieki tworzone w ramach projektu	Forma miejsc opieki	Nowa placówka tworzona w ramach projektu	Liczba miejsc opieki nad dziećmi do lat 3:								Szacowana liczba miejsc, które funkcjonują 2 lata po zakończeniu projektu
				założona w projekcie	osiągnięta w projekcie	funkcjonujących przed realizacją projektu (dane ankietowe)	funkcjonujących 2 lata po zakończeniu projektu (dane ankietowe)	aktualna (dane ankietowe)	aktualnie zajętych (dane ankietowe)	aktualna (dane Empatia)	aktualnie zajętych (dane Empatia)	
29	Tak	Ż	Nie	50	50	24	74	74	74	74	74	50
30	Nie	Ż	Nie	0	0	-	-	-	-	0	0	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SL2014, badania ankietowego beneficjentów oraz systemu Empatia.

Na podstawie danych zaprezentowanych w tabeli stwierdzić można, że **spośród 665 miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 utworzonych w ramach analizowanych projektów RPOWŚ 2014-2020 dwa lata po zakończeniu projektów funkcjonowało co najmniej 477 z nich. Oszacowana wartość wskaźnika rezultatu długoterminowego EFS „Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS [szt.]” wynosi zatem min. 71,7%.** Nie można wykluczyć, że wartość tego wskaźnika w rzeczywistości mogła być nieznacznie wyższa. Niektóre miejsca opieki mogły funkcjonować jeszcze dwa lata po zakończeniu projektów, ale nie funkcjonują już aktualnie. Beneficjenci projektów, w przypadku których taka sytuacja hipotetycznie mogła mieć miejsce niestety nie wzięli udziału w badaniu ankietowym. W systemie Empatia są natomiast prezentowane wyłącznie dane aktualne. Nie ma zatem żadnych danych pozwalających na potwierdzenie, że taka sytuacja faktycznie zaszła.

Wskazana wartość procentowa jest znacznie niższa niż oszacowana w badaniu „Ocena wpływu RPOWŚ 2014-2020 na zatrudnienie i regionalny rynek pracy” zrealizowanym w grudniu 2020 r. przez EU-Consult Sp. z o.o. (98,0%). Wskazane badanie obejmowało projekty zrealizowane w pierwszym okresie wdrażania RPOWŚ 2014-2020. Przeanalizowano w nim tylko osiem projektów, które zostały zrealizowane w tamtym okresie. Ponadto, w badaniu tym zastosowano odmienne podejście do pomiaru wartości wskaźnika poprzez uwzględnienie w jego wartości także miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 powstałych już po zakończeniu realizacji projektów. Bezpośrednie porównanie obydwu wartości procentowych nie może zatem prowadzić do wniosku o obniżeniu się trwałości efektów interwencji w drugim okresie wdrażania RPOWŚ 2014-2020.

Spośród 26 analizowanych projektów zakładających powstanie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3:

- W przypadku aż 22 projektów zachowana została trwałość wszystkich utworzonych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3,
 - W dwóch przypadkach w ramach projektów utworzono miejsca opieki nad dziećmi do lat 3 w formie dziennego opiekuna i żadne z nich nie okazało się trwałe (dzienni opiekunowie nie figurują w wykazie),
 - W jednym przypadku w ramach projektu utworzono miejsca opieki nad dziećmi do lat 3 w formie zarówno żłobka, jak i dziennego opiekuna i żadne z nich nie okazało się trwałe (żłobek nie funkcjonuje, dzienni opiekunowie nie figurują w wykazie),
 - W jednym przypadku w ramach projektu utworzono nowe miejsca opieki nad dziećmi do lat 3 w funkcjonującym już wcześniej żłobku, jednak dwa lata po zakończeniu realizacji projektu liczba miejsc w tym żłobku odpowiadała liczbie miejsc funkcjonujących przed
- Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020*

realizacją projektu, a zatem te miejsca opieki utworzone w ramach projektu uznać należy za nietrwałe.

Liczba miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 utworzonych w ramach tych czterech projektów, których efekty okazały się nietrwałe była relatywnie wysoka (średnio 47 miejsc/projekt), stąd ich wpływ na osiągnięty poziom wskaźnika rezultatu długoterminowego jest dość istotny.

W tabeli zamieszczonej poniżej zaprezentowano dane na temat miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 utworzonych w ramach projektów, liczby miejsc trwałych 2 lata po zakończeniu projektu, liczby miejsc funkcjonujących aktualnie w placówkach, w których tworzone były miejsca w ramach projektu oraz liczby dzieci w placówkach. Dane przedstawiono w podziale na:

- typ beneficjenta/podmiotu prowadzącego placówkę,
- typ gminy, w której utworzono miejsca opieki nad dziećmi do lat 3 w ramach projektów/typ gminy w której funkcjonuje placówka,
- formę miejsc opieki nad dziećmi utworzonych w ramach projektów.

Takie zestawienie danych pozwoliło na identyfikację czynników trwałości miejsc opieki utworzonych w ramach projektów.

Tabela 10 Dane na temat miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 utworzonych w ramach projektów w podziale na typ beneficjenta, typ gminy oraz formę miejsc opieki

		Liczba projektów	Miejsca opieki nad dziećmi do lat 3 utworzone w ramach projektów	Miejsca opieki trwałe 2 lata po zakończeniu projektu	% miejsc trwałych 2 lata po zakończeniu projektu	Łączna Liczba miejsc funkcjonujących aktualnie w placówkach	Liczba dzieci w placówkach	% miejsc zajętych
Typ beneficjenta	Przedsiębiorstwo prywatne	15	286	286	100,0%	602	523	86,9%
	Gmina	6	146	137	93,8%	244	244	100,0%
	NGO	5	233	54	23,2%	59	40	67,8%
Typ gminy, w której utworzono miejsca opieki	Gmina miejska	14	296	296	100,0%	588	493	83,8%
	Gmina miejsko-wiejska	5	201	117	58,2%	185	182	98,4%
	Gmina wiejska	6	101	64	63,4%	132	132	100,0%
Forma miejsc opieki	Żłobek	23	561	468	83,4%	895	797	89,1%
	Klub dziecięcy	1	9	9	100,0%	10	10	100,0%
	Dzienny opiekun	2	95	0	0,0%	0	0	-
Ogółem		26	665	477	71,7%	905	807	89,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SL2014, badania ankietowego beneficjentów oraz systemu Empatia.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

Na podstawie danych zaprezentowanych w powyższej tabeli można wysnuć następujące wnioski:

- Największą trwałością charakteryzują się miejsca opieki nad dziećmi do lat 3 tworzone przez prywatnych przedsiębiorców, a więc tych beneficjentów, którzy realizują największą liczbę projektów. Bardzo wysoką trwałość mają także miejsca opieki nad dziećmi do lat 3 tworzone w ramach projektów przez gminy. **Bardzo niską trwałość mają z kolei miejsca opieki tworzone przez organizacje pozarządowe.**
- **Miejsca opieki oferowane w żłobkach prowadzonych przez gminy są zdecydowanie najefektywniej wykorzystane (100% miejsc jest zajętych).** W przypadku placówek prowadzonych przez przedsiębiorstwa prywatne wartość tego wskaźnika wynosi 86,9%, a w przypadku organizacji pozarządowych – zaledwie 67,8%.
- Zdecydowanie największą trwałością charakteryzują się miejsca opieki nad dziećmi do lat 3 utworzone w gminach miejskich (100%), zaś znacznie słabszą te utworzone w gminach miejsko-wiejskich oraz wiejskich.
- Tym niemniej te miejsca opieki nad dziećmi do lat 3, które funkcjonują na obszarach wiejskich są niemal w 100% zajęte, zaś miejsca funkcjonujące w gminach miejskich – w 83,3%.
- **Wszystkie miejsca opieki nad dziećmi do lat 3 utworzone w formie dziennego opiekuna okazały się nietrwałe.**

Przyczyny braku pełnego wykorzystania miejsc opieki nad dziećmi do lat 3

Choć **poziom wykorzystania miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 funkcjonujących w placówkach, które korzystały ze wsparcia na tworzenie nowych miejsc, jest wysoki (prawie 90%),** przy czym należy pamiętać, że wartość ta dotyczy wszystkich miejsc funkcjonujących w tych placówkach, nie tylko tych utworzonych dzięki wsparciu RPOWŚ 2014-2020), to jednak miejsca nie są w pełni wykorzystywane (z wyjątkiem placówek prowadzonych przez gminy).

O przyczyny braku pełnego wykorzystania miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 zapytano beneficjentów w badaniu ankietowym. Na 17 analizowanych przypadków aż 10 beneficjentów zadeklarowało, że wszystkie miejsca opieki nad dziećmi do lat 3 w tym podmiocie są aktualnie zajęte. W pozostałych przypadkach **najczęściej wskazywano na przyczyny finansowe:**

- Koszty, które muszą ponieść rodzice (opłaty za żłobek/klub dziecięcy/dziennego opiekuna) są dla nich zbyt wysokie – 5 wskazań,

- Koszty funkcjonowania żłobka/klubu dziecięcego/opiekuna dziennego są zbyt wysokie – 3 wskazania.

Oprócz tego przedstawiciele podmiotów prowadzących żłobki i kluby dziecięce wskazywali na **przyczyny demograficzne** (mała liczba dzieci w wieku do lat 3) – 4 wskazania.

Wniosek o występowaniu bariery finansowej utrudniającej mieszkańcom województwa świętokrzyskiego dostęp funkcjonujących miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, potwierdzają także wyniki analizy danych zastanych z systemu Empatia. **Opłaty ponoszone przez rodziców za pobyt dziecka w placówce prowadzonej przez gminy są zdecydowanie najniższe** (średnio 482 zł miesięcznie oraz średnio 12,3 zł dziennie za wyżywienie). Wynika to z całą pewnością m.in. z dofinansowywania kosztów pobytu dzieci w placówkach ze środków gmin. Znacznie wyższe są opłaty ponoszone przez rodziców/opiekunów korzystających z miejsc opieki w placówkach prowadzonych przez przedsiębiorstwa prywatne (884 zł miesięcznie oraz 14,5 zł dziennie za wyżywienie), a jeszcze wyższe w placówkach prowadzonych przez organizacje pozarządowe (967 zł miesięcznie oraz 12,8 zł dziennie za wyżywienie). Zestawiając te dane z danymi z poprzedniej tabeli wyraźnie widać, że **im wyższe są opłaty ponoszone przez rodziców/opiekunów, tym poziom wykorzystania miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 jest niższy. Potwierdza to wniosek o występowaniu bariery finansowej w dostępie do usług opieki nad dziećmi do lat 3 po zakończeniu okresu ich finansowania ze środków projektowych.**

Tabela 11 Koszty ponoszone przez rodziców/opiekunów dzieci do lat 3 korzystających z miejsc opieki w placówkach wspartych w ramach RPOWŚ 2014-2020 w podziale na typ beneficjenta, typ gminy oraz formę miejsc opieki

		Liczba projektów	Średnia opłata miesięczna za pobyt dziecka w placówce	Średnia opłata dzienna za wyżywienie dziecka
Typ beneficjenta	Przedsiębiorstwo prywatne	14	884 zł	14,5 zł
	Gmina	5	482 zł	12,3 zł
	NGO	6	967 zł	12,8 zł
Typ gminy, w której utworzono miejsca opieki	Gmina miejska	23	932 zł	15 zł
	Gmina miejsko-wiejska	1	600 zł	12,60 zł
	Gmina wiejska	2	600 zł	11,70 zł
Forma miejsc opieki	Żłobek	15	793 zł	14 zł
	Klub dziecięcy	6	410 zł	12 zł
	Dzienny opiekun	5	-	-
Razem		26	794 zł	13,8 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SL2014 oraz systemu Empatia.

3.2.3. Dostosowanie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 utworzonych w ramach projektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami

Zgodnie z deklaracjami beneficjentów, **45% miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 utworzonych w ramach projektów to miejsca dostosowane do potrzeb dzieci z niepełnosprawnością.**

Wynik ten ocenić należy pozytywnie w kontekście potrzeb mieszkańców regionu. Tym niemniej w aż 7 na 17 analizowanych projektów, żadne z utworzonych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 nie jest dostosowane do potrzeb dzieci z niepełnosprawnością.

Podobne wnioski płyną z analizy danych z systemu Empatia: spośród 23 placówek, w których tworzono miejsca opieki nad dziećmi do lat 3 funkcjonujących w momencie realizacji badania, 8 nie jest dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami/wymagającymi szczególnej opieki. Co ciekawe, relatywnie najwięcej placówek niedopasowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami znajduje się w gminach miejskich (50% z nich). Najczęściej brak niedopasowania do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami deklarują placówki prowadzone przez przedsiębiorstwa prywatne (53,3%), a najrzadziej – podmioty prowadzone przez gminy (0%). Najprawdopodobniej wynika to z generalnej niechęci przedsiębiorców komercyjnych do przyjmowania do

placówek dzieci wymagających ponadstandardowej (a tym samym generującym dodatkowe koszty) opieki.

Jak wynika z deklaracji beneficjentów objętych badaniem ankietowym, do prowadzonych przez nich placówek uczęszczają jedynie pojedyncze dzieci z niepełnosprawnościami. Spośród 17 analizowanych przypadków, do jednej placówki uczęszczało dwoje dzieci z niepełnosprawnościami, a do dwóch placówek po jednym dziecku z niepełnosprawnością. W pozostałych 14 placówkach nie zidentyfikowano dzieci z niepełnosprawnościami. Na tej podstawie można wysnuć wniosek, że **liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami utworzonych w ramach projektów znacząco przewyższała popyt na tego typu miejsca.**

3.2.4. Wpływ pandemii COVID-19 na realizację projektów

29,2% badanych beneficjentów projektów w obszarze usług opieki nad dziećmi do lat 3 zadeklarowało, że natrafiło na utrudnienia w zakresie realizacji projektu związane z pandemią COVID-19.

Wszyscy wskazywali na konsekwencję pandemii COVID-19 w postaci **konieczności czasowego zamykania placówki** z powodu zagrożenia COVID-19 (w pierwszym etapie pandemii) lub w sytuacji wystąpienia nawet pojedynczych zakażeń. To z kolei wiązało się z **problemami finansowymi podmiotów prowadzących placówki**, które musiały ponosić stałe koszty funkcjonowania, natomiast znacząco ograniczyły się ich przychody z powodu braku opłat wnoszonych przez rodziców/opiekunów, którzy wypowiedali umowy na świadczenie usług opieki nad dziećmi (co jest zrozumiałe w sytuacji, w której usługa de facto nie była realizowana przez długi okres). Podmioty prowadzące placówki musiały dodatkowo ponieść koszty związane z wdrożeniem procedur związanych z minimalizacją ryzyka zakażenia (koszty dezynfekcji, materiałów ochronnych itd.).

3.2.5. Problemy w zakresie realizacji projektów

W 14 spośród 24 analizowanych projektach (58,3%) beneficjenci projektów w obszarze opieki nad dziećmi do lat 3 zadeklarowali, że nie wystąpiły żadne problemy/trudności w zakresie realizacji projektu (poza wskazanymi wcześniej problemami związanymi z pandemią COVID-19).

W pozostałych przypadkach wskazywano na:

- **Wzrost kosztów realizacji projektu w stosunku do pierwotnych założeń** – 5 wskazań. Beneficjenci wskazywali przede wszystkim na **wzrost kosztów wynagrodzeń**, a w jednym

przypadku na wysoki koszt adaptacji lokalu na potrzeby realizacji usług opieki nad dziećmi do lat 3.

- **Wzrost bieżących kosztów funkcjonowania** żłobka/klubu dziecięcego/dziennego opiekuna w stosunku do pierwotnych założeń – 4 wskazania.
- **Konieczność wniesienia wkładu własnego** – 2 wskazania.
- **Zbyt niski budżet projektu** uniemożliwiający realizację wsparcia w większej skali (np. objęcie wsparciem większej liczby osób) – 1 wskazanie.

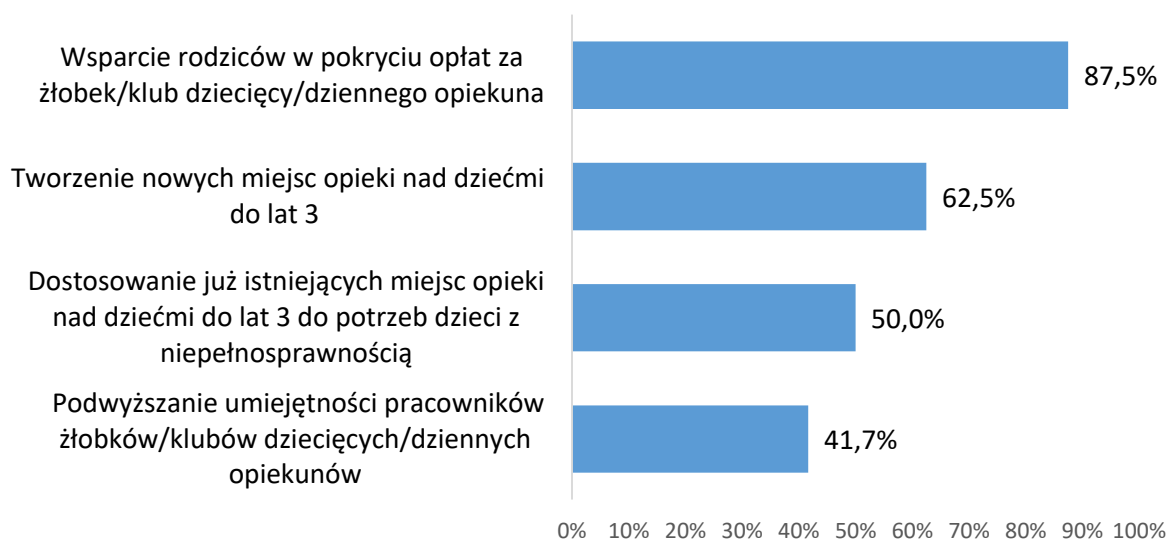
Wszystkie problemy w zakresie realizacji projektów, na które natrafili beneficjenci miały zatem charakter finansowy.

Beneficjenci nie identyfikują żadnych elementów projektów, z których można by zrezygnować bez istotnej szkody dla jakości wsparcia i uzyskanych efektów.

3.2.6. Aktualne potrzeby w zakresie usług opieki nad dziećmi do lat 3

Beneficjenci projektów realizowanych w ramach Działania 8.1 RPOWŚ 2014-2020 zostali poproszeni o wskazanie potrzeb w zakresie wsparcia usług opieki nad dziećmi do lat 3 na obszarze, na którym realizowali projekty. Wyniki badania w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 2 Potrzeby w zakresie usług opieki nad dziećmi do lat 3 wskazywane przez beneficjentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego beneficjentów.

Beneficjenci projektów wskazują przede wszystkim na potrzebę w zakresie wsparcia rodziców/opiekunów dzieci do lat 3 w pokryciu kosztów usług opieki nad dziećmi w żłobku/klubie dziecięcym/u dziennego opiekuna. Wyniki badania potwierdzają, że istnieje bariera finansowa dostępu do usług opieki nad dziećmi do lat 3 (z punktu widzenia beneficjentów, w tym zwłaszcza niepublicznych, jest to bariera ograniczająca popyt na usługi oferowane przez nich na zasadach rynkowych).

Beneficjenci dostrzegają także potrzeby w zakresie tworzenia nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 (62,5% badanych), potrzeby w zakresie dostosowania już istniejących miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 do potrzeb dzieci z niepełnosprawnością (50%), a w najmniejszym zakresie potrzeby w zakresie podwyższania umiejętności pracowników świadczących usługi opieki nad dziećmi do lat 3 (41,7%).

Dodatkowo, jeden z beneficjentów zwrócił uwagę na potrzebę objęcia wsparciem specjalistycznym (psychologicznym i logopedycznym) dzieci uczęszczających do żłobka oraz na potrzebę wzmocnienia kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców poprzez szkolenia/kursy.

3.2.7. Ocena jakości usług opieki nad dziećmi do lat 3 realizowanych w placówkach, które korzystały z wsparcia w ramach projektów

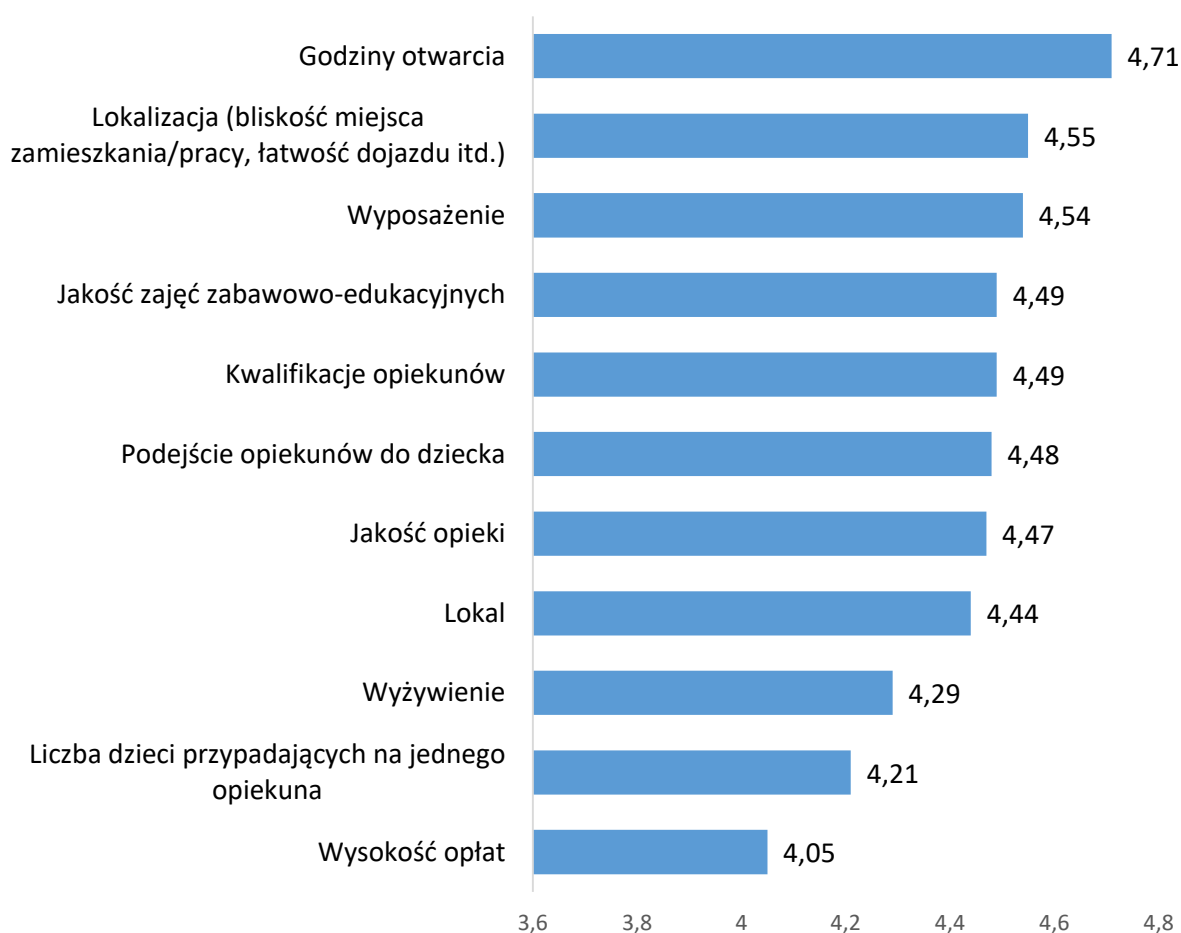
W badaniu ankietowym wzięło udział 297 rodziców/opiekunów dzieci, którzy korzystali ze wsparcia w ramach projektów (ich dzieci zajęły miejsca opieki nad dziećmi do lat 3 utworzone w ramach projektów i/lub z wsparcia w zakresie pokrycia opłat za żłobek/klub dziecięcy/usługi dziennego opiekuna).

86,9% badanych zadeklarowało, że ich dziecko korzystało z opieki realizowanej przez żłobek, 6,7% - opiekuna dziennego, a zaledwie 3,7% - klubu dziecięcego. 2,7% badanych nie pamiętało/nie wiedziało, z jakiej formy opieki korzystało ich dziecko.

Rodziców/opiekunów poproszono o ocenę, w jakim stopniu są zadowoleni z różnych aspektów funkcjonowania żłobka/klubu dziecięcego/dziennego opiekuna, z usług których korzystały ich dzieci. Wyniki badania w tym zakresie zaprezentowano na poniższym wykresie.

Wykres 3 Ocena rodziców/opiekunów dzieci uczestniczących w projektach dotycząca różnych aspektów funkcjonowania żłobka/klubu dziecięcego/dziennego opiekuna w skali od 1 (ocena najniższa) do 5 (ocena najwyższa)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego uczestników projektów.

Wszystkie aspekty funkcjonowania żłobka/klubu dziecięcego/dziennego opiekuna badani rodzice/opiekunowie ocenili wysoko lub bardzo wysoko. W żadnym z ocenianych aspektów ocena nie jest niższa niż 4,00 (dobrze).

Zdecydowanie najlepiej oceniono godziny otwarcia/funkcjonowania usług opieki nad dziećmi do lat 3. Można stwierdzić, że były one dopasowane do potrzeb rodziców/opiekunów. Wyniki badania w tym zakresie potwierdza także analiza danych z systemu Empatia. We wszystkich analizowanych przypadkach placówki wsparte w ramach RPOWŚ 2014-2020 funkcjonują co najmniej 10 godzin dziennie od poniedziałku do piątku. Taka organizacja usług opieki nad dziećmi do lat 3 umożliwia rodzicom/opiekunom podjęcie aktywności zawodowej w wymiarze pełnoetatowym.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

Rodzice/opiekunowie wysoko ocenili także takie aspekty funkcjonowania żłobków/klubów dziecięcych/dziennych opiekunów jak lokalizacja (bliskość miejsca zamieszkania/pracy, łatwość dojazdu itd.), wyposażenie, jakość zajęć zabawowo-edukacyjnych, kwalifikacje opiekunów, podejście opiekunów do dziecka, jakość opieki i jakość lokalu, w którym realizowane były usługi opieki nad dziećmi do lat 3.

Nieco słabiej oceniono takie aspekty jak wyżywienie oraz liczba dzieci przypadających na jednego opiekuna.

Najslabiej oceniono wysokość opłat ponoszonych przez rodziców/opiekunów za usługi opieki nad dziećmi do lat 3. Należy przy tym pamiętać, że respondenci korzystali, przynajmniej przez jakiś czas, ze zwolnienia z tych opłat (koszty funkcjonowania opieki nad dziećmi do lat 3 refundowane były ze środków projektowych). Bez tej formy wsparcia oceny aspektu kosztów byłyby prawdopodobnie jeszcze niższe.

Różnice w ocenach poszczególnych aspektów funkcjonowania opieki nad dziećmi do lat 3 pomiędzy różnymi formami opieki (żłobek/klub dziecięcy/dzienny opiekun) nie są w większości przypadków wysokie. Relatywnie najslabiej oceniono klub dziecięcy (z wyjątkiem aspektów takich jak godziny otwarcia i lokalizacja), jednak należy pamiętać, że jest to ocena dokonana przez zaledwie 11 respondentów. Żłobki zostały ocenione relatywnie najslabiej (na tle innych form opieki) w aspekcie liczby dzieci przypadających na jednego opiekuna.

Tabela 12 Ocena rodziców/opiekunów dzieci uczestniczących w projektach dotycząca różnych aspektów funkcjonowania żłobka/klubu dziecięcego/dziennego opiekuna w skali od 1 (ocena najniższa) do 5 (ocena najwyższa) w podziale na formę opieki

	Żłobek	Klub dziecięcy	Opiekun dzienny
Godziny otwarcia	4,72	4,91	4,60
Lokalizacja (bliskość miejsca zamieszkania/pracy, łatwość dojazdu itd.)	4,56	4,64	4,45
Wyposażenie	4,55	4,36	4,50
Jakość zajęć zabawowo-edukacyjnych	4,51	4,27	4,50
Kwalifikacje opiekunów	4,51	4,27	4,45
Podejście opiekunów do dziecka	4,49	4,27	4,45
Jakość opieki	4,49	4,36	4,50
Lokal	4,48	3,82	4,40
Wyżywienie	4,32	3,91	4,20
Liczba dzieci przypadających na jednego opiekuna	4,19	4,36	4,50
Wysokość opłat	4,05	4,00	4,30

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego uczestników projektów.

Również odpowiedzi na pytanie o przyczyny, dla których dziecko respondenta nie korzysta już z miejsca opieki nad dzieckiem do lat 3 (żłobka lub klubu dziecięcego), które zostało utworzone w ramach projektu unijnego potwierdzają, że jakość usług odpowiadała na potrzeby rodziców/opiekunów. **W zdecydowanej większości analizowanych przypadków (94%) przyczyną, dla której dziecko nie korzysta już z usług opieki nad dzieckiem do lat 3 powstałego/wspartego w ramach projektu jest ukończenie wieku uprawniającego do korzystania ze żłobka/klubu dziecięcego/dziennego opiekuna.**

W 3,5% analizowanych przypadków przyczyną zakończenia korzystania z usług żłobka/klubu dziecięcego/dziennego opiekuna były **zbyt wysokie opłaty** za opiekę nad dzieckiem. W 1,8% analizowanych przypadków przyczyną było to, że dziecko nie zaaklimatyzowało się w placówce (co nie musi jednak wynikać z niskiej jakości usług), a w jedynie 1,1% przypadków rodzice wskazali, że żłobek/klub dziecięcy im się nie podobał. Oprócz tego rodzice/opiekunowie wskazywali na przeprowadzkę, a tylko w jednym przypadku na zakończenie działalności placówki.

Dostosowanie usług opieki nad dziećmi do lat 3 do potrzeb osób z niepełnosprawnościami

Ośmiu respondentów wskazało w ankiecie, że ich dzieci to osoby z niepełnosprawnością, a następnie oceniło specyficzne, istotne dla osób z niepełnosprawnością, aspekty funkcjonowania żłobków/klubów dziecięcych/opiekunów dziennych.

Także w tym wypadku **oceny dokonane przez rodziców/opiekunów były dość wysokie:**

- Dopasowanie lokalu żłobka/klubu dziecięcego do potrzeb dzieci z niepełnosprawnością – średnia ocena w skali od 1 (ocena najniższa) do 5 (ocena najwyższa): 4,13
- Zaspokajanie przez opiekunów specyficznych potrzeb dziecka związanych z niepełnosprawnością – średnia ocena: 4,00
- Dopasowanie wyposażenia do potrzeb dzieci z niepełnosprawnością – średnia ocena: 4,00.

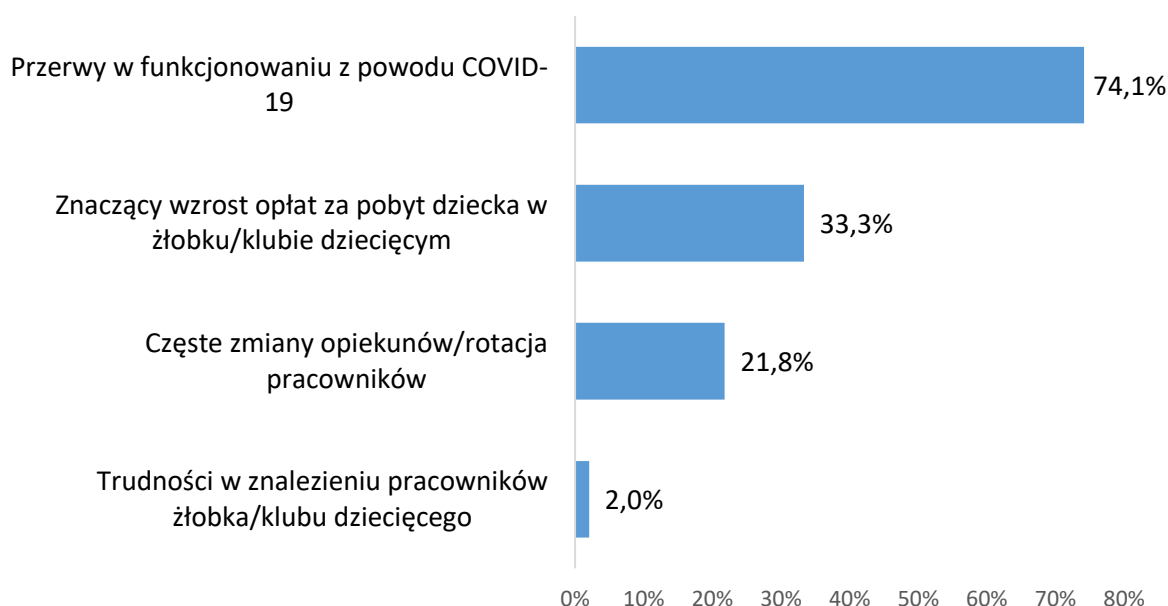
Problemy w zakresie funkcjonowania usług opieki nad dziećmi do lat 3 wspartych w projektach doświadczane przez rodziców/opiekunów

Jak wynika z odpowiedzi udzielonych w ankietach, najczęściej występujące problemy w zakresie funkcjonowania usług opieki nad dziećmi do lat 3 doświadczane przez rodziców/opiekunów to przerwy w funkcjonowaniu z powodu pandemii COVID-19 (doświadczane przez 74,1% badanych), znaczący wzrost opłat za pobyt dziecka w

żłobku/klubie dziecięcym (33,3%) oraz częste zmiany opiekunów/rotacja pracowników (21,8%).

Wykres 4 Problemy w zakresie funkcjonowania usług opieki nad dziećmi do lat 3 doświadczane przez rodziców/opiekunów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego uczestników projektów.

Pomimo występowania problemów w funkcjonowaniu żłobków/klubów dziecięcych/dziennych opiekunów, zdecydowana większość z nich – jak wynika z wiedzy rodziców/opiekunów dzieci – nadal funkcjonowała w momencie realizacji badania. 86,5% badanych potwierdziło, że miejsca opieki nad dziećmi do lat 3, z których korzystali, nadal funkcjonują. Jednie w 6,1% przypadków rodzice/opiekunowie stwierdzili, że już one nie funkcjonują, a w 7,4% przypadków nie posiadali wiedzy na ten temat. Wyniki te potwierdzają wniosek zaprezentowany wcześniej o wysokiej trwałości miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 utworzonych w ramach projektów RPOWŚ 2014-2020.

3.2.8. Wpływ usług opieki nad dziećmi do lat 3 wspartych w projektach na aktywność zawodową rodziców/opiekunów

W badaniu ankietowym rodzice/opiekunowie dzieci, które korzystały z miejsc opieki wspartych w ramach projektów poproszeni zostali o to by wyobrazili sobie, że nie mieliby możliwości skorzystania z miejsca opieki nad dzieckiem do lat 3 (żłobka lub klubu

dziecięcego), które zostało utworzone w ramach projektu. Następnie respondentów poproszono o wskazanie jednego, najbardziej prawdopodobnego w ich przypadku scenariusza alternatywnego (zachowania w hipotetycznej sytuacji braku dostępu do usług opieki nad dziećmi do lat 3 w ramach projektu).

Jedynie 25,3% badanych zadeklarowało, że w takiej sytuacji ich dziecko uczęszczałoby do innego żłobka lub klubu dziecięcego. W 6,6% przypadków rodzice zatrudniliby nianię lub opiekunkę, a w 7,7% przypadków opieką nad dzieckiem zajęłby się inny członek rodziny (np. babcia), który i tak nie pracuje zawodowo. W 1,3% przypadków rodzice dziecka tak zorganizowaliby swoją pracę zawodową, by móc opiekować się dzieckiem jednak bez ograniczania czasu pracy zawodowej. **Łącznie w 40,9% przypadków rodzice/opiekunowie zdołaliby zatem zorganizować opiekę nad dzieckiem w taki sposób, by nie ograniczać aktywności zawodowej lub edukacyjnej swojej lub innych członków rodziny.**

29,6% respondentów zadeklarowało, że jeden z rodziców/opiekunów zrezygnowałby z pracy zawodowej i zajął się opieką nad dzieckiem, np. wziął urlop wychowawczy. 15,5% badanych stwierdziło, że jeden z rodziców znacząco ograniczyłby pracę zawodową; 1,7% badanych stwierdziło, że oboje rodziców znacząco ograniczyłoby pracę zawodową, a w 2% przypadków opieką nad dzieckiem zajęłby się inny członek rodziny (np. babcia), który musiałby zrezygnować lub znacząco ograniczyć pracę zawodową. W 1,3% analizowanych przypadków jeden lub oboje rodziców zrezygnowałoby lub znacząco ograniczyło kształcenie. **Łącznie w 50,1% analizowanych przypadków brak wsparcia w postaci możliwości skorzystania z miejsca opieki nad dzieckiem do lat 3 (żłobka lub klubu dziecięcego), które zostało utworzone w ramach projektu doprowadziłoby do ograniczenia aktywności zawodowej rodziców lub innych członków rodziny dziecka. W świetle tych danych wpływ wsparcia w postaci tworzenia nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3/finansowania usług opieki na aktywność zawodową rodziców uznać należy za wysoki.**

Tabela 13 Sposób, w jaki rodzice/opiekunowie zorganizowaliby opiekę nad dzieckiem w sytuacji braku wsparcia otrzymanego w ramach projektu

Odpowiedź	% wskazań
Jeden z rodziców/opiekunów zrezygnowałby z pracy zawodowej i zajął się opieką nad dzieckiem, np. wziął urlop wychowawczy	29,6%
Jeden z rodziców znacząco ograniczyłby pracę zawodową	15,5%
Opieką nad dzieckiem zająłby się inny członek rodziny (np. babcia), który musiałby zrezygnować lub znacząco ograniczyć pracę zawodową	2,0%
Oboje rodziców znacząco ograniczyłoby pracę zawodową	1,7%
Jeden lub oboje rodziców zrezygnowałoby lub znacząco ograniczyło kształcenie	1,3%
Razem sposoby ograniczające aktywność zawodową	50,1%
Dziecko uczęszczałoby do innego żłobka lub klubu dziecięcego	25,3%
Opieką nad dzieckiem zająłby się inny członek rodziny (np. babcia), który i tak nie pracuje zawodowo	7,7%
Zatrudnilibyśmy nianię lub opiekunkę	6,4%
Rodzice dziecka tak zorganizowaliby swoją pracę zawodową, by móc opiekować się dzieckiem jednak bez ograniczania czasu pracy zawodowej	1,3%
Razem sposoby nie ograniczające aktywności zawodowej	40,9%
W ogóle nie zdecydowalibyśmy się na posiadanie dziecka	1,3%
Inny sposób	0,3%
Nie wiem/trudno powiedzieć	7,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego uczestników projektów.

Respondentów zapytano także o sytuację zawodową ich oraz drugiego rodzica/opiekuna (jeżeli istnieje) bezpośrednio przed pójściem dziecka do żłobka/klubu dziecięcego oraz w trakcie korzystania przez dziecko z usług opieki nad dziećmi do lat 3. Odpowiedzi respondentów pozwalają na ocenę zmiany sytuacji zawodowej rodziców/opiekunów dzieci do lat 3, które nastąpiły wskutek otrzymania wsparcia.

Tabela 14 Aktywność zawodowa rodziców/opiekunów dzieci do lat 3 przed i w trakcie korzystania przez dziecko z usług opieki

	Rodzic/ opiekun nr 1 przed	Rodzic/ opiekun nr 1 w trakcie	Rodzic/ opiekun nr 2 przed	Rodzic/ opiekun nr 2 w trakcie
Nie pracował/a, nie miał/a etatu i nie szukał/a pracy	6,7%	0,7%	0,0%	0,3%
Nie pracował/a, nie miał/a etatu i szukał/a pracy	21,9%	8,6%	1,4%	0,7%
Pracował/a zawodowo na pełen etat	32,0%	64,8%	82,1%	78,3%
Pracował/a zawodowo na niepełny etat	2,4%	8,2%	2,8%	3,4%
Prowadził/a własną firmę	5,7%	8,6%	10,7%	13,4%
Prowadził/a gospodarstwo rolne	1,3%	2,0%	2,8%	3,4%
Uczył/a się/studował/a	1,0%	2,0%	0,0%	0,0%
Był/a na urlopie rodzicielskim lub wychowawczym	29,0%	5,3%	0,3%	0,3%
Ogółem	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Razem pracował/a	41,4%	83,6%	98,3%	98,6%
Razem nie pracował/a	58,6%	16,4%	1,7%	1,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego uczestników projektów.

Na podstawie danych zaprezentowanych w powyższej tabeli można potwierdzić wniosek o wysokiej skuteczności **wsparcia w postaci tworzenia nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3/finansowania usług opieki na aktywność zawodową rodziców/opiekunów**. Zauważyć przy tym należy, że wpływ ten ograniczony jest tylko do jednego rodzica (zdecydowanie częściej – matki dziecka w wieku do lat 3). Bezpośrednio przed skorzystaniem z usług opieki nad dziećmi do lat 3 pracowało zawodowo 41,4% respondentów, zaś w trakcie korzystania z usług – 83,6%. W przypadku drugiego rodzica prawie w każdym przypadku była to osoba pracująca zarówno bezpośrednio przed, jak i w trakcie korzystania przez dziecko z usług opieki.

Wniosek o wysokim wpływie analizowanej interwencji na aktywność zawodową rodziców dzieci w wieku do lat 3 potwierdzają także odpowiedzi na pytania dotyczące wystąpienia różnych efektów w wyniku tego, że dziecko korzystało z usług opieki. Wyniki badania w tym zakresie zostały zaprezentowane poniżej.

Tabela 15 Efekty w zakresie aktywności zawodowej rodziców/opiekunów dzieci, które korzystały z usług opieki

	Rodzic/opiekun nr 1	Rodzic/opiekun nr 2
Rozpoczęcie poszukiwania pracy	42,8%	11,1%
Zwiększenie wymiaru czasu pracy	47,1%	25,3%
Zmiana pracy na inną	12,8%	7,4%
Podjęcie nauki	14,8%	6,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego uczestników projektów.

3.2.9. Wsparcie usług opieki nad dziećmi do lat 3 w perspektywie finansowej 2021-2027

Wsparcie rozwoju usług opieki nad dziećmi do lat 3 w perspektywie 2021-2027 realizowane jest, w przeciwieństwie do perspektywy 2014-2020, na poziomie krajowym. Realizowany jest program Maluch+ zarządzany przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej. Analiza Programu Maluch+ pozwala stwierdzić, że zarówno jego zakres, jak i zasady wdrażania (pierwszeństwo dla gmin w dostępie do środków Programu przed podmiotami niepublicznymi i możliwość dofinansowania bieżących kosztów funkcjonowania miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 na okres aż 36 miesięcy) adekwatnie odpowiadają na zdiagnozowane w niniejszym raporcie problemy w zakresie funkcjonowania systemu wsparcia usług opieki nad dziećmi do lat 3.

Choć program Maluch+ wdrażany jest z poziomu krajowego, **zasadna jest aktywność Samorządu Województwa Świętokrzyskiego, w tym przede wszystkim Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w zakresie wsparcia rozwoju usług opieki nad dziećmi do lat 3 jako niezwykle istotnego elementu regionalnej polityki społecznej.** Zaleca się, by ROPS aktywnie zaangażował się w promocję programu Maluch+, wsparcie dla gmin w zakresie projektowania i wdrażania usług opieki nad dziećmi do lat 3 (w tym przede wszystkim wsparcie w zakresie przygotowania diagnoz i prognoz zapotrzebowania na usługi tego typu w gminach), wsparcie dla gmin w zakresie przygotowania wniosków aplikacyjnych do programu Maluch+, organizację procesu wymiany doświadczeń i dobrych praktyk pomiędzy gminami z województwa świętokrzyskiego w zakresie organizacji usług opieki nad dziećmi do lat 3. Działania tego typu mogą być podjęte m.in. w ramach projektów koordynacyjnych realizowanych przez ROPS w ramach programu FERS.

3.3. Ocena projektów w obszarze wychowania przedszkolnego

3.3.1. Charakterystyka zrealizowanej interwencji publicznej

Liczba projektów

Zgodnie z danymi z systemu SL2014, w obszarze usług wychowania przedszkolnego od marca 2020 r. zrealizowano **73** projekty w ramach Działania 8.3 RPOWŚ 2014-2020, w tym **64** projekty w ramach Poddziałania 8.3. Upowszechnianie i wzrost jakości edukacji przedszkolnej (projekty konkursowe) oraz **8** projektów w ramach Poddziałania 8.3.6 Wzrost jakości edukacji ogólnej – ZIT (projekty konkursowe). Dwóch beneficjentów (organizacja kościelna oraz organizacja pozarządowa) zrealizowało po trzy projekty, ośmiu beneficjentów (w tym trzy gminy, trzy organizacje pozarządowe oraz dwóch przedsiębiorców prywatnych) – po dwa projekty, a pozostali beneficjenci realizowali po jednym projekcie.

Charakterystyka projektów

Zgodnie z danymi z SL2014, **68 spośród 73 zrealizowanych projektów zakładało utworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego** (w projektach tych założono niezerową wartość wskaźnika „Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie [szt.]”). W pozostałych pięciu projektach nie przewidziano tworzenia nowych miejsc wychowania przedszkolnego, a wzmocnienie jakości usług wychowania przedszkolnego dla dzieci z niepełnosprawnością, poprzez organizację zajęć specjalistycznych, zakup wyposażenia oraz doskonalenie zawodowe nauczycieli wychowania przedszkolnego.

W projektach planowano łącznie utworzyć 1929 nowych miejsc wychowania przedszkolnego, a więc średnio 28,37 miejsc/projekt. Realizowano zarówno małe projekty zakładające utworzenie zaledwie 4 nowych miejsc wychowania przedszkolnego, jak i projekt zakładający utworzenie aż 180 miejsc.

Zgodnie z danymi z SL2014, faktycznie osiągnięte do końca okresu realizacji projektów wartości wskaźnika „Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie” są nieznacznie niższe niż wartości pierwotnie założone w projektach. Faktycznie utworzono łącznie **1918 nowych miejsc wychowania przedszkolnego, a więc średnio 28,21 miejsc/projekt.** Za niepełne osiągnięcie założonych wartości wskaźnika odpowiada tylko jeden projekt realizowany przez organizację pozarządową. Przewidziano w nim utworzenie 60 nowych miejsc wychowania przedszkolnego, a faktycznie utworzono jedynie 20 nowych miejsc. W 12 projektach osiągnięto wyższe niż założone wartości tego wskaźnika, w tym w jednym projekcie realizowanym przez gminę wyższe aż o 10 miejsc wychowania przedszkolnego.

Spośród 68 projektów zakładających tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego, w 25 projektach (36,8%) miejsca te powstały na obszarach miejskich (gmina miejska lub obszar miejski gminy miejsko-wiejskiej), zaś w 42 projektach – na obszarach wiejskich (gmina wiejska lub obszar wiejski gminy miejsko-wiejskiej). W jednym projekcie tworzone miejsca wychowania przedszkolnego zarówno w gminie miejskiej, jak i na obszarze wiejskim gminy miejsko-wiejskiej. **Na obszarze miejskim utworzono łącznie 944 nowe miejsca wychowania przedszkolnego, zaś na obszarze wiejskim – 954, a więc niemal tyle samo, co w miastach,** pomimo znacznie większej liczby projektów zakładających tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego na obszarze wiejskim. W projekcie, w którym nie przypisano jednoznacznie typu obszaru utworzono 20 miejsc. Podobnie, jak w przypadku miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, **na podstawie powyższych danych można wyciągnąć wniosek, że interwencja nie przyczyniła się do zniwelowania nierówności w zakresie dostępu do usług wychowania przedszkolnego pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi.** Z drugiej strony należy pamiętać o tym, że wielu mieszkańców wsi dojeżdża do pracy w mieście, a tym samym lokalizacja miejsc wychowania przedszkolnego w miastach może być adekwatna do ich potrzeb. W tym kontekście zaobserwowanego zjawiska nie należy oceniać negatywnie.

Tabela 16 Typ obszaru, na którym utworzono nowe miejsca wychowania przedszkolnego w ramach projektów RPOWŚ 2014-2020

Typ obszaru	Liczba projektów	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego zaplanowana do utworzenia w projekcie	Faktyczna liczba miejsc wychowania przedszkolnego utworzonych w projekcie
Gmina miejska	12	526	537
Obszar miejski gminy miejsko-wiejskiej	13	404	407
Razem obszar miejski	25	930	944
Gmina wiejska	28	735	745
Obszar wiejski gminy miejsko-wiejskiej	14	204	209
Razem obszar wiejski	42	939	954
Brak jednoznacznie przypisanego obszaru	1	60	20
Ogółem	68	1929	1918

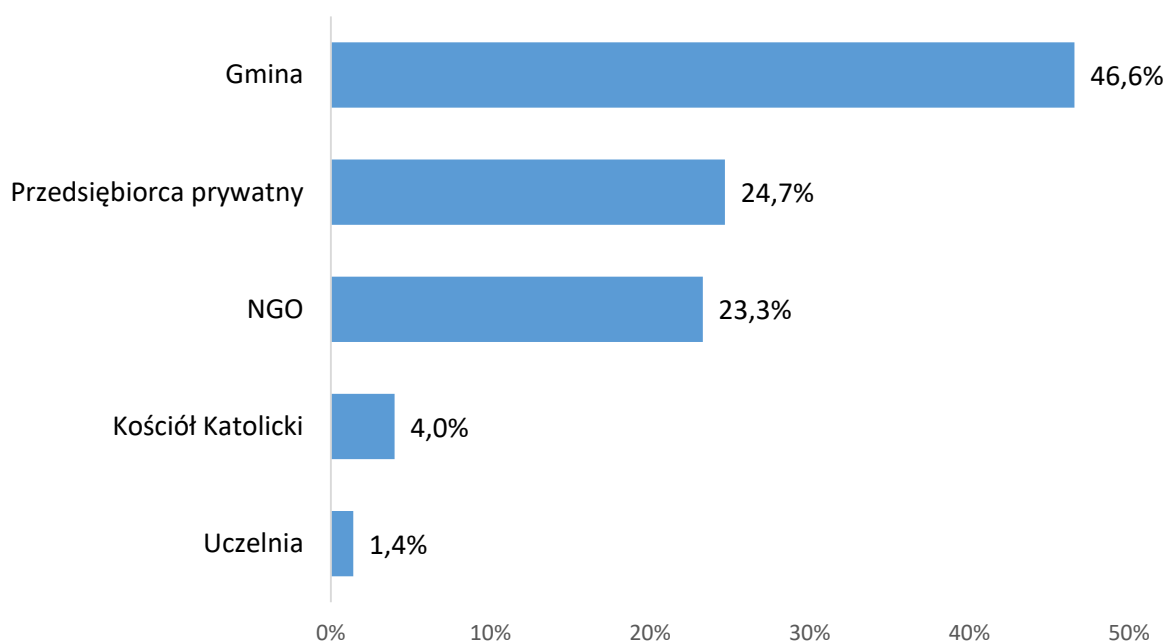
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SL2014

Charakterystyka beneficjentów

Wśród beneficjentów dominują gminy (i ich jednostki organizacyjne, w tym OWP oraz szkoły), które zrealizowały łącznie 34 projekty (46,6%). Prywatni przedsiębiorcy, w tym przede wszystkim osoby fizyczne prowadzące przedszkola zrealizowały 18 projektów (24,7%), zaś organizacje pozarządowe – 17 projektów (23,3%). Kościół Katolicki zrealizował 3 projekty, a uczelnia wyższa – 1 projekt. Na tej podstawie można wyciągnąć wniosek, że – w przeciwieństwie do usług opieki nad dziećmi do lat 3 – **świętokrzyskie gminy są dość aktywne w zakresie organizacji usług wychowania przedszkolnego dla mieszkańców**, w tym przy wykorzystaniu wsparcia ze środków EFS. Tym niemniej na rynku usług wychowania przedszkolnego aktywni są także prywatni przedsiębiorcy oraz organizacje pozarządowe, a w niewielkim zakresie także inne podmioty.

Wykres 5 Forma prawna beneficjentów projektów w obszarze usług wychowania przedszkolnego (Działanie 8.3 RPOWŚ)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SL2014

3.3.2. Trwałość miejsc wychowania przedszkolnego utworzonych w ramach projektów, w tym ocena stopnia osiągnięcia wskaźnika rezultatu długoterminowego „Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowaniu ze środków EFS [szt.]”

Podejście metodologiczne do pomiaru wartości wskaźnika

Zgodnie z Wytycznymi w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020, Załącznik nr 2 Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych 2014-2020 EFS, podana liczba miejsc odpowiada liczbie zadeklarowanych miejsc w arkuszu organizacyjnym placówki. Trwałość funkcjonowania nowych miejsc przedszkolnych utworzonych dzięki EFS w przedszkolach należy rozumieć jako instytucjonalną gotowość placówki do świadczenia usług przedszkolnych w ramach utworzonych w projekcie miejsc wychowania przedszkolnego. Trwałość należy zweryfikować po 2 latach od daty zakończenia realizacji projektu.

Pomiar osiągniętej wartości wskaźnika nastąpił poprzez zadanie stosowanego pytania kwestionariuszowego w ankiecie skierowanej do beneficjentów Poddziałania 8.3.1 i 8.3.6 (w zakresie wychowania przedszkolnego). Pytanie kwestionariuszowe odnosiło się do konkretnego punktu czasowego – 2 lat od zakończenia finansowania w ramach projektu. W przypadku projektów w obszarze wychowania przedszkolnego udało się pozyskać ankiety od beneficjentów wszystkich 68 projektów, w których założono niezerową wartość wskaźnika „Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie [szt.]”. W tym wypadku nie wystąpił zatem problem z nielosowymi odmowami udziału w badaniu, który wystąpił w badaniu dotyczącym miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Tym niemniej także w badaniu beneficjentów projektów w zakresie wychowania przedszkolnego wystąpił problem nierzetelnego wypełniania ankiet – kilku beneficjentów nie wskazało w ankiecie, że w ramach projektu tworzyli nowe miejsca wychowania przedszkolnego/dostosowywali istniejące miejsca wychowania przedszkolnego do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami, choć w rzeczywistości, jak wynika z danych SL2014, tworzyli/dostosowywali je. Dane pozyskane z ankiet zostały zatem szczegółowo zweryfikowane pod kątem zgodności z danymi z SL2014 i dodatkowo, w celach kontrolnych, zestawione z danymi z Rejestru Szkół i Placówek Oświatowych (RSPO) prowadzonego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki⁶, a także z danymi dotyczącymi trwałości OWP pozyskanymi od rodziców/opiekunów dzieci, które korzystały z wychowania przedszkolnego w OWP wspartych w ramach projektów. RSPO zawiera informacje o rzeczywistej aktywności ośrodków wychowania przedszkolnego i o aktualnej liczbie dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w danej placówce. W ten sposób udało się oszacować osiągnięte wartości wskaźnika rezultatu długoterminowego dla

⁶ <https://rspo.gov.pl/> (dostęp 10.11.2023 r.)

65 z 68 analizowanych projektów. Na tej podstawie oszacowano procentową wartość wskaźnika rezultatu długoterminowego, a na tej podstawie także bezwzględną liczbę miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania z EFS. W przypadku trzech projektów dla których nie pozyskano rzetelnych danych bezpośrednio od beneficjentów, potwierdzono w RSPO, że wsparte w ich ramach OWP aktywnie funkcjonują. W celu oszacowania bezwzględnej liczby miejsc wychowania przedszkolnego funkcjonujących 2 lata po zakończeniu okresu realizacji tych projektów przyjęto, że ich trwałość (odsetek miejsc funkcjonujących 2 lata po zakończeniu projektu) odpowiada średniej trwałości oszacowanej dla pozostałych 65 projektów.

Osiągnięta wartość wskaźnika

Oszacowana wartość wskaźnika rezultatu długoterminowego EFS „Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS [szt.]” wynosi 97,2%. W przypadku 65 przeanalizowanych projektów łączna liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie wyniosła 1863, zaś oszacowana łączna liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS wynosi 1810. Zakładając, że w przypadku trzech pozostałych projektów trwałość miejsc wychowania przedszkolnego utworzonych dzięki ich realizacji również wynosi 97,2%, **ogólna liczba powstałych w ramach wszystkich 68 projektów miejsc wychowania przedszkolnego które funkcjonowały 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS wynosi 1863 szt.**

Wartość procentowa 97,2% jest bardzo zbliżona do wartości tego wskaźnika oszacowanej w ramach badania „Ocena wsparcia w obszarze edukacji w ramach RPOWŚ 2014-2020” zrealizowanego w listopadzie 2020 r. przez Pracownia Badań i Doradztwa „Re-Source” Korczyński Sarapata sp.j. (98,2%). Wskazane badanie obejmowało projekty zrealizowane w pierwszym okresie wdrażania RPOWŚ 2014-2020.

W momencie realizacji badania funkcjonowało nieco mniej miejsc wychowania przedszkolnego utworzonych w ramach projektów (91,7%), ale także w kontekście tych danych trwałość utworzonych miejsc wychowania przedszkolnego ocenić należy jako bardzo wysoką.

Spośród 65 szczegółowo przeanalizowanych projektów zakładających utworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego:

- W przypadku aż 60 projektów zachowana została trwałość wszystkich utworzonych miejsc wychowania przedszkolnego,

- W jednym przypadku nie została zachowana trwałość żadnych utworzonych miejsc wychowania przedszkolnego (projekt realizowany przez organizację pozarządową spoza województwa świętokrzyskiego),
- W czterech przypadkach została utrzymana trwałość tylko części miejsc wychowania przedszkolnego utworzonych w ramach projektów: 87,5% utworzonych miejsc (projekt realizowany przez Kościół Katolicki); 66,7% utworzonych miejsc (projekt realizowany przez gminę); 62,5% utworzonych miejsc (projekt realizowany przez prywatnego przedsiębiorcę) oraz 54% utworzonych miejsc (projekt realizowany przez gminę),

Liczba miejsc wychowania przedszkolnego utworzonych w ramach tych pięciu projektów, których efekty okazały się częściowo nietrwałe była relatywnie niska (średnio 24,4 miejsc/projekt), stąd ich wpływ na osiągnięty poziom wskaźnika rezultatu długoterminowego jest niewielki.

Jako, że trwałość miejsc wychowania przedszkolnego utworzonych w ramach projektów jest bardzo wysoka, można założyć, że problemy z zachowaniem trwałości miejsc wychowania przedszkolnego w pojedynczych projektach wynikały z czynników specyficznych dla tych projektów/obszaru ich realizacji/ich beneficjentów, nie zaś z przyczyn systemowych.

Aktualny poziom zapewnienia miejsc wychowania przedszkolnego w OWP, które korzystały z wsparcia w ramach projektów RPOWŚ 2014-2020 jest wysoki i wynosi 94,2% (wartość ta odnosi się do wszystkich miejsc wychowania przedszkolnego we wspartych OWP, nie tylko tych utworzonych dzięki wsparciu RPOWŚ 2014-2020), co pozwala wyciągnąć wniosek, że **miejsca wychowania przedszkolnego wsparte w ramach projektów są wykorzystywane efektywnie**. Nie występują istotne różnice w zakresie stopnia wykorzystania miejsc wychowania przedszkolnego w OWP prowadzonych przez różnego typu beneficjentów (gmina, prywatny przedsiębiorca, NGO, Kościół Katolicki).

Przyczyny braku pełnego wykorzystania miejsc wychowania przedszkolnego

Choć poziom wykorzystania miejsc wychowania przedszkolnego funkcjonujących w placówkach, które korzystały ze wsparcia na tworzenie nowych miejsc, jest wysoki (94,2%), to jednak miejsca nie są w pełni wykorzystywane.

O przyczyny braku pełnego wykorzystania miejsc wychowania przedszkolnego zapytano beneficjentów w badaniu ankietowym. Beneficjenci, którzy zadeklarowali, że posiadane w ich OWP miejsca wychowania przedszkolnego nie są w pełni wykorzystywane, zdecydowanie najczęściej jako przyczynę tego stanu rzeczy wskazywali **sytuację demograficzną (małą liczbę dzieci w wieku przedszkolnym)** (60,6% wskazań). Na drugim miejscu wskazywano brak zainteresowania ze strony rodziców dzieci w wieku przedszkolnym (21,2%), a rzadziej także

na przyczyny takie jak za wysokie koszty funkcjonowania OWP, za wysokie opłaty za przedszkole i inne przyczyny. Na problem wysokich kosztów funkcjonowania OWP i wysokich opłat za przedszkole zwracali uwagę przede wszystkim prywatni przedsiębiorcy prowadzący OWP (po 40% wskazań na te przyczyny).

Na podstawie zaprezentowanych powyżej danych można stwierdzić, że w niektórych przypadkach realizacja projektów zapewniła już wystarczającą podaż miejsc wychowania przedszkolnego w społecznościach lokalnych. Tym samym, w przypadku realizacji tego typu interwencji w przyszłości, konieczne będzie zwrócenie szczególnej uwagi na analizę (diagnozę i prognozę) sytuacji demograficznej obszaru oddziaływania projektu tak, by uniknąć ryzyka inwestowania funduszy publicznych na tworzenie miejsc wychowania przedszkolnego, które nie będą efektywnie wykorzystywane. Z drugiej strony należy pamiętać, że dostęp do wysokiej jakości i przystępnych cenowo usług wychowania przedszkolnego jest jednym z elementów, który wpływa na decyzje prokreacyjne mieszkańców. Warto również zwrócić uwagę na występowanie, podobnie jak w przypadku usług opieki nad dziećmi do lat 3, bariery finansowej w dostępie do usług wychowania przedszkolnego oferowanych na zasadach rynkowych przez przedsiębiorców (choć jest ona mniej powszechna niż w przypadku usług opieki nad dziećmi do lat 3).

3.3.3. Dostosowanie miejsc wychowania przedszkolnego utworzonych w ramach projektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami

Zgodnie z deklaracjami beneficjentów, **46,5% miejsc wychowania przedszkolnego utworzonych w ramach projektów to miejsca dostosowane do potrzeb dzieci z niepełnosprawnością**. Wynik ten ocenić należy pozytywnie w kontekście potrzeb mieszkańców regionu. Tym niemniej w ok. 40% analizowanych projektów, żadne z utworzonych miejsc wychowania przedszkolnego nie jest dostosowane do potrzeb dzieci z niepełnosprawnością.

Jak wynika z deklaracji beneficjentów objętych badaniem ankietowym, do prowadzonych przez nich OWP uczęszczają jedynie pojedyncze dzieci z niepełnosprawnościami (stanowią one zaledwie 1,6% wszystkich dzieci uczęszczających do OWP prowadzonych przez beneficjentów). Na tej podstawie można wysnuć wniosek, że **liczba utworzonych miejsc wychowania przedszkolnego dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami utworzonych w ramach projektów znacząco przewyższała popyt na tego typu miejsca**. Z drugiej mogła też wystąpić sytuacja, w której rodzice dzieci z niepełnosprawnościami częściej korzystają z innych, nie będących beneficjentami RPOWŚ 2014-2020 specjalistycznych OWP lepiej dopasowanych do specyficznych potrzeb takich dzieci.

3.3.4. Rozszerzenie oferty OWP o dodatkowe zajęcia

Typy projektów możliwych do realizacji w ramach analizowanej interwencji publicznej to także:

1. Rozszerzenie oferty OWP o dodatkowe zajęcia wyrównujące szanse edukacyjne dzieci w zakresie stwierdzonych deficytów, poprzez realizację zajęć wspierających, wyłącznie w zakresie:
 - a) zajęć specjalistycznych,
 - b) zajęć w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju w rozumieniu Prawa oświatowego,
 - c) zajęć stymulujących rozwój psychoruchowy.
2. Rozszerzenie oferty OWP o dodatkowe zajęcia wyrównujące szanse edukacyjne dzieci, poprzez realizację zajęć wspierających w zakresie kompetencji kluczowych i/lub umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy.

Zgodnie z deklaracjami beneficjentów wyrażonych w badaniu ankietowym, **pierwszy z tych typów projektu realizowany był w 32 projektach spośród 72 analizowanych (44,4%), natomiast drugi w 21 projektach (21,2%).**

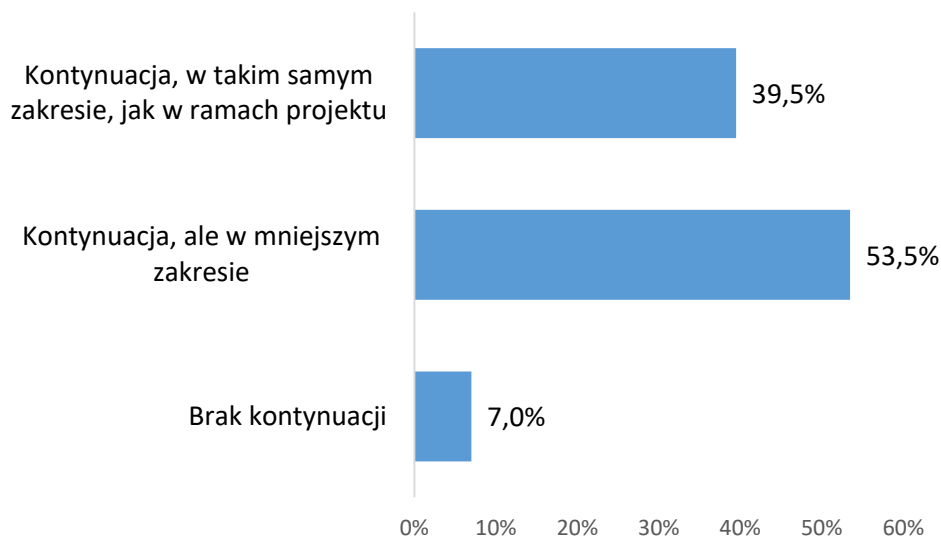
W zgodnej opinii wszystkich beneficjentów, zajęcia dodatkowe realizowane w OWP w ramach projektu **cieszyły się dużym zainteresowaniem dzieci i ich rodziców.**

Najczęściej zajęcia dodatkowe realizowane w ramach projektu po jego zakończeniu były realizowane, ale w mniejszym zakresie niż w ramach projektu (53,5% analizowanych przypadków). W świetle prezentowanych w dalszej części raportu wniosków z badania rodziców/opiekunów dzieci korzystających z OWP można założyć, że najczęstszą formą kontynuacji zajęć dodatkowych realizowanych w ramach projektu było włączenie ich elementów do „codziennego” programu zajęć realizowanych w OWP, bez wyodrębniania tych zajęć jako dodatkowych.

W 39,5% analizowanych przypadków zajęcia dodatkowe były kontynuowane w takim samym zakresie, jak w ramach projektu, zaś w 7,0% przypadków w ogóle nie były kontynuowane (wyłącznie w przypadku projektów realizowanych przez gminy).

Wykres 6 Deklaracje beneficjentów na temat kontynuowania zajęć dodatkowych realizowanych w ramach projektów po zakończeniu ich realizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego beneficjentów.

W przypadku kontynuacji zajęć, zgodnie z deklaracjami beneficjentów, rodzice najczęściej nie musieli płacić za udział ich dzieci w zajęciach (82,5% analizowanych przypadków). W 7,5% analizowanych przypadków wprowadzono dodatkową odpłatność za zajęcia, zaś w 10,0% przypadków beneficjenci nie zadeklarowali jednoznacznie, czy dodatkowe opłaty są pobierane.

3.3.5. Wpływ pandemii COVID-19 na realizację projektów

13,9% badanych beneficjentów projektów w obszarze usług wychowania przedszkolnego zadeklarowało, że natrafiło na utrudnienia w zakresie realizacji projektu związane z pandemią COVID-19.

Podobnie jak w przypadku żłobków/klubów dziecięcych, wszyscy beneficjenci wskazywali na konsekwencję pandemii COVID-19 w postaci **konieczności czasowego zamykania OWP** z powodu zagrożenia COVID-19 (w pierwszym etapie pandemii) lub w sytuacji wystąpienia nawet pojedynczych zakażeń. Beneficjenci wskazywali także na **konieczność rezygnacji z niektórych aktywności zaplanowanych w projektach** (np. wycieczki, czy nauka pływania dla dzieci). W części przypadków wiązało się to, podobnie jak w przypadku żłobków, z **wypowiadaniem umów przez rodziców dzieci korzystających z usług wychowania**

przedszkolnego, co z kolei przekładało się na trudności finansowe podmiotów prowadzących OWP.

3.3.6. Problemy w zakresie realizacji projektów

W 53 spośród 72 analizowanych projektach (73,6%) beneficjenci projektów w obszarze wychowania przedszkolnego zadeklarowali, że nie wystąpiły żadne problemy/trudności w zakresie realizacji projektu (z wyjątkiem problemów związanych z pandemią COVID-19).

W pozostałych przypadkach wskazywano na:

- **Konieczność wniesienia wkładu własnego** (19,4% projektów),
- **Wzrost bieżących kosztów funkcjonowania OWP** w stosunku do pierwotnych założeń (6,9%),
- **Zbyt niski budżet projektu** uniemożliwiający realizację wsparcia lepszej jakości (5,6%), oraz **zbyt niski budżet projektu** uniemożliwiający realizację wsparcia w większej skali (np. objęcie wsparciem większej liczby osób) (4,2%),
- **Trudności z rekrutacją uczestników projektu** (dzieci w wieku przedszkolnym i ich rodziców) (4,2%),
- **Wzrost kosztów realizacji projektu w stosunku do pierwotnych założeń** (2,8%). Beneficjenci wskazywali przede wszystkim na **wzrost kosztów wynagrodzeń**, a w jednym przypadku na wzrost cen pomocy dydaktycznych w okresie realizacji projektu,
- **Trudności z rekrutacją pracowników** ośrodka wychowania przedszkolnego (2,8%).

Większość problemów w zakresie realizacji projektów, na które natrafili beneficjenci miały zatem charakter finansowy. Warto jednak zwrócić uwagę także na problem związany z rekrutacją uczestników projektu, co zapewne wiąże się z sygnalizowaną już wcześniej niekorzystną sytuacją demograficzną.

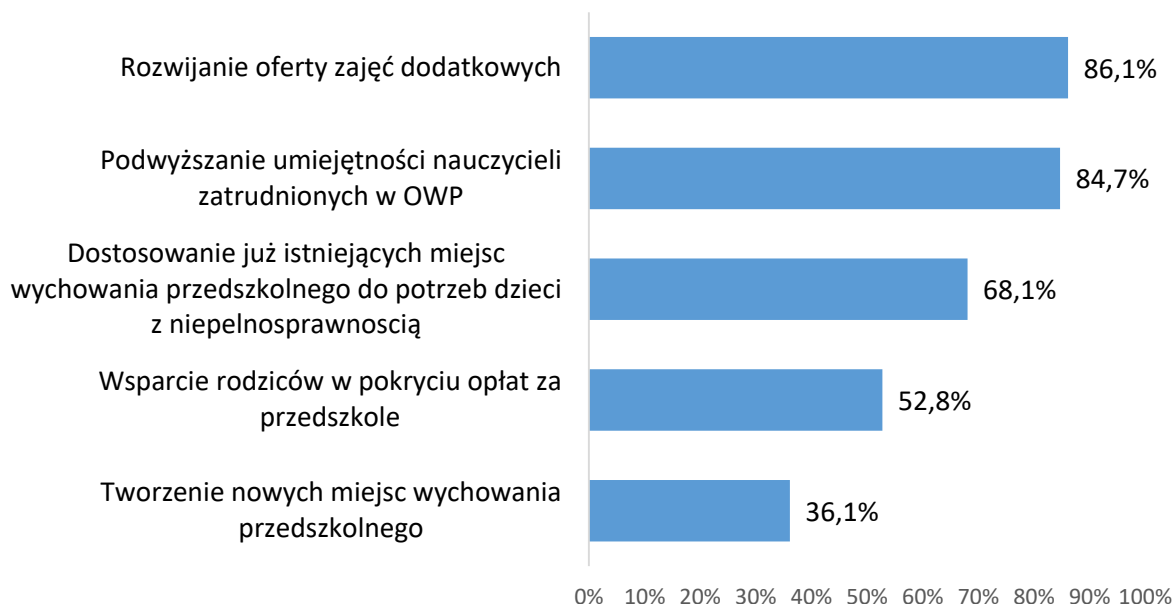
Beneficjenci nie identyfikują żadnych elementów projektów, z których można by zrezygnować bez istotnej szkody dla jakości wsparcia i uzyskanych efektów.

3.3.7. Aktualne potrzeby w zakresie usług wychowania przedszkolnego

Beneficjenci projektów w obszarze wychowania przedszkolnego realizowanych w ramach Działania 8.3 RPOWŚ 2014-2020 zostali poproszeni o wskazanie potrzeb w zakresie wsparcia usług wychowania przedszkolnego na obszarze, na którym realizowali projekty. Wyniki badania w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 7 Potrzeby w zakresie usług wychowania przedszkolnego wskazywane przez beneficjentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego beneficjentów.

Beneficjenci projektów wskazują przede wszystkim na potrzebę wsparcia rozwijania oferty zajęć dodatkowych oraz podwyższania umiejętności nauczycieli zatrudnionych w ośrodkach wychowania przedszkolnego. **Zdaniem beneficjentów, nacisk powinien być położony na wsparcie podnoszenia jakości usług wychowania przedszkolnego w ramach już istniejących miejsc wychowania przedszkolnego, nie zaś na tworzenie kolejnych miejsc wychowania przedszkolnego.** Na potrzebę wsparcia tworzenia nowych miejsc wychowania przedszkolnego wskazało jedynie 36,1% badanych. Nieco mniej istotnym problemem, w porównaniu do usług opieki nad dziećmi do lat 3, wydaje się być także finansowanie usług wychowania przedszkolnego, choć na potrzebę wsparcia rodziców w pokryciu opłat za przedszkolne wskazało 52,8% badanych. Jeden z przedstawicieli gmin zwrócił także uwagę na problem zbyt niskiej subwencji oświatowej.

Dodatkowo, badani wskazywali na potrzeby w zakresie doposażenia OWP oraz wsparcie w zakresie organizacji dowozu dzieci do OWP.

3.3.8. Ocena jakości usług wychowania przedszkolnego realizowanych w placówkach, które korzystały z wsparcia w ramach projektów

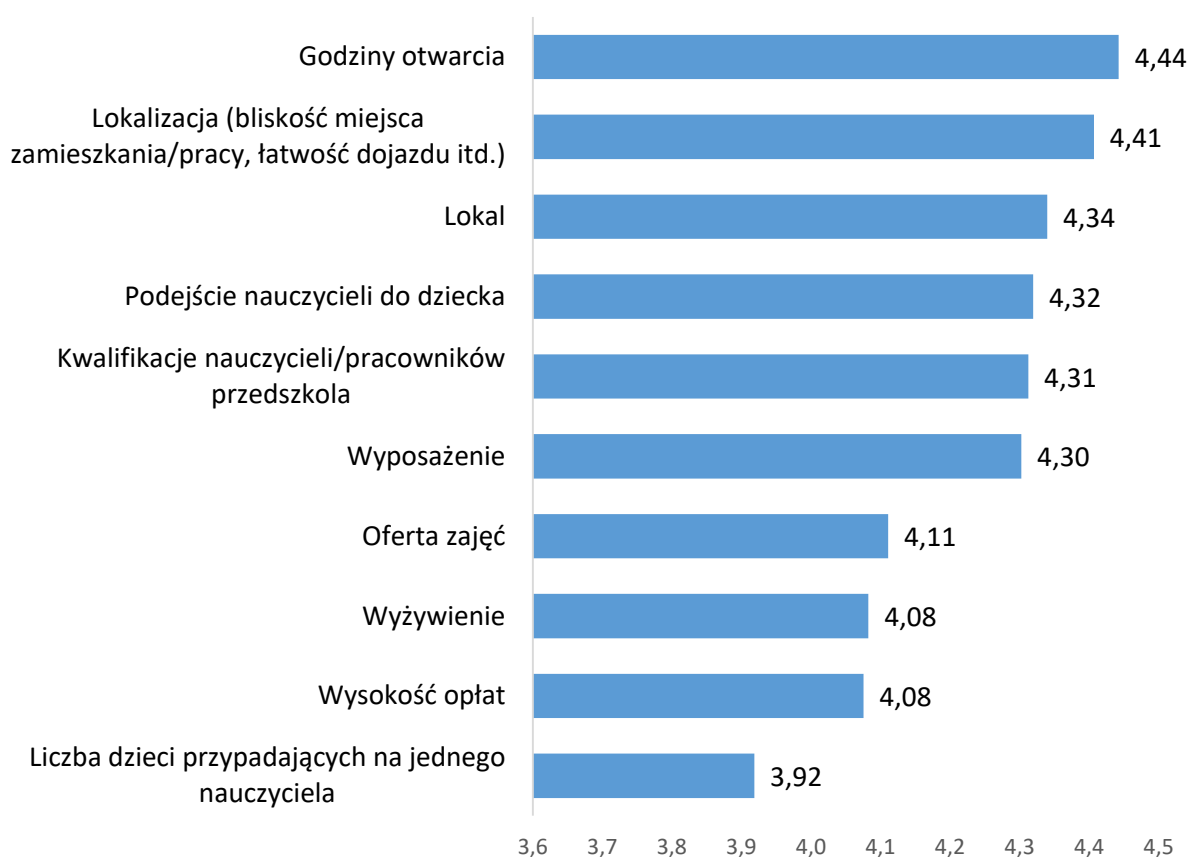
W badaniu ankietowym wzięło udział 700 rodziców/opiekunów dzieci, którzy korzystali ze wsparcia w ramach projektów (ich dzieci zajęły miejsca wychowania przedszkolnego utworzone w ramach projektów i/lub korzystały z innego typu wsparcia).

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

Rodziców/opiekunów poproszono o ocenę, w jakim stopniu są zadowoleni z różnych aspektów funkcjonowania ośrodków wychowania przedszkolnego, z usług których korzystały ich dzieci. Wyniki badania w tym zakresie zaprezentowano na poniższym wykresie.

Wykres 8 Ocena rodziców/opiekunów dzieci uczestniczących w projektach dotycząca różnych aspektów funkcjonowania ośrodka wychowania przedszkolnego w skali od 1 (ocena najniższa) do 5 (ocena najwyższa)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego uczestników projektów.

Wszystkie aspekty funkcjonowania ośrodka wychowania przedszkolnego badani rodzice/opiekunowie ocenili wysoko lub bardzo wysoko. Jedynie w aspekcie „Liczba dzieci przypadających na jednego nauczyciela” średnia ocen jest nieznacznie niższa niż 4,00 (dobrze).

Najlepiej oceniono godziny otwarcia/funkcjonowania ośrodka wychowania przedszkolnego. Można stwierdzić, że były one dopasowane do potrzeb rodziców/opiekunów. Rodzice/opiekunowie wysoko ocenili także takie aspekty funkcjonowania ośrodków wychowania przedszkolnego jak **lokalizacja** (bliskość miejsca

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

zamieszkania/pracy, łatwość dojazdu itd.), **lokal, podejście nauczycieli do dziecka kwalifikacje nauczycieli/pracowników przedszkola oraz wyposażenie.**

Nieco słabiej oceniono takie aspekty jak oferta zajęć, wyżywienie i wysokość opłat.

Najslabiej oceniono aspekt liczby dzieci przypadających na jednego nauczyciela.

Wyniki badania rodziców/opiekunów dzieci uczęszczających do OWP potwierdzają, że choć jakość usług wychowania przedszkolnego oceniana jest generalnie wysoko, to jednak pożądane byłoby jej wzmocnienie, w tym poprzez organizację zajęć dodatkowych w OWP i zmniejszenie grup przedszkolnych tak, by jeden nauczyciel pracował równocześnie z mniejszą liczbą dzieci.

Różnice w ocenach poszczególnych aspektów funkcjonowania ośrodków wychowania przedszkolnego pomiędzy placówkami prowadzonymi przez różnego typu beneficjentów nie są w większości przypadków wysokie, choć relatywnie najslabiej oceniono jakość usług realizowanych przez OWP prowadzonych przez gminy. OWP prowadzone przez prywatnych przedsiębiorców ocenione zostały najslabiej w aspekcie wysokości opłat ponoszonych przez rodziców/opiekunów, co może świadczyć o występowaniu bariery finansowej w dostępie do usług wychowania przedszkolnego przez nich oferowanych (choć jest ona mniej istotna niż w przypadku usług opieki nad dziećmi do lat 3).

Tabela 17 Ocena rodziców/opiekunów dzieci uczestniczących w projektach dotycząca różnych aspektów funkcjonowania ośrodka wychowania przedszkolnego w skali od 1 (ocena najniższa) do 5 (ocena najwyższa) w podziale na typ beneficjenta

	Gmina	Prywatny przedsiębiorca	NGO	Kościół Katolicki
Lokalizacja	4,39	4,43	4,43	4,20
Godziny otwarcia	4,32	4,66	4,47	4,47
Kwalifikacje nauczycieli/pracowników	4,25	4,41	4,35	4,27
Podejście nauczycieli do dziecka	4,27	4,40	4,40	4,07
Liczba dzieci przypadających na jednego nauczyciela	3,76	4,14	4,12	4,07
Oferta zajęć	3,95	4,37	4,25	4,27
Wyżywienie	3,98	4,24	4,13	4,33
Lokal	4,27	4,36	4,53	4,60
Wyposażenie	4,17	4,41	4,52	4,60
Wysokość opłat	4,10	3,97	4,17	4,13

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego uczestników projektów.

Również odpowiedzi na pytanie o przyczyny, dla których dziecko respondenta nie uczęszcza do tego przedszkola, w którym realizowany był projekt unijny potwierdzają, że jakość usług odpowiadała na potrzeby rodziców/opiekunów. W zdecydowanej większości analizowanych przypadków (95,7%) przyczyną, dla której dziecko nie uczęszcza już do przedszkola jest ukończenie wieku przedszkolnego i rozpoczęcie nauki w szkole podstawowej.

W **1,0%** analizowanych przypadków przyczyną, dla której dziecko nie uczęszcza już do OWP wspartego w ramach projektu unijnego były **zbyt wysokie opłaty** za przedszkole. Problem ten wystąpił jedynie w przypadku przedszkoli prowadzonych przez prywatnych przedsiębiorców. Taka sama liczba rodziców/opiekunów wskazała, że „przedszkole im się nie podobało), a w 0,8% przypadków wskazano, że dziecko nie zaaklimatyzowało się w przedszkolu. Oprócz tego pojedynczy rodzice/opiekunowie wskazywali na przeprowadzkę i niezadowalającą jakość usług w przedszkolach.

Dostosowanie usług wychowania przedszkolnego do potrzeb osób z niepełnosprawnościami

56 respondentów wskazało w ankiecie, że ich dzieci to osoby z niepełnosprawnością, a następnie oceniło specyficzne, istotne dla osób z niepełnosprawnością, aspekty funkcjonowania ośrodków wychowania przedszkolnego.

Także w tym wypadku **oceny dokonane przez rodziców/opiekunów były dość wysokie:**

- **Zaspokajanie przez opiekunów specyficznych potrzeb dziecka związanych z niepełnosprawnością – średnia ocena** w skali od 1 (ocena najniższa) do 5 (ocena najwyższa): **4,16**, przy czym na prośbę o doprecyzowanie, jakie specyficzne potrzeby dziecka związane z jego niepełnosprawnością nie są/nie były w wystarczającym stopniu zaspokajane, respondenci najczęściej wskazywali na nieodpowiednie przygotowanie nauczycieli/pracowników przedszkolna do pracy z dzieckiem z niepełnosprawnością (4 wskazania), brak specjalistycznych zajęć rehabilitacyjnych (2 wskazania) oraz brak możliwości zapewnienia wyżywienia dla dziecka ze specjalnymi potrzebami pokarmowymi (1 wskazanie).
- **Dopasowanie wyposażenia do potrzeb dzieci z niepełnosprawnością – średnia ocena: 4,09**, przy czym najniższa w przypadku OWP prowadzonych przez gminy (3,76).
- **Dopasowanie lokalu OWP do potrzeb dzieci z niepełnosprawnością – średnia ocena 3,95**, przy czym najniższa w przypadku OWP prowadzonych przez gminy (3,76).

Zajęcia dodatkowe realizowane w ramach projektów

Jak wynika z deklaracji rodziców/opiekunów dzieci, zajęcia dodatkowe organizowane w OWP w ramach projektów, w których uczestniczyły ich dzieci, miały zróżnicowany charakter. Dzieci uczestniczyły średnio w prawie 3 różnego typu zajęciach. Strukturę zajęć dodatkowych w OWP realizowanych w ramach projektów przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 9 Struktura zajęć dodatkowych w OWP organizowanych w ramach projektów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego uczestników projektów.

Najczęściej w ramach projektów organizowane były dodatkowe zajęcia logopedyczne dla dzieci (68,1% rodziców/opiekunów wskazało, że w tego typu zajęciach dodatkowych uczestniczyły ich dzieci), rytmika/zajęcia muzyczne (57,0%) oraz zajęcia z języka obcego (46,7%). Pozostałe typy zajęć organizowane były rzadziej.

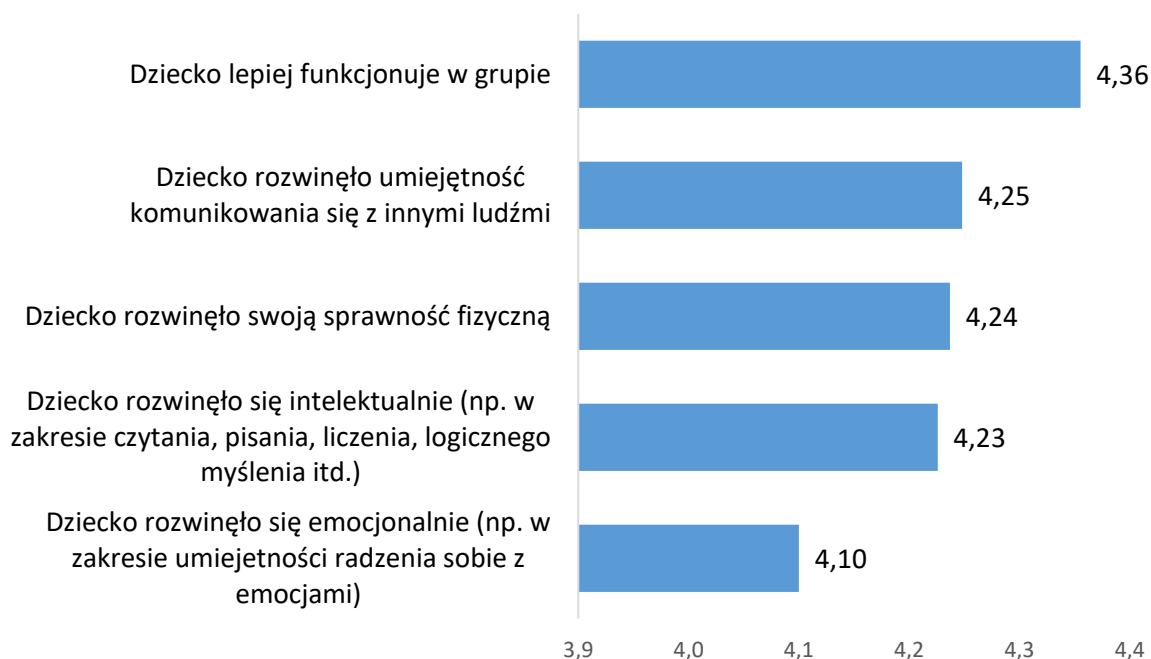
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

Rodzice/opiekunowie jakość zajęć realizowanych w przedszkolu w ramach projektu unijnego, w których uczestniczyli ich dzieci oceniają wysoko (średnia ocena 4,46 w skali 5-stopniowej, bez znaczących różnic pomiędzy różnymi typami beneficjentów/organów prowadzących OWP).

Skuteczność zajęć dodatkowych realizowanych w ramach projektu unijnego w OWP rodzice również oceniają wysoko. **W największym stopniu zajęcia dodatkowe przyczyniły się do rozwinięcia kompetencji społecznych dzieci.** Nieco słabiej zajęcia dodatkowe oddziaływały na umiejętności komunikacyjne dzieci, ich sprawność fizyczną i rozwój intelektualny. W najmniejszym stopniu zajęcia przyczyniły się do rozwoju emocjonalnego dzieci.

Wykres 10 Efekty udziału dzieci w zajęciach dodatkowych realizowanych w ramach projektów w OWP dostrzegane przez rodziców (skala 5-stopniowa)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego uczestników projektów.

Deklaracje rodziców/opiekunów na temat kontynuowania zajęć dodatkowych realizowanych w ramach projektów po zakończeniu okresu realizacji projektu odbiegają od prezentowanych wcześniej deklaracji beneficjentów. Co prawda 47,4% rodziców/opiekunów odpowiedziało, że nie wie, czy po zakończeniu projektu zajęcia dodatkowe były kontynuowane, ale spośród pozostałych respondentów **aż 31,7% twierdzi, że nie były one kontynuowane** (zgodnie z deklaracjami beneficjentów, w jedynie 7% projektów nie nastąpiła kontynuacja), **38,7% twierdzi, że zajęcia były kontynuowane, ale w mniejszym zakresie** (np. realizowana była

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

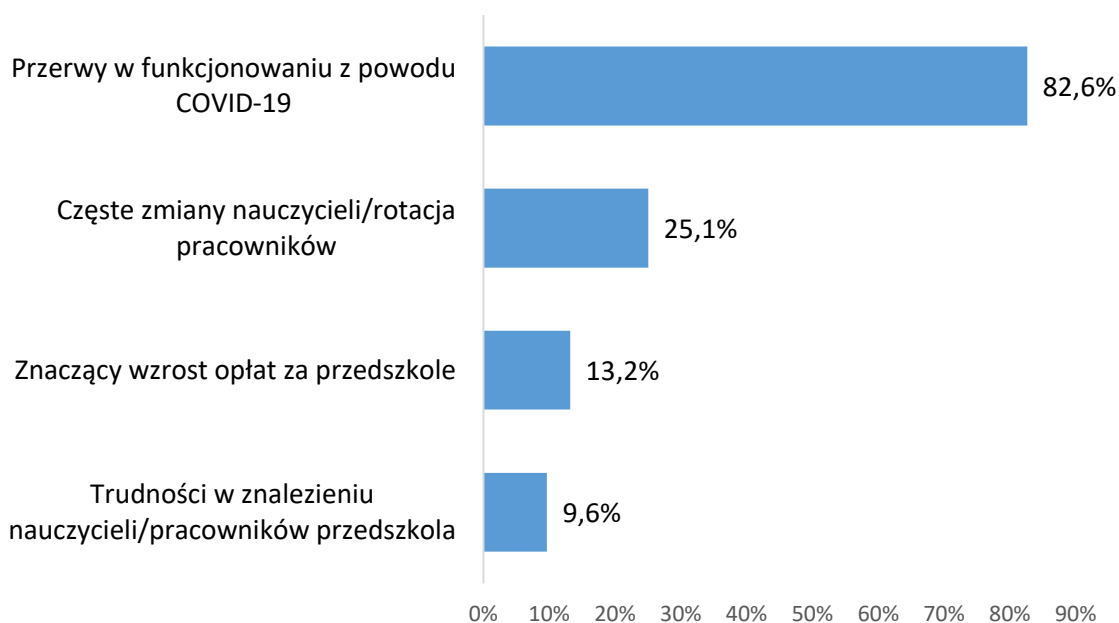
tylko część zajęć lub były realizowane rzadziej), a jedynie **29,6% badanych twierdzi, że zajęcia były kontynuowane w takim samym zakresie, jak w ramach projektu**. W świetle tych danych trwałość zajęć dodatkowych ocenić należy jako umiarkowaną.

W zakresie zagadnienia odpłatności za zajęcia dodatkowe organizowane po zakończeniu projektów, odpowiedzi rodziców/opiekunów również nieco odbiegają od deklaracji beneficjentów. W przypadku, w którym zajęcia dodatkowe były kontynuowane po zakończeniu projektu, 23,7% rodziców/opiekunów stwierdziło w ankiecie, że były one odpłatne (najczęściej w przypadku OWP prowadzonych przez prywatnych przedsiębiorców: 33,3%).

Problemy w zakresie funkcjonowania OWP wspartych w projektach doświadczane przez rodziców/opiekunów

Jak wynika z odpowiedzi udzielonych w ankietach, najczęściej występujące problemy w zakresie funkcjonowania OWP doświadczane przez rodziców/opiekunów to przerwy w funkcjonowaniu z powodu pandemii COVID-19 (doświadczane przez 82,6% badanych), następnie zaś częste zmiany nauczycieli/rotacja pracowników OWP (25,1%), znaczący wzrost opłat za przedszkole (13,2%) oraz trudności w znalezieniu nauczycieli/pracowników OWP (9,6%).

Wykres 11 Problemy w zakresie funkcjonowania ośrodków wychowania przedszkolnego doświadczane przez rodziców/opiekunów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego uczestników projektów.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

Skala doświadczania przez rodziców/opiekunów dzieci problemów w zakresie funkcjonowania OWP są silnie zróżnicowane w zależności od typu beneficjenta/typu organu prowadzącego OWP. O ile przerwy w funkcjonowaniu OWP wynikające z pandemii COVID-19 występowały niemal równomiernie, to tyle problem częstych zmian personelu OWP oraz problem znaczącego wzrostu opłat za przedszkole dotyczył szczególnie często rodziców/opiekunów dzieci uczęszczających do OWP prowadzonych przez prywatnych przedsiębiorców. Potwierdza to wniosek, że **w przypadku usług wychowania przedszkolnego realizowanych przez prywatnych przedsiębiorców może występować bariera finansowa w dostępie do tych usług, pomimo ich podaży w społecznościach lokalnych. Częste zmiany personelu w OWP prowadzonych przez prywatnych przedsiębiorców oraz organizacje pozarządowe są natomiast prawdopodobnie konsekwencją relatywnie słabych warunków zatrudnienia w tych podmiotach.** W przeciwieństwie do wielu OWP prowadzonych przez gminy, nauczyciele zatrudnieni w przedszkolach niepublicznych nie pracują na podstawie Karty Nauczyciela. Zarówno czas pracy, stabilizacja zatrudnienia, jak i wynagrodzenie w niepublicznych OWP może nie być konkurencyjne.

Tabela 18 Problemy w zakresie funkcjonowania ośrodków wychowania przedszkolnego doświadczane przez rodziców/opiekunów, w podziale na typ beneficjenta

	Gmina	Prywatny przedsiębiorca	NGO	Kościół Katolicki
Przerwy w funkcjonowaniu z powodu COVID-19	85,0%	81,7%	73,2%	100,0%
Częste zmiany nauczycieli/rotacja pracowników	18,7%	36,5%	26,8%	0,0%
Znaczący wzrost opłat za przedszkole	7,0%	28,8%	8,9%	0,0%
Trudności w znalezieniu nauczycieli/pracowników przedszkola	9,1%	10,6%	10,7%	11,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego uczestników projektów.

Pomimo występowania problemów w funkcjonowaniu ośrodków wychowania przedszkolnego, zdecydowana większość z nich – jak wynika z wiedzy rodziców/opiekunów dzieci – nadal funkcjonowała w momencie realizacji badania. 93,0% badanych potwierdziło, że OWP, z których korzystały ich dzieci, nadal funkcjonują. Jedynie w 3,0% przypadków rodzice/opiekunowie stwierdzili, że już one nie funkcjonują, a w 4,0% przypadków nie posiadali wiedzy na ten temat. Wyniki te potwierdzają wniosek zaprezentowany wcześniej o *Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020*

wysokiej trwałości miejsc wychowania przedszkolnego utworzonych w ramach projektów RPOWŚ 2014-2020.

3.3.9. Wpływ usług wychowania przedszkolnego wspartych w projektach na aktywność zawodową rodziców/opiekunów

W badaniu ankietowym rodzice/opiekunowie dzieci, które uczęszczały do OWP wspartych w ramach projektów poproszeni zostali o to by wyobrazili sobie, że nie mieliby możliwości skorzystania z tych OWP. Następnie respondentów poproszono o wskazanie jednego, najbardziej prawdopodobnego w ich przypadku scenariusza alternatywnego (zachowania w hipotetycznej sytuacji braku dostępu do usług wychowania przedszkolnego w OWP wspartym w ramach projektu).

41,1% badanych zadeklarowało, że w takiej sytuacji ich dziecko uczęszczałoby do innego ośrodka wychowania przedszkolnego. W 16,4% opieką nad dzieckiem zajęłby się inny członek rodziny (np. babcia), który i tak nie pracuje zawodowo. W 3,4% przypadków rodzice zatrudniliby nianię lub opiekunkę. Tyle samo rodziców/opiekunów zadeklarowało, że rodzice dziecka byłiby w stanie tak zorganizować swoją pracę zawodową, by móc opiekować się dzieckiem jednak bez ograniczania czasu pracy zawodowej. **Łącznie w 64,4% przypadków rodzice/opiekunowie zdołaliby zatem zorganizować opiekę nad dzieckiem w taki sposób, by nie ograniczać aktywności zawodowej lub edukacyjnej swojej lub innych członków rodziny.**

10,4% respondentów zadeklarowało, że jeden z rodziców/opiekunów zrezygnowałby z pracy zawodowej i zajął się opieką nad dzieckiem, np. wziął urlop wychowawczy. 7,7% badanych stwierdziło, że jeden z rodziców znacząco ograniczyłby pracę zawodową; 2,0% badanych stwierdziło, że dzieckiem zajęłby się inny członek rodziny (np. babcia), który musiałby zrezygnować lub znacząco ograniczyć pracę zawodową. W 0,7% analizowanych przypadków oboje rodziców znacząco ograniczyłoby pracę zawodową, a w 0,4% przypadków jeden lub oboje rodziców zrezygnowałoby lub znacząco ograniczyłoby kształcenie. **Łącznie w 21,3% analizowanych przypadków brak wsparcia w postaci możliwości skorzystania z usług wychowania przedszkolnego w OWP, który został wsparty w ramach projektu doprowadziłby do ograniczenia aktywności zawodowej rodziców lub innych członków rodziny dziecka.** W świetle tych danych **wpływ wsparcia w obszarze wychowania przedszkolnego na aktywność zawodową rodziców uznać należy za umiarkowany.** Co zrozumiałe, jest on znacznie niższy niż w przypadku projektów w obszarze usług opieki nad dziećmi do lat 3 (21,3% wobec 50,1%). Po pierwsze, dostęp do usług wychowania przedszkolnego jest dużo lepszy niż do usług opieki nad dziećmi do lat 3. Po drugie, starsze dzieci (w wieku przedszkolnym) relatywnie częściej posiadają już niepracujących dziadków (stąd dużo wyższa niż w przypadku rodziców dzieci w wieku żłobkowym liczba wskazań na

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

odpowieź „Opieką nad dzieckiem zajęłby się inny członek rodziny (np. babcia), który i tak nie pracuje zawodowo”).

Tabela 19 Sposób, w jaki rodzice/opiekunowie zorganizowaliby opiekę nad dzieckiem w sytuacji braku wsparcia otrzymanego w ramach projektu

Odpowiedź	% wskazań
Jeden z rodziców/opiekunów zrezygnowałby z pracy zawodowej i zajął się opieką nad dzieckiem, np. wziął urlop wychowawczy	10,4%
Jeden z rodziców znacząco ograniczyłby pracę zawodową	7,7%
Opieką nad dzieckiem zajęłby się inny członek rodziny (np. babcia), który musiałby zrezygnować lub znacząco ograniczyć pracę zawodową	2,0%
Oboje rodziców znacząco ograniczyłoby pracę zawodową	0,7%
Jeden lub oboje rodziców zrezygnowałoby lub znacząco ograniczyło kształcenie	0,4%
Razem sposoby ograniczające aktywność zawodową	21,3%
Dziecko uczęszczałoby do innego przedszkola	41,1%
Opieką nad dzieckiem zajęłby się inny członek rodziny (np. babcia), który i tak nie pracuje zawodowo	16,4%
Zatrudnilibyśmy nianię lub opiekunkę	3,4%
Rodzice dziecka tak zorganizowaliby swoją pracę zawodową, by móc opiekować się dzieckiem jednak bez ograniczania czasu pracy zawodowej	3,4%
Razem sposoby nie ograniczające aktywności zawodowej	64,4%
W ogóle nie zdecydowalibyśmy się na posiadanie dziecka	0,4%
Inny sposób	1,1%
Nie wiem/trudno powiedzieć	12,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego uczestników projektów.

Respondentów zapytano także o sytuację zawodową ich oraz drugiego rodzica/opiekuna (jeżeli istnieje) bezpośrednio przed pójściem dziecka do OWP oraz w trakcie uczęszczania dziecka do przedszkola. Odpowiedzi respondentów pozwalają na ocenę zmiany sytuacji zawodowej rodziców/opiekunów dzieci w wieku przedszkolnym, które nastąpiły wskutek otrzymania wsparcia.

Tabela 20 Aktywność zawodowa rodziców/opiekunów dzieci w wieku przedszkolnym przed i w trakcie uczęszczania dziecka do przedszkola

	Rodzic/ opiekun nr 1 przed	Rodzic/ opiekun nr 1 w trakcie	Rodzic/ opiekun nr 2 przed	Rodzic/ opiekun nr 2 w trakcie
Nie pracował/a, nie miał/a etatu i nie szukał/a pracy	15,0%	11,5%	1,3%	0,9%
Nie pracował/a, nie miał/a etatu i szukał/a pracy	13,1%	9,5%	2,1%	1,8%
Pracował/a zawodowo na pełen etat	46,0%	50,7%	73,1%	72,5%
Pracował/a zawodowo na niepełny etat	3,6%	6,2%	2,4%	2,4%
Prowadził/a własną firmę	5,6%	6,7%	13,7%	14,3%
Prowadził/a gospodarstwo rolne	8,6%	8,0%	6,3%	7,0%
Uczył/a się/studował/a	0,4%	1,2%	0,0%	0,3%
Był/a na urlopie rodzicielskim lub wychowawczym	7,4%	5,2%	0,7%	0,1%
Był/a na rencie/emeryturze	0,3%	0,3%	0,4%	0,4%
Inna sytuacja	0,0%	0,7%	0,0%	0,3%
Ogółem	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Razem pracował/a	63,8%	71,6%	95,5%	96,2%
Razem nie pracował/a	36,2%	28,4%	4,5%	3,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego uczestników projektów.

Na podstawie danych zaprezentowanych w powyższej tabeli można potwierdzić wniosek o **umiarkowanej skuteczności wsparcia w obszarze wychowania przedszkolnego na aktywność zawodową rodziców/opiekunów**. Jest ona znacznie niższa niż w przypadku projektów w obszarze usług opieki nad dziećmi do lat 3. Zauważyć przy tym należy, że wpływ ten ograniczony jest tylko do jednego rodzica (zdecydowanie częściej – matki dziecka w wieku przedszkolnym). Bezpośrednio przed rozpoczęciem przez dziecko edukacji przedszkolnej pracowało zawodowo 63,8% respondentów, zaś w trakcie uczęszczania dziecka do OWP – 71,6%. W przypadku drugiego rodzica prawie w każdym przypadku była to osoba pracująca zarówno bezpośrednio przed, jak i w trakcie uczęszczania przez dziecko do OWP.

Wniosek o umiarkowanym wpływie analizowanej interwencji w obszarze usług wychowania przedszkolnego na aktywność zawodową rodziców dzieci w wieku przedszkolnym

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

potwierdzają także odpowiedzi na pytania dotyczące wystąpienia różnych efektów w wyniku tego, że dziecko korzystało z wychowania przedszkolnego. Wyniki badania w tym zakresie zostały zaprezentowane poniżej.

Tabela 21 Efekty w zakresie aktywności zawodowej rodziców/opiekunów dzieci, które korzystały z wychowania przedszkolnego

	Rodzic/opiekun nr 1	Rodzic/opiekun nr 2
Rozpoczęcie poszukiwania pracy	25,9%	9,7%
Zwiększenie wymiaru czasu pracy	22,1%	19,9%
Zmiana pracy na inną	8,6%	4,7%
Podjęcie nauki	14,7%	4,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego uczestników projektów.

3.4. Ocena projektów w obszarze edukacji ogólnej

3.4.1. Charakterystyka zrealizowanej interwencji publicznej

Liczba projektów

Zgodnie z danymi z systemu SL2014, w obszarze edukacji szkolnej ogólnej od marca 2020 r. zrealizowano **95** projektów w ramach Działania 8.3 RPOWŚ 2014-2020, w których, obok innych zadań (np. szkoleń, kursów dla nauczycieli, czy zajęć dodatkowych dla uczniów) **wyposażono szkoły w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych i/lub doposażono szkolne pracownie przedmiotowe.**

Projekty te zidentyfikowano na podstawie przyjętych w nich wskaźników. Projekty zawierające komponent w postaci wyposażenia szkół w sprzęt TIK miały przyjętą niezerową wartość docelową wskaźnika „Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych [szt.]” (przyjęty w przypadku 68 projektów) lub „Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych [szt.]” (przyjęty w przypadku 25 projektów). Projekty zawierające komponent w postaci doposażenia szkolnych pracowni przedmiotowych miały przyjętą niezerową wartość docelową wskaźnika „Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie [szt.]” (przyjęty w przypadku 32 projektów) lub „Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych [szt.]” (przyjęty w przypadku dwóch projektów).

Projekty realizowane były w ramach trzech Poddziałiań RPOWŚ 2014-2020:

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

- **8.3.2** Wsparcie kształcenia podstawowego w zakresie kompetencji kluczowych (projekty konkursowe),
- **8.3.3** Rozwój edukacji kształcenia ogólnego w zakresie stosowania TIK (projekty konkursowe),
- **8.3.6** Wzrost jakości edukacji ogólnej – ZIT (projekty konkursowe).

Jeden z beneficjentów (organizacja pozarządowa) zrealizował aż cztery różne projekty. Kolejny z beneficjentów (szkoła podstawowa z Kielc) zrealizował trzy różne projekty. Sześciu beneficjentów (dwóch prywatnych przedsiębiorców, dwie organizacje pozarządowe, dwie szkoły podstawowe) zrealizowały po dwa różne projekty. Pozostali beneficjenci realizowali po jednym projekcie.

Charakterystyka projektów

Zgodnie z danymi z systemu SL2014, zrealizowano **61 projektów zakładających doposażenie szkół w sprzęt TIK**, bez komponentu w postaci doposażenia pracowni przedmiotowych. Zrealizowano **dwa projekty zakładające doposażenie pracowni przedmiotowych** bez komponentu w postaci doposażenia szkół w sprzęt TIK. Zrealizowano **32 projekty zakładające zarówno doposażenie szkół w sprzęt TIK, jak i doposażenie pracowni przedmiotowych**. Zgodnie z danymi pozyskanymi z ankiet wypełnionych przez beneficjentów, jeden z projektów, który zgodnie z danymi z SL2014 zawierał obydwa komponenty (miał przypisane niezerowe wartości wskaźników odnoszących się do obydwu komponentów), w istocie zawierał jedynie komponent doposażenia pracowni przedmiotowych, bez komponentu doposażenia w sprzęt TIK (krótki opis projektu potwierdza, że tak w istocie było). W związku z powyższym skorygowano strukturę projektów.

Podsumowując, zrealizowano 92 projekty zawierające komponent doposażenia szkół w sprzęt TIK oraz 34 projekty zawierające komponent doposażenia szkolnych pracowni przedmiotowych.

Szczegółową strukturę projektów przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 22 Struktura projektów zrealizowanych w ramach Działania 8.3 RPOWŚ 2014-2020 w zakresie wyposażenia szkół w sprzęt TIK oraz doposażenie pracowni przedmiotowych

	Doposażenie w sprzęt TIK	Doposażenie pracowni przedmiotowych	Doposażenie pracowni przedmiotowych oraz doposażenie w sprzęt TIK	Ogółem
Poddziałanie 8.3.2 Wsparcie kształcenia podstawowego w zakresie kompetencji kluczowych (projekty konkursowe)	1	0	20	21
Poddziałanie 8.3.3 Rozwój edukacji kształcenia ogólnego w zakresie stosowania TIK (projekty konkursowe)	60	0	2	62
Poddziałanie 8.3.6 Wzrost jakości edukacji ogólnej – ZIT (projekty konkursowe)	0	3	9	12
Ogółem	61	3	31	95

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SL2014 i badania ankietowego beneficjentów.

Zgodnie z danymi SL2014, w 92 projektach zawierających komponent wyposażenia szkół w sprzęt TIK, zakładano wyposażenie od 1 do 8 szkół w ramach projektu. **Łączenie planowano wyposażyć w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych 150 szkół.** Zgodnie z danymi z SL2014, faktycznie osiągnięte do końca okresu realizacji projektów wartości wskaźników „Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych” lub „Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych” są nieznacznie wyższe – **w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych wyposażono w ramach analizowanych projektów 152 szkoły** (średnio 1,65 szkół/projekt).

Zgodnie z danymi SL2014, w 34 projektach zawierających komponent doposażenia pracowni przedmiotowych, zakładano doposażenie pracowni od 1 do 5 szkół w ramach projektu. **Łącznie planowano doposażyć pracownie przedmiotowe 48 szkół (średnio 1,41 szkół/projekt) i dokładnie tę wartość osiągnięto w analizowanych projektach.**

Charakterystyka beneficjentów

Wśród beneficjentów dominują jednostki samorządu terytorialnego – gminy i powiaty (i prowadzone przez nie szkoły), które zrealizowały łącznie 72 projekty (75,8%). Projekty te realizowane były na rzecz szkół, których JST-beneficjenci są organami prowadzącymi.

Organizacje pozarządowe zrealizowały 12 projektów, a prywatni przedsiębiorcy – 9 projektów. Beneficjenci ci nie pełnili jednak funkcji organów prowadzących szkół, na rzecz których realizowane były projekty. Podmioty te realizowały projekty na rzecz szkół, których organami prowadzącymi są inne instytucje (najczęściej gminy).

Po jednym projekcie zrealizowała placówka oświatowa prowadzona w województwie świętokrzyskim przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz spółka samorządowa (Świętokrzyskie Centrum Transferu Technologii Sp. z o.o.), która zrealizowała projekt na rzecz szkoły podstawowej prowadzonej przez gminę.

Tabela 23 Forma prawna beneficjentów projektów w obszarze edukacji ogólnej (Działanie 8.3 RPOWŚ)

	Ogółem	Projekty z komponentem „doposażenie w sprzęt TIK”	Projekty z komponentem „doposażenie pracowni przedmiotowych”
JST/szkoły i placówki prowadzone przez JST	72	70	26
NGO	12	11	7
Prywatny przedsiębiorca	9	9	1
Placówka oświatowa prowadzona przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	1	1	0
Spółka samorządowa	1	1	0
Ogółem	95	92	34

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SL2014

3.4.2. Wykorzystywanie sprzętu TIK w szkołach/placówkach, w tym ocena stopnia osiągnięcia wskaźników rezultatu bezpośredniego „Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych [szt.]”

Podjęcie metodologiczne do pomiaru wartości wskaźnika

Pomiar wskaźnika dokonany został na podstawie instrukcji zawartych w Wytycznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020, Załącznik nr 2 Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych 2014-2020 EFS oraz w Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze edukacji na lata 2014-2020, w których znajduje się opis standardu – funkcjonalności określonych jako **niezbędne do wykorzystywania wyposażenia do prowadzenia zajęć edukacyjnych**, który powinna osiągnąć szkoła/placówka oświatowa, w której wdrażany jest projekt zakładający wdrożenie TIK oraz rozwijanie kompetencji informatycznych. Te funkcjonalności to:

a) stały dostęp do łącza internetowego użytkowników w szkole lub placówce systemu oświaty, na poziomie przepływności optymalnym dla bieżącego korzystania z cyfrowych zasobów online w trakcie lekcji i w ramach pracy zawodowej;

b) w zależności od liczby uczniów lub słuchaczy, tj. do 300 albo od 301, szkoła lub placówka systemu oświaty posiada odpowiednio, co najmniej, jeden albo dwa zestawy stacjonarnych lub przenośnych komputerów albo innych mobilnych urządzeń mających funkcje komputera oraz dedykowanego urządzenia umożliwiającego ładowanie oraz zarządzanie mobilnym sprzętem komputerowym z:

i) zainstalowanym systemem operacyjnym;

ii) dostępem do oprogramowania biurowego;

iii) oprogramowaniem antywirusowym, jeżeli istnieje dla danego urządzenia – opcjonalnie, jeżeli takie oprogramowanie nie jest zainstalowane na szkolnych urządzeniach sieciowych;

iv) oprogramowaniem zabezpieczającym komputer albo inne mobilne narzędzia mające funkcje komputera w przypadku kradzieży;

v) oprogramowaniem do zarządzania zestawem przenośnych komputerów albo innych mobilnych narzędzi mających funkcje komputera dla potrzeb przeprowadzania zajęć lekcyjnych - w zależności od rodzaju wybranego przenośnego komputera albo innego mobilnego narzędzia mającego funkcje komputera - opcjonalnie, jeżeli takie oprogramowanie nie jest zainstalowane na szkolnych urządzeniach sieciowych oraz oprogramowaniem do zarządzania szkolnymi urządzeniami sieciowymi;

- vi) oprogramowaniem zabezpieczającym uczniów przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju w rozumieniu art. 27 Prawa oświatowego;*
- vii) oprogramowaniem zabezpieczającym szkolne urządzenia sieciowe;*
- c) w zależności od liczby uczniów lub słuchaczy, tj. do 300 albo od 301, szkoła lub placówka systemu oświaty posiada odpowiednio, co najmniej, jedno albo dwa wydzielone miejsca dostosowane do potrzeb funkcjonowania zestawu stacjonarnych lub przenośnych komputerów lub innych mobilnych narzędzi mających funkcje komputera z bezprzewodowym dostępem do Internetu;*
- d) w miejscach, w których uczniowie korzystają z zestawu stacjonarnych lub przenośnych komputerów lub innych mobilnych narzędzi mających funkcje komputera, jest możliwa prezentacja treści edukacyjnych z wykorzystaniem wielkoformatowych, niskoemisyjnych, interaktywnych urządzeń do projekcji obrazu i emisji dźwięku umożliwiających wyświetlanie obrazu bez konieczności każdorazowego dostosowywania światła i układu ławek w salach;*
- e) szkoła lub placówka systemu oświaty zapewnia komputery stacjonarne lub przenośne lub inne mobilne narzędzia mające funkcje komputera do indywidualnego użytku służbowego nauczycielom prowadzącym zajęcia edukacyjne z wykorzystaniem TIK;*
- f) szkoła lub placówka systemu oświaty posiada co najmniej jedno miejsce (pomieszczenie), w którym uczniowie lub słuchacze mają możliwość korzystania z dostępu do Internetu pomiędzy oraz w czasie wolnym od zajęć dydaktycznych w godzinach pracy szkoły, zgodnie z organizacją roku szkolnego.*

Powyższe funkcjonalności zostały zoperacjonalizowane do prostych pytań ankietowych, które zostały zawarte w kwestionariuszu ankiety z beneficjentami. Pierwszym elementem pomiaru była zatem ocena tego, czy standard określony w Wytycznych został w danej szkole/filii szkoły osiągnięty. Drugim elementem pomiaru było **zebranie od beneficjentów deklaracji, czy TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych był faktycznie wykorzystywany w szkołach.**

Jako szkoły, które można uwzględnić we wskaźniku rezultatu bezpośredniego „Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych” potraktowano tylko te, w przypadku których opisany powyżej standard został spełniony (wszystkie standardy cząstkowe, od a do f) i równocześnie przedstawiciele beneficjenta deklarują, że sprzęt TIK był w tych szkołach/placówkach faktycznie wykorzystywany do prowadzenia zajęć edukacyjnych.

Zgodnie z wymaganiami zawartymi w Wytycznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020, Załącznik nr 2 Wspólna

Lista Wskaźników Kluczowych 2014-2020 EFS, pomiar dotyczył oddzielnie każdej ze szkół objętych bezpośrednim wsparciem w ramach danego projektu (także w przypadku zespołu szkół oraz filii szkół). Zgodnie z Wytycznymi, pytania kwestionariuszowe o sytuację konkretnej szkoły odnosiły się do konkretnego zakresu czasowego – do 6 miesięcy od momentu zakończeniu okresu realizacji projektu.

Ankiety uzyskano od 89 spośród 92 projektów zawierających komponent wyposażenia szkół w sprzęt TIK. Beneficjenci trzech projektów, którzy nie wypełnili ankiety wyposażyli w sprzęt TIK łącznie 7 szkół w ramach realizowanych przez siebie projektów. **Jako, że nie można potwierdzić, czy opisany powyżej standard został w tych szkołach osiągnięty, ani też, czy sprzęt TIK był faktycznie wykorzystywany, szkoły te nie zostały uznane jako faktycznie wykorzystujące sprzęt TIK (nie zostały „wliczone do wartości wskaźnika rezultatu bezpośredniego”).** Nie można bowiem wykluczyć, że odmowy udziału w badaniu ankietowym w tym wypadku również miały charakter nielosowy, tak jak w przypadku badania beneficjentów projektów w obszarze usług opieki nad dziećmi do lat 3 (beneficjenci mogli celowo odmówić udziału w badaniu, gdyż nie chcieli przyznawać się do porażki projektu).

Osiągnięta wartość wskaźnika

Zgodnie z prezentowanymi wcześniej obliczeniami, w ramach **89 projektów**, w przypadku których pozyskano ankietę od ich beneficjentów, sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych wdrożono w **145 szkołach/placówkach oświatowych**.

W każdym przypadku (w przypadku każdej szkoły/placówki) beneficjenci zadeklarowali, że sprzęt TIK zakupiony w ramach projektu był faktycznie wykorzystywany do prowadzenia zajęć edukacyjnych w okresie 6 miesięcy od dnia zakończenia projektu.

W większości analizowanych przypadków każdy z sześciu opisanych wcześniej częściowych standardów – funkcjonalności określonych jako **niezbędne do wykorzystywania wyposażenia do prowadzenia zajęć edukacyjnych** został spełniony w szkołach/placówkach, które zostały wyposażone w sprzęt TIK. Tym niemniej zidentyfikowano projekty, w których standard ten nie został spełniony. Projektów takich było 12 (13,5%), a w ich ramach wyposażono w sprzęt TIK 18 szkół/placówek). Średnio nie zostało w ramach tych projektów spełnionych 2,4 spośród 6 standardów częściowych (co oznacza, że najczęściej tylko część standardów nie została spełniona).

Liczba szkół/placówek, w których poszczególne standardy nie zostały spełnione w ramach analizowanych projektów znajduje się w poniższej tabeli.

Tabela 24 Liczba szkół/placówek, w których poszczególne standardy nie zostały spełnione

Standard cząstkowy	Liczba szkół, które nie spełniają standardu cząstkowego
a) stały dostęp do łącza internetowego (...)	10
b) (...) zestawy stacjonarnych lub przenośnych komputerów albo innych mobilnych urządzeń (...)	6
c) (...) wydzielone miejsca dostosowane do potrzeb funkcjonowania zestawu stacjonarnych lub przenośnych komputerów lub innych mobilnych narzędzi mających funkcje komputera z bezprzewodowym dostępem do Internetu	2
d) (...) jest możliwa prezentacja treści edukacyjnych z wykorzystaniem wielkoformatowych, niskoemisyjnych, interaktywnych urządzeń do projekcji obrazu i emisji dźwięku	5
e) szkoła lub placówka systemu oświaty zapewnia komputery (...) do indywidualnego użytku służbowego nauczycielom prowadzącym zajęcia edukacyjne z wykorzystaniem TIK	7
f) (...) co najmniej jedno miejsce (pomieszczenie), w którym uczniowie lub słuchacze mają możliwość korzystania z dostępu do Internetu (...)	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego beneficjentów.

łącznie w 127 szkołach/placówkach, które zostały w ramach analizowanych projektów wyposażone w sprzęt TIK, spełnione są wszystkie standardy cząstkowe, a równocześnie, zgodnie z deklaracjami beneficjentów, sprzęt TIK był wykorzystywany do prowadzenia zajęć edukacyjnych w okresie 6 miesięcy od dnia zakończenia projektu. Stanowi to **87,6%** wszystkich szkół/placówek wspartych w ramach 89 projektów, w przypadku których pozyskano ankietę oraz **83,6%** wszystkich szkół/placówek wspartych w ramach wszystkich 92 projektów, które zakładały doposażenie co najmniej jednej szkoły/placówki w sprzęt TIK.

Wskazane wartości procentowe są niższe niż oszacowane w badaniu „Ocena wsparcia w obszarze edukacji w ramach RPOWŚ 2014-2020” zrealizowanym w listopadzie 2020 r. przez Pracownia Badań i Doradztwa “Re-Source” Korczyński Sarapata sp.j. (99,0%). Wskazane badanie obejmowało projekty zrealizowane w pierwszym okresie wdrażania RPOWŚ 2014-2020. Należy jednak zauważyć, że wskazany Wykonawca zastosował podejście uproszczone, bez weryfikacji, czy we wspartych szkołach/placówkach spełnione zostały standardy/funkcjonalności wskazane w Wytycznych. Ponadto, wskazany Wykonawca nie uwzględnił w szacowaniu wartości wskaźnika możliwości wystąpienia nielosowych odmów udziału w badaniu ankietowym, co w naszej opinii mogło zawyżyć wartość pomiaru wskaźnika.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

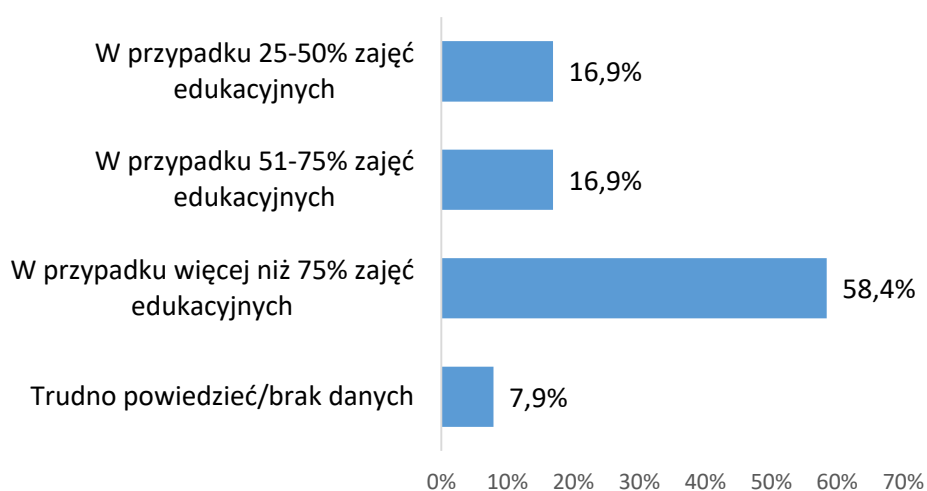

Należy zauważyć, że przyjęte podejście metodologiczne, choć w pełni zgodnie z Wytocznymi, wydaje się nader restrykcyjne. Znacznie istotniejsze niż spełnienie wszystkich standardów cząstkowych (stanowiących pewną uogólnioną normę) jest faktyczne wykorzystanie sprzętu TIK, a to, zgodnie z deklaracjami respondentów, wystąpiło w każdej szkole/placówce, która została doposażona. W opinii Ewaluatora, nie wszystkie standardy cząstkowe muszą być spełnione, by sprzęt TIK zakupiony w projektach mógł być efektywnie wykorzystywany do realizacji zajęć edukacyjnych. Zasadność stosowania poszczególnych standardów cząstkowych w poszczególnych szkołach/placówkach, w kontekście specyfiki zakupionego sprzętu TIK musiałby być jednak szczegółowo przeanalizowana, co wykracza poza ramy niniejszej ewaluacji.

Aktualne wykorzystanie sprzętu TIK zakupionego w ramach projektów

Jak deklarują beneficjenci, **sprzęt TIK zakupiony w ramach projektów jest aktualnie intensywnie wykorzystywany w większości szkół/placówek wspartych w ramach projektów.** Blisko 60% badanych beneficjentów zadeklarowało, że sprzęt TIK zakupiony w ramach projektu jest aktualnie wykorzystywany do prowadzenia więcej niż 75% zajęć edukacyjnych. Żaden z badanych nie zadeklarował, że sprzęt jest wykorzystywany w mniej niż 25% prowadzonych zajęć edukacyjnych.

Wykres 12 Deklaracje beneficjentów na temat częstotliwości wykorzystywania sprzętu TIK zakupionego w ramach projektu do prowadzenia zajęć edukacyjnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego beneficjentów.

Przyczyny braku pełnego wykorzystania sprzętu TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

Choć poziom wykorzystania sprzętu TIK zakupionego w ramach projektów jest bardzo wysoki, to jednak niektórzy beneficjenci wskazali, że jest on wykorzystywany w mniejszej liczbie zajęć niż 75% wszystkich prowadzonych w szkole/placówce. Tych respondentów zapytano o przyczynę tego stanu rzeczy. Oprócz oczywistej odpowiedzi, że sprzęt TIK zakupiony w ramach projektu nie jest potrzebny do prowadzenia niektórych zajęć edukacyjnych (22 wskazania), beneficjenci wskazywali także na problemy takie jak:

- Niektórzy nauczyciele nie widzą potrzeby korzystania z zakupionego sprzętu TIK – 6 wskazań,
- Niektórzy nauczyciele nie są przygotowani do korzystania z zakupionego sprzętu TIK – 2 wskazania,
- Sprzęt TIK (lub jego część) już się zużył, nie nadaje się do dalszego użytkowania – 2 wskazania.

Odpowiedzi te świadczą o potrzebie dalszego doskonalenia zawodowego nauczycieli w zakresie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w edukacji, nawet w przypadku szkół/placówek, które zostały już objęte tego typu wsparciem w ramach RPOWŚ 2014-2020. Świadczą też o dość dużej trwałości technicznej zakupionego sprzętu TIK.

3.4.3. Wykorzystywanie wyposażenia pracowni przedmiotowych, w tym ocena stopnia osiągnięcia wskaźników rezultatu bezpośredniego „Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych”

Podejście metodologiczne do pomiaru wartości wskaźnika

Pomiar wskaźnika dokonany został zgodnie z Wytycznymi w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020, Załącznik nr 2 Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych 2014-2020 EFS oraz zgodnie z Wytycznymi w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze edukacji na lata 2014-2020, w których zawarto listę przedmiotów przyrodniczych obejmujących:

- a) przyrodę, biologię, chemię, geografę, fizykę w szkołach podstawowych;
- b) biologię, chemię, geografę, fizykę (zarówno w zakresie podstawowym, jak i rozszerzonym) w szkołach ponadgimnazjalnych/ponadpodstawowych oraz przedmiot uzupełniający przyroda w szkołach ponadgimnazjalnych;
- c) biologię, chemię, geografę, fizykę w szkołach/oddziałach/klasach gimnazjalnych

Pytanie kwestionariuszowe zadane beneficjentom o to, czy wyposażenie zakupione w ramach projektu jest wykorzystywane w szkole do prowadzenia zajęć edukacyjnych odnosiło się

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

zatem wprost do matematyki oraz wskazanych powyżej przedmiotów przyrodniczych (w zależności od typu szkoły). Pytanie to zostało zadane beneficjentom projektów, w których realizowane były projekty zakładające doposażenie pracowni przedmiotowych.

Zgodnie z wymaganiami zawartymi w Wytycznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020, Załącznik nr 2 Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych 2014-2020 EFS, pomiar dotyczył oddzielnie każdej ze szkół objętych bezpośrednim wsparciem w ramach danego projektu (także w przypadku zespołu szkół oraz filii szkół). Zgodnie z Wytycznymi, pytania kwestionariuszowe w narzędziu dla beneficjentów o sytuację konkretnej szkoły odnosiły się do konkretnego zakresu czasowego – 4 tygodni od zakończenia okresu realizacji projektu (z wyłączeniem okresu wakacji/ferii szkolnych).

Ankiety uzyskano od 33 spośród 34 projektów zawierających komponent doposażenia pracowni przedmiotowych. Beneficjent projektu, który nie wypełnił ankiety, doposażył w ramach tego projektu pracownie przedmiotowe w tylko jednej szkole podstawowej. Szkoła ta jest aktywna w momencie realizacji ewaluacji. Tym niemniej, jako, że nie można potwierdzić, czy doposażenie zakupione w ramach projektu jest wykorzystywane w tej szkole do prowadzenia zajęć edukacyjnych, szkoła ta nie została uznana jako faktycznie wykorzystująca doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych (**nie została „wliczona do wartości wskaźnika rezultatu bezpośredniego”**). Nie można bowiem wykluczyć, że odmowy udziału w badaniu ankietowym w tym wypadku również miały charakter nielosowy (beneficjent mógł celowo odmówić udziału w badaniu, gdyż nie chciał przyznawać się do porażki projektu).

Osiągnięta wartość wskaźnika

W każdym przypadku (w przypadku każdej szkoły/placówki) beneficjenci zadeklarowali, że w okresie 4 tygodni od dnia zakończenia projektu zakupione wyposażenie pracowni dla przedmiotów matematyczno-przyrodniczych było faktycznie wykorzystywane do prowadzenia zajęć edukacyjnych. **Oznacza to, że osiągnięta wartość wskaźnika rezultatu bezpośredniego „Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych” to 47 szt. (47 szkół/placówek spośród 48 szkół/placówek doposażonych w ramach analizowanych projektów, co daje wartość 97,9%).**

Wskazana wartość procentowa jest nieznacznie niższa niż oszacowana w badaniu „Ocena wsparcia w obszarze edukacji w ramach RPOWŚ 2014-2020” zrealizowanym w listopadzie 2020 r. przez Pracownia Badań i Doradztwa “Re-Source” Korczyński Sarapata sp.j. (100,0%). Wskazane badanie obejmowało projekty zrealizowane w pierwszym okresie wdrażania RPOWŚ 2014-2020.

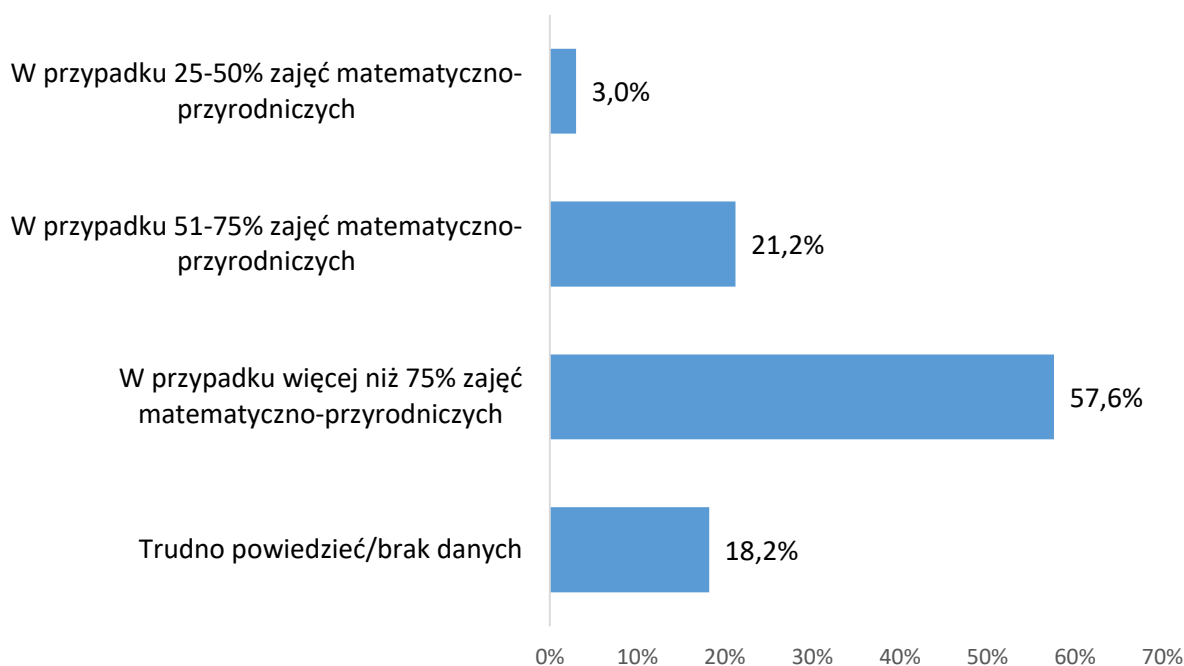
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

Aktualne wykorzystanie doposażenia pracowni przedmiotowych zakupionego w ramach projektów

Jak deklarują beneficjenci, **wyposażenie pracowni przedmiotowych zakupione w ramach projektów jest aktualnie intensywnie wykorzystywane w większości szkół/placówek wspartych w ramach projektów**. Blisko 60% badanych beneficjentów zadeklarowało, że wyposażenie pracowni dla przedmiotów matematyczno-przyrodniczych zakupione w ramach projektu jest aktualnie wykorzystywane do prowadzenia więcej niż 75% zajęć matematyczno-przyrodniczych. Żaden z badanych nie zadeklarował, że wyposażenie jest wykorzystywane w mniej niż 25% prowadzonych zajęć matematyczno-przyrodniczych.

Wykres 13 Deklaracje beneficjentów na temat częstotliwości wykorzystywania wyposażenia pracowni dla przedmiotów matematyczno-przyrodniczych zakupionego w ramach projektu do prowadzenia zajęć edukacyjnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego beneficjentów.

Przyczyny braku pełnego wykorzystania wyposażenia pracowni matematyczno-przyrodniczych do prowadzenia zajęć edukacyjnych

Choć poziom wykorzystania wyposażenia pracowni przedmiotowych zakupionego w ramach projektów jest bardzo wysoki, to jednak niektórzy beneficjenci wskazali, że jest on

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

wykorzystywany w mniejszej liczbie zajęć matematyczno-przyrodniczych niż 75% wszystkich prowadzonych w szkole/placówce. Tych respondentów zapytano o przyczynę tego stanu rzeczy. Oprócz oczywistej odpowiedzi, że wyposażenie zakupione w ramach projektu nie jest potrzebne do prowadzenia niektórych zajęć matematyczno-przyrodniczych (6 wskazań), beneficjenci wskazywali także na przyczyny takie jak:

- Wyposażenie (lub jego część) już się zużyło, nie nadaje się do dalszego użytkowania – 2 wskazania,
- Niektórzy nauczyciele nie są przygotowani do korzystania z zakupionego wyposażenia – 1 wskazanie,
- Niektórzy nauczyciele nie widzą potrzeby korzystania z zakupionego wyposażenia – 1 wskazanie.

Podobnie, jak w przypadku wyposażenia TIK, odpowiedzi te świadczą o umiarkowanie nasilonej potrzebie dalszego doskonalenia zawodowego nauczycieli w zakresie wykorzystania nowoczesnego wyposażenia pracowni przedmiotowych do prowadzenia zajęć dydaktycznych, nawet w przypadku szkół/placówek, które zostały już objęte tego typu wsparciem w ramach RPOWŚ 2014-2020. Świadczą też o dość dużej trwałości technicznej zakupionego wyposażenia pracowni przedmiotowych.

3.4.4. Wpływ pandemii COVID-19 na realizację projektów

29,4% badanych beneficjentów projektów w obszarze edukacji ogólnej zadeklarowało, że natrafiło na utrudnienia w zakresie realizacji projektu związane z pandemią COVID-19.

Beneficjenci zwracali uwagę przede wszystkim na konsekwencje pandemii COVID-19 w postaci braku możliwości realizacji pierwotnie zaplanowanych elementów projektów takich jak np. zajęcia dodatkowe dla uczniów lub też na konieczność ich przeorganizowania (realizację w formie zdalnej). Zwracano uwagę na nieprzygotowanie szkół/placówek do przejścia na nauczanie zdalne. Konsekwencją była też obniżona frekwencja uczniów na zajęciach organizowanych w ramach projektów. Realizacja zajęć lekcyjnych w formie zdalnej znacząco utrudniła lub nawet uniemożliwiła pierwotnie planowane wykorzystanie zakupionego w ramach projektów wyposażenia pracowni matematyczno-przyrodniczych do prowadzenia zajęć dla uczniów. Z drugiej strony niektórzy beneficjenci zwracali uwagę, że zakup sprzętu TIK okazał się szczególnie adekwatny do potrzeb szkół wynikających z przejścia na nauczanie zdalne/hybrydowe (ułatwił lub nawet w ogóle umożliwił realizację zajęć zdalnych o jakości porównywalnej do zajęć stacjonarnych).

W konsekwencji tych problemów, w wielu przypadkach wydłużony został czas realizacji projektów.

3.4.5. Problemy w zakresie realizacji projektów

W 62 spośród 92 analizowanych projektach (67,4%) beneficjenci projektów w obszarze edukacji ogólnej zadeklarowali, że nie wystąpiły żadne problemy/trudności w zakresie realizacji projektu.

W pozostałych przypadkach wskazywano na:

- **Trudności z uczestnikami projektu (8,7%),**
- **Konieczność wniesienia wkładu własnego (5,4% projektów),**
- **Wzrost kosztów realizacji projektu w stosunku do pierwotnych założeń (5,4%).** Beneficjenci wskazywali przede wszystkim na **wzrost cen sprzętu TIK.**
- **Konieczność modyfikacji założeń projektu (5,4%).** Beneficjenci wskazywali na konieczność modyfikacji założeń projektu wynikającą z **pandemii COVID-19** i jej opisanych wcześniej konsekwencji.
- **Zbyt niski budżet projektu uniemożliwiający realizację wsparcia lepszej jakości (3,3%)**
- Problemy z pozyskaniem wykonawców zewnętrznych poszczególnych działań w ramach projektu (3,3%). Beneficjenci wskazywali w tym wypadku na **problemy w pozyskaniu dostawców sprzętu TIK.**
- **Zbyt niski budżet projektu uniemożliwiający realizację wsparcia w większej skali (np. objęcie wsparciem większej liczby osób) (2,2%),**
- **Trudność w pozyskaniu partnera do realizacji projektu (2,2%)**
- **Brak formalnej możliwości zastosowania form wsparcia, których zastosowanie byłoby zasadne (1,1%)** – jeden z beneficjentów wskazał na usługi doradcze/szkoleniowe, które pozwoliłyby nauczycielom lepiej prowadzić zajęcia,
- **Problemy we współpracy z Instytucją Pośredniczącą (1,1%).**

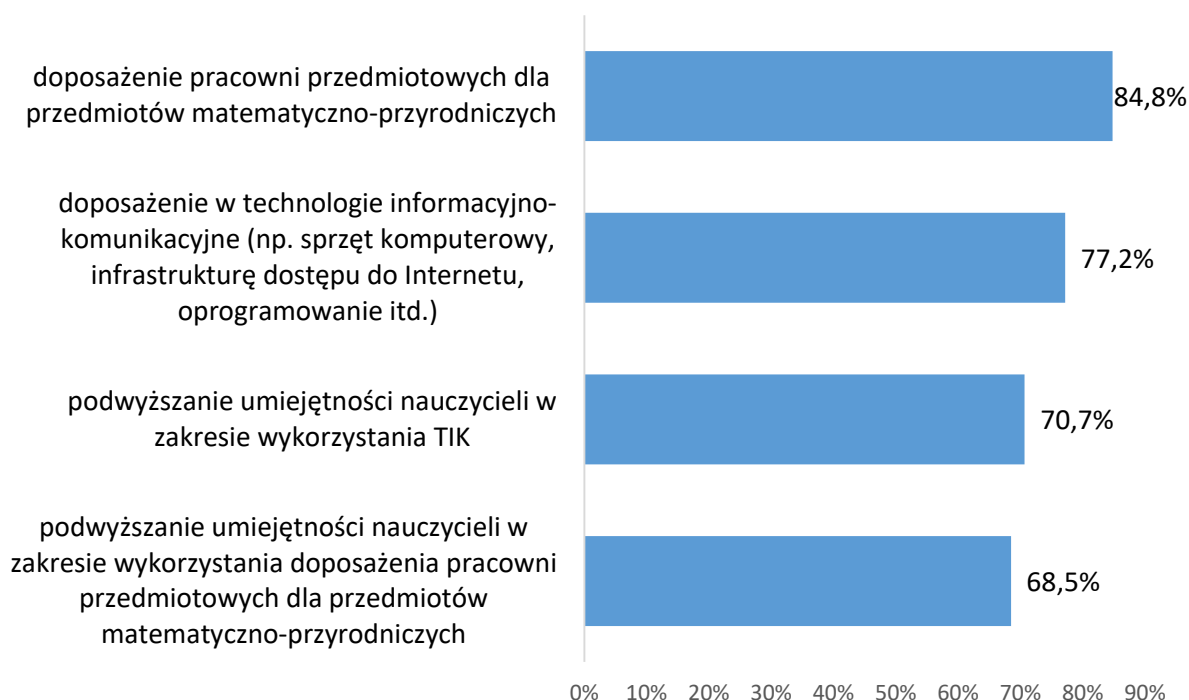
Beneficjenci nie identyfikują żadnych elementów projektów, z których można by zrezygnować bez istotnej szkody dla jakości wsparcia i uzyskanych efektów.

3.4.6. Aktualne potrzeby w zakresie edukacji ogólnej

Beneficjenci projektów w obszarze edukacji ogólnej realizowanych w ramach Działania 8.3 RPOWŚ 2014-2020 zostali poproszeni o wskazanie potrzeb w zakresie wsparcia szkół/placówek na obszarze, na którym realizowali projekty. Wyniki badania w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 14 Potrzeby w zakresie edukacji ogólnej wskazywane przez beneficjentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego beneficjentów.

Wyniki badania wskazują, że potrzeby wsparcia sektora edukacji ogólnej nadal są wysokie, zarówno w zakresie infrastrukturalnym/wyposażenia, jak i w zakresie rozwoju kompetencji nauczycieli.

W wypowiedziach otwartych respondenci zwracali także uwagę na konieczność wsparcia organizacji zajęć dodatkowych dla uczniów, w tym m.in. w zakresie technologii ICT (np. grafika komputerowa, programowanie).

4. Wnioski i rekomendacje

L.p.	Wniosek wynikający z badania (strona w raporcie)	Proponowana rekomendacja	Podmiot odpowiedzialny za wdrożenie rekomendacji (adresat rekomendacji)	Proponowany sposób wdrożenia rekomendacji	Proponowany termin wdrożenia rekomendacji (kwartał)	Klasyfikacja	Obszar tematyczny
1.	Najistotniejszą przyczyną braku pełnego wykorzystania miejsc wychowania przedszkolnego w OWP wspartych w ramach projektów RPOWŚ jest niekorzystna sytuacja demograficzna (mała liczba dzieci w wieku przedszkolnym i brak popytu na	W przypadku realizacji tego typu interwencji w przyszłości, konieczne będzie zwrócenie szczególnej uwagi na analizę (diagnozę i prognozę) sytuacji demograficznej obszaru oddziaływania projektu tak, by uniknąć ryzyka inwestowania	IZ FEŚ 2021-2027	Zwrócenie szczególnej uwagi na rzetelność analizy sytuacji demograficznej/aktualnego i prognozowanego zapotrzebowania na usługi OWP w społeczności lokalnej (w gminie/powiecie). Opracowania standardu diagnozy i prognozy dołączanej do wniosku o dofinansowanie projektu. Wsparcie dla wnioskodawców w postaci usług szkoleniowych/doradczych/eksperckich (np. w formie webinarium) w zakresie sporządzenia diagnozy i prognozy, zgodnie	I 2024	Programowa, operacyjna	Edukacja (wychowanie przedszkolne)

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

L.p.	Wniosek wynikający z badania (strona w raporcie)	Proponowana rekomendacja	Podmiot odpowiedzialny za wdrożenie rekomendacji (adresat rekomendacji)	Proponowany sposób wdrożenia rekomendacji	Proponowany termin wdrożenia rekomendacji (kwartał)	Klasyfikacja	Obszar tematyczny
	usługi edukacji przedszkolnej). W niektórych przypadkach realizacja projektów zapewniła już wystarczającą podaż miejsc wychowania przedszkolnego w społecznościach lokalnych. (s. 58)	funduszy publicznych na tworzenie miejsc wychowania przedszkolnego, które nie będą efektywnie wykorzystywane.		z opracowanym standardem, dołączanej do wniosku o dofinansowanie.			
2.	W ramach badania zdiagnozowano wysokie zapotrzebowanie na poprawę jakości usług wychowania	Położenie w FEŚ 2021-2027 silniejszego nacisku w projektach w obszarze wychowania	IZ FEŚ 2021-2027	W celu zwiększenia jakości nowotworzonych miejsc wychowania przedszkolnego należy wprowadzić kryteria premiujące dla projektów w ramach Działania FESW.08.01 Wsparcie edukacji przedszkolne, typ projektu 1.Tworzenie miejsc wychowania	I 2024	Programowa, operacyjna	Edukacja (wychowanie przedszkolne)

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

L.p.	Wniosek wynikający z badania (strona w raporcie)	Proponowana rekomendacja	Podmiot odpowiedzialny za wdrożenie rekomendacji (adresat rekomendacji)	Proponowany sposób wdrożenia rekomendacji	Proponowany termin wdrożenia rekomendacji (kwartał)	Klasyfikacja	Obszar tematyczny
	przedszkolnego (rozumiane jako zwiększenie dostępu do wysokiej jakości zajęć dodatkowych dla dzieci oraz zmniejszenie liczby oddziałów przedszkolnych), przy jednoczesnym obniżeniu zapotrzebowania na dalsze zwiększanie liczby miejsc wychowania przedszkolnego (sytuacja w tym	przedszkolnego na działania wzmacniające jakość usług wychowania przedszkolnego, nie zaś na dalsze intensywne zwiększanie liczby miejsc wychowania przedszkolnego. Zwiększenie jakości usług wychowania przedszkolnego polegać powinno przede wszystkim na zwiększeniu dostępu do wysokiej jakości		przedszkolnego w nowo utworzonych lub istniejących ośrodkach wychowania przedszkolnego (OWP), w których beneficjenci zadeklarują, że nowe miejsca wychowania przedszkolnego utworzone zostaną w oddziałach liczących mniej niż 25 miejsc/dzieci (górnny limit wynikający z przepisów prawa oświatowego), np. max 20 lub max 15 miejsc/dzieci.			

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

L.p.	Wniosek wynikający z badania (strona w raporcie)	Proponowana rekomendacja	Podmiot odpowiedzialny za wdrożenie rekomendacji (adresat rekomendacji)	Proponowany sposób wdrożenia rekomendacji	Proponowany termin wdrożenia rekomendacji (kwartał)	Klasyfikacja	Obszar tematyczny
	zakresie jest oczywiście zróżnicowana w poszczególnych gminach). (s. 63-64)	zajęć dodatkowych (ten typ projektu jest możliwy do realizacji w ramach Działania FESW.08.01 Wsparcie edukacji przedszkolnej FEŚ 2021-2027) oraz zmniejszeniu liczebności oddziałów przedszkolnych.					
3.	Istotną barierą w zakresie w pełni efektywnego wykorzystania w procesie nauczania sprzętu TIK zakupionego dla	Należy w dalszym ciągu wspierać dostęp do usług doskonalenia zawodowego nauczycieli w	IZ FEŚ 2021-2027	Należy wprowadzić kryteria premiujące dla projektów w ramach Działania FESW.08.02 Podnoszenie jakości kształcenia podstawowego oraz Działania FESW.08.03 Wysoka jakość edukacji ponadpodstawowej ogólnej (w obu przypadkach typ projektu 2.	III 2024	Programowa, operacyjna	Edukacja (wykorzystanie TIK w edukacji)

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

L.p.	Wniosek wynikający z badania (strona w raporcie)	Proponowana rekomendacja	Podmiot odpowiedzialny za wdrożenie rekomendacji (adresat rekomendacji)	Proponowany sposób wdrożenia rekomendacji	Proponowany termin wdrożenia rekomendacji (kwartał)	Klasyfikacja	Obszar tematyczny
	szkół/placówek w ramach RPOWŚ 2014-2020 jest postawa części nauczycieli (brak przekonania co do zasadności wykorzystania sprzętu TIK w nauczaniu, brak umiejętności wykorzystania sprzętu TIK/brak wystarczających kompetencji cyfrowych). (s. 83)	zakresie kompetencji cyfrowych, w tym w szczególności w zakresie wykorzystania TIK w procesie nauczania.		Podnoszenie kompetencji kadry nauczycielskiej/doradców zawodowych m.in: w zakresie pracy z uczniami o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych, w zakresie zapobiegania przemocy), w których beneficjenci zadeklarują realizację w ramach projektu różnych form podnoszenia kompetencji cyfrowych nauczycieli/wykorzystania TIK w procesie nauczania.			